

A stylized, layered landscape illustration. The background features blue and purple mountains under a sky with birds. The middle ground consists of rolling green hills with yellow highlights. In the foreground, a winding path leads through the hills. Along the path, there are several figures: a person playing a guitar, a child, and a couple walking. A small cluster of blue, pencil-like trees stands on a hill to the left of the path.

A KAPOSVÁRI
EGYHÁZMEGYE
**ZSINATI
KÖNYVE**

A KAPOSVÁRI EGYHÁZMEGYE

ZSINATI KÖNYVE

KAPOSVÁR

2022

Szerkesztette:
Zsinati Koordináló Bizottság

Borító:
Kuslits-Berényi Zsófia

Nyomdai előkészítés:
Jakusovszki Dorina

ISBN 978-963-89592-6-3

© Kaposvári Egyházmegye 2022

Felelős kiadó: Kaposvári Egyházmegye
7400 Kaposvár, Zárda u. 4.
Felelős szerkesztő: Tomanek Péter
Nyomtatás és kötés: Dombóvári Szecsox Nyomdaipari Szolgáltató Kft.
Felelős vezető: Csonti Zoltán ügyvezető igazgató

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	9
Történeti bevezető	12
A Kaposvári Egyházmegyei Zsinat rövid áttekintése.....	15
Határozat.....	19
Evangelizáció	21
Bevezetés.....	21
Teológiai megfontolások	21
Helyzetkép.....	22
1. Kilépni a falak mögül	22
2. Evangelizáció és hitoktatás.....	24
3. Az evangelizáció útjai	24
4. Evangelizáció közösségben	27
5. Evangelizáció személyesen	27
6. Evangelizáció az első egyházképpel – szeretettel vagytok egymás iránt.....	29
Ajánlások.....	34
Rendelkezések	37
Hitoktatás.....	39
Bevezetés.....	39
Teológiai megfontolások	40
Helyzetkép.....	42
1. A család	42
2. Iskolai hitoktatás.....	43
3. Plébániai / templomi hittan.....	47

Tartalomjegyzék

4. Katolikus iskolák.....	49
Ajánlások.....	51
Rendelkezések	53
Az egyház megszentelő feladata.....	55
Bevezetés.....	55
Helyzetkép.....	59
Általános irányelvek.....	60
1. Lelki élmény a szentmisében.....	61
2. Az oltáriszentség kultusza	62
3. Zarándoklatok.....	63
Ajánlások.....	64
Rendelkezések.....	65
Ifjúságpasztoráció.....	67
Bevezetés.....	67
Teológiai megfontolások	67
A megújulás útja Ferenc pápa és a püspöki szinódus tanításában..	69
Vallásszociológiai kitekintés	71
Helyzetkép.....	71
Ifjúságpasztorációs célok és eszközök	73
Exkurzus: teremtésvédelem.....	76
Ajánlások.....	77
Rendelkezések	80
Családpasztoráció.....	83
Bevezetés.....	83
Teológiai megfontolások	83

Helyzetkép.....	85
Cselekvési terv.....	87
1. Intézmények	88
2. A családpasztoráció feladatai	90
Ajánlások.....	97
Rendelkezések	100
Papi élet és hivatás.....	103
Bevezetés.....	103
A papi hivatásról.....	103
Helyzetkép.....	105
Miként lehetne vonzóvá tenni a papi hivatásokat?	107
Jövőképünk.....	109
Cselekvési terv.....	111
Ajánlások.....	111
Rendelkezések	113
Megszentelt élet és a Krisztushívők társulásai	117
Megszentelt élet.....	117
Az egyházmegyénkben működő közösségek	120
Ajánlások.....	124
Rendelkezések	124
Krisztushívők társulásai.....	125
Az egyházmegyénkben működő közösségek	126
Ajánlások.....	130
Rendelkezések	131
Plébániai lelkipásztorkodás	133

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	133
Helyzetkép.....	134
1. A plébánia, mint közösség.....	135
2. A plébánia, mint intézmény.....	138
3. Tanúságtétel a társadalomban.....	140
4. Sajátos ellátást igénylő csoportok pasztorációja.....	142
Cselekvési terv.....	144
Ajánlások.....	145
Rendelkezések.....	146
A karitás, mint szeretetszolgálat.....	149
Bevezetés.....	149
Teológiai megfontolások.....	149
Helyzetkép.....	151
Cselekvési terv.....	153
Befejezés.....	155
Ajánlások.....	156
Rendelkezések.....	157
Az egyházmegyei szervezet.....	159
Bevezetés.....	159
A részegyház működése Isten népében.....	160
Helyzetkép.....	160
1. Az egyházmegyei hivatal.....	161
2. Tanácsadó testületek.....	163
3. A plébániák és a személyi plébánia.....	164
4. Az esperes.....	171

Tartalomjegyzék

Az egyházmegye szervezeti felépítése	172
Ajánlások.....	173
Rendelkezők	175
Zsinati tagok	177
Rendelkezők	179
Rövidítések jegyzéke	187

BEVEZETŐ

Szent II. János Pál pápa 1991. évi magyarországi látogatásakor buzdította a Magyar Katolikus Püspöki Kart az egyházmegyei zsinatok összehívására.

A Kaposvári Egyházmegye megalapításának 25. évfordulója alkalmából érkezettnek láttuk az időt, hogy meghirdessük első egyházmegyei zsinatunkat, amelynek elsődleges célja, vonzóvá tenni egyházunkat!

Szent VI. Pál pápa szerint az Egyház az evangelizációért van, ez pedig csak akkor valósulhat meg, ha sorsközösséget vállalunk azokkal, akikhez a küldetésünk szól.

Célunk eléréséhez nagy segítséget jelentenek a II. Vatikáni Zsinat kulcsfogalmai: nyitás – kapcsolatteremtés – párbeszéd – közösségvállalás, amelyeket Ferenc pápa *Az evangélium öröme* kezdetű apostoli buzdításában teljes gazdagságában kibontott.

A zsinat megnyitása óta eltelt négy évben ajándék lett a közös gondolkodás és útkeresés, a zsinati ülések és a rendelkezések, ajánlások megszületése.

Minden egyházmegyei zsinat annyit ér, amennyit abból életre tudunk váltani. Ebben a legtöbb feladat a Pásztorális Tanács tagjaira hárul. Csak velük együttműködve lesz remény arra, hogy nem elméleteket gyártottunk, hanem az életet szolgáltuk és megújul egyházmegyénk.

A szinodalitást, a zsinati utat folytatnunk kell a zsinat lezárása után is. Egyháznak lenni Ferenc pápa szerint azt is jelenti, hogy olyan közösség vagyunk, amely együtt jár, és együtt cselekszik. Egyházmegyénknak

Bevezető

továbbra is szüksége lesz a belső véleménycserére: a papok egymás közötti, illetve a papok és a hívek közötti párbeszédre. Csak együtt, egységben és szeretetközösségben tudjuk vonzóvá tenni egyházunkat.

Törekednünk kell az együtt gondolkodásra, párbeszédre nem csak azokkal, akik ugyanúgy gondolkodnak, mint mi, hanem minden Krisztusban hívővel és minden nyitott szívű keresővel.

A szinodalitás lényege a meghallgatás, a másik elfogadása, a felelősségvállalás egymásért, és ha szükséges egymás figyelmeztetése is. A világiak bevonása nélkül, akik az egyház teljes jogú tagjai, nem valósulhatnak meg a zsinat által hozott rendelkezések és javaslatok.

Az Úr azt kéri tőlünk, papoktól és hívektől, hogy álljunk közel az emberekhez, különösen azokhoz, akik szenvednek, szegények, magányosak és kizsáboltak. A hívek akkor értik meg pásztoraikat, ha Istent közvetítik nem csak a szentségek kiszolgáltatása által, hanem önmaguk szeretetben való odaajándékozása által is. Történjen ez akár a hitoktatásban, a liturgia végzésében, a karitásban, a családokkal és fiatalokkal való foglalkozásban, vagy az evangelizáció különböző területein.

A zsinati rendelkezések és javaslatok megvalósítása mellett a jelenlegi történelmi helyzetben az egyik legfontosabb feladatunk, hogy tanúságot tegyünk a keresztény reményről, amelyet semmilyen más intézmény nem képes felkínálni.

Küldetésünk felragyogtatni az élet evangéliumát a „halál kultúrájában”. Forrásunk az Evangéliumból fakadó spiritualitás, segítők pedig az előttünk élt és a kortárs szentek, akik a belső élet mestereiként ragaszkodnak Jézushoz és irgalmasságot gyakorolva elutasítanak

minden erőszakot a közbeszédben, a társadalmi életben és a keresztények között is.

A zsinat arra hív bennünket, hogy megvalósítsuk lelkipásztori küldetésünket. Ehhez elsődleges feladatunk továbbra is minden körülmények között az ima és a spirituális élet mélyítése. Magyarázgatás, önigazolás és panaszkodás helyett virrasztanunk és imádkoznunk kell, hogy magunkat teljesen oda tudjuk ajándékozni az Úrnak és testvéreinknek. Ekkor bizton remélhetjük, hogy olyan egyházat építünk, amely vonzó, közösségeiben befogadó és a Krisztus által óhajtott egységet építve jel lesz mindenki számára.

Kaposvár, 2022. június 27-én, Szent László királynak, az Egyházmegye védőszentjének ünnepén.

Varga László
megyéspüspök

TÖRTÉNETI BEVEZETŐ

Az egyházi tanácskozások, gyűlések magyar neve, a zsinat a görög szünodosz (latin átírásban synodus) szóból származik, amely összejövetelt jelent; hasonló értelmű kifejezés a latin concilium („összehívott gyűlés”).

A Római Birodalomban egy-egy tartomány püspökeinek tanácskozásai a II. század második felétől váltak rendszeressé a hitelvi kérdések és az egyházfegyelmi ügyek megtárgyalására.

A IV. században mértékadóvá lettek a magasabb szintű püspöki összejövetelek, mindenekelőtt az egyetemes (ökumenikus) zsinatok, ahol a Birodalom határain túli egyházak is képviseltették magukat.

A koraközépkor keresztény királyságaiban nemzeti zsinatokat tartottak, s ugyanekkor alakult ki az egyházmegyei zsinat intézménye is (latinul synodus dioecisana). Ez utóbbi nem püspöki tanácskozás volt, hanem alkalom arra, hogy a megyéspüspök maga köré gyűjtse az egyházmegye papjait, és ismertesse velük a rájuk vonatkozó törvényeket.

Az első ismert egyházmegyei zsinat az auxerre-i (Frank Királyság, 585 után), ahol az áldozópapok mellett diakónusok és apátok is megjelentek. Az érett középkorban ezek a gyűlések rendszeressé váltak, s egyfajta ellenőrző funkciót láttak el a vidéki körzetek egyházi élete felett.

A IV. Lateráni egyetemes zsinat 1215-ben előírta, hogy évenként tartsanak egyházmegyei zsinatot. A Magyar Királyságban ez minden bizonnyal megvalósult, bár csak kevés zsinatról maradt írásos feljegyzés.

A veszprémi püspök például a székesegyház védőszentjének, Szent Mihálynak tavaszi ünnepén, május 8-án „szokta zsinatát celebrálni”, amikor ő vagy megbízottja buzdította a papságot, kihirdették az egyháztartományi rendeleteket, és vizsgálatnak vetették alá a klerikusokat. Egyetlen középkori veszprémi zsinatnak, az 1515-ben

rendezettnek maradtak fenn a határozatai (immár nyomtatott formában), mivel Beriszló Péter püspök azt akarta, hogy az egyházi élet reformja érdekében ezen zsinati könyv alapján végezzék el a plébániák kánoni ellenőrzését (vizitációját).

A Trienti egyetemes zsinat 1563-ban kibocsátott dekrétuma nagy jelentőséget tulajdonított az egyházmegyei zsinatoknak a katolikus egyházfegyelem helyreállítása terén, ezért újólag elrendelte azok évenkénti megrendezését. Magyarországon a katolikus restauráció folyamatában ez ilyen módon nem valósult meg, mert a zsinatok szerepét átvették más kommunikációs formák (espereskerületi papi koronák, püspöki körlevelek).

Az egyházmegyei zsinatoknak az 1917-ben kibocsátott Egyházi Törvénykönyv adott új lendületet, amely tízévenként írta elő megrendezésüket, lehetővé tette a papság véleményének kikérését, fő feladatul pedig az egyetemes egyházi törvények helyi szintű alkalmazását jelölte meg. Rott Nándor veszprémi püspök 1923-ban tartott ilyen zsinatot, melyen megalkották az egyházmegyei konstitúciókat, majd 1934-ben egy újabb zsinaton felülvizsgálták a helyi joggyűjteményt.

A II. Vatikáni egyetemes zsinat Christus Dominus kezdetű határozata (1965) a püspökök lelkére kötötte, hogy a papok meghallgatásával „alakítsák ki az egységes lelkipásztori gyakorlatot az egész egyházmegyében”, s hogy a híveknek „kötelességük és joguk is tevékenyen együttműködni Krisztus misztikus testének építésében” (CD 16.).

A következő években ez a törekvés gyakran egyházmegyei zsinatok formájában valósult meg, s néhol a tanácskozások hosszabban elhúzódó „zsinati folyamat” jellegét öltöttek magukra; az 1983-ban megújított Egyházi Törvénykönyv pedig lefektette az egyházmegyei zsinat rendezésének alapvető normáit (460–468. kánonok).

Bevezető

Amikor Szent II. János Pál pápa először látogatott hazánkba (1991), a magyar püspökök figyelmébe ajánlotta az egyházmegyei zsinatot, mint „az egészséges egyházi élet szokásos gyakorlatát”, amelynek segítségével ki lehet dolgozni „a korszerű lelkipásztorkodás alapvető irányelveit”, valamint a papok, szerzetesek és hívek bevonásával ösztönzést lehet adni az ország újraevangelizálására. A pápai iránymutatás nyomán hazánkban is egyházmegyei zsinatok sorát tartották, s a határozatokat zsinati könyvek formájában jelentették meg. A veszprémi egyházmegyében Szendi József püspök 1992-ben hirdetett zsinatot, amely a püspökség 1993. évi területi átszervezése miatt halasztást szenvedett (az ülésekre 1996-ban került sor). A veszprémi püspökség somogyi és dél-zalai részén 1993-ban felállított kaposvári püspökség papjai, szerzetesei és hívei számára Varga László megyéspüspök 2018-ban hirdette meg az egyházmegyei zsinatot a lelki és intézményi megújulás szándékával.

Dr. Gárdonyi Máté
tanszékvezető professzor

A KAPOSVÁRI EGYHÁZMEGYEI ZSINAT RÖVID ÁTTEKINTÉSE

Varga László megyéspüspök 2018. május 26-án a Kaposvári Egyházmegye alapításának 25. jubileuma alkalmából meghirdette az első egyházmegyei zsinatot, aminek mottójaként az „Egységben, Közösségben, Vonzásban” jelmondatot határozta meg.

A zsinat előkészítése a tématerületek meghatározásával kezdődött. A püspök területenként egy-egy elnököt és bizottsági tagokat nevezett ki, akik feladatul kapták egy rövid munkadokumentum elkészítését, amely tartalmazza a jelenlegi helyzet bemutatását, és javaslatokat tesz a jövőre nézve. Ezeket küldték ki a plébániákra, kérve hozzászólásokat, javaslatokat, észrevételeket, amik alapján a munkadokumentumok átdolgozásra kerültek.

2019 tavaszától kezdve papi továbbképzéseken, papi koronákon illetve esperesi kerületenként érdeklődők részvételével a dokumentumok bemutatására került sor. Ezt követően több plébánián az ottani közösségek és hívek részvételével tartottak megbeszélést, aminek célja az volt, hogy az általánosabb irányelvekből kiindulva konkrét teendőket fogalmazzanak meg a helyi közösség számára, amit a jövőben meg tudnak valósítani. A betöltött közel hetven plébánia közül mintegy tucatnyi helyről érkezett írásban visszajelzés a dokumentumokhoz, ezen kívül a nem kifejezetten egy plébániához tartozó ifjúsági-, családos- és karitás csoportok és közösségek részéről is érkeztek írásbeli javaslatok.

Az elindult folyamatot a COVID-19 világjárvány megakasztotta. 2020 őszén ismét tartottak plébániai és esperesi kerületi tanácskozásokat az egyes tématerületekről. A járvány okozta nehézségek mérséklésére az időközben felállított Zsinati Előkészítő Bizottság összeállított egy kérdőívet, amelynek megválaszolására írásban és online módon is

Bevezető

lehetőség nyílt. Ezzel a személyes találkozások, megbeszélések nélkül is lehetővé vált az emberek véleményének, javaslatainak, az egyházhoz fűződő kapcsolatának, tapasztalatainak, vágyainak megismerése.

A Kaposvári Egyházmegye papjai és a kijelölt tématerületek vezetői zsinati előkészítő konferencián vettek részt 2021. május 10-12. között Esztergomban a Szent Adalbert Központban, ahol Erdő Péter bíboros és más előadók az egyházmegyei zsinatok szerepéről és működéséről szóltak történelmi áttekintést is adva, ugyanakkor kiemelve a jelenben betöltött szerepét, lehetőségeit.

Varga László megyéspüspök 2021. szeptember 25-én mutatta be a Kaposvári Egyházmegyei Zsinat nyitó szentmiséjét a kaposvári Szent Imre templomban, amit a főpásztor zsinati templomnak nevezett ki. Az alkalmon a főpásztor hálát adott az eddig megtett útért, az előkészítő munkáért, majd a Szentlélek kiáradását kérve megnyitotta a következő év májusáig tartó egyházmegyei zsinatot. Ekkor volt a kinevezett zsinati tagok (mintegy ötven fő, papok, szerzetesek és hívek) ünnepélyes eskütétele is.

Ferenc pápa 2021. október 10-én ünnepélyes misét mutatott be a 2023-as püspöki szinódus tizenhatodik rendes közgyűléséhez vezető folyamat megnyitása alkalmából a Szent Péter bazilikában. Mario Grech bíboros a püspöki szinódus főtitkára kijelentette, hogy a szinódus „eseményből folyamattá alakul”, a püspöki szinódust csak 2023 októberében rendezik meg Rómában, amelyet az egész világegyházban egy kétéves folyamat fog megelőzni. Ennek a folyamatnak az egyházmegyei szakasza egybeesett a Kaposvári Egyházmegyei Zsinattal. Varga László megyéspüspök is ezt hangsúlyozta az első zsinati ülészak nyitó szentmiséjén.

A tíz témakört négy zsinati ülészen tárgyalák a zsinati tagok, megvitatva és helyenként módosítva a dokumentumok szövegét, valamint az ajánlásokat, rendelkezéseket, amelyek a megyéspüspökhöz kerültek felterjesztésre.

Az egyházmegyei zsinat 2022. május 28-án ünnepi szentmisével zárult a felújított kaposvári székesegyházban.

A zsinaton megfogalmazott és a megyéspüspök által jóváhagyott, részben módosított rendelkezések és ajánlások a jelen kiadvánnyal lépnek hatályba, hogy segítsék az egyházmegyei papság és a hívek között megkezdődött együttműködés megerősítését és kiterjesztését.

Tomanek Péter
püspöki irodaigazgató

HATÁROZAT

PP-0045/2022

A Kaposvári Egyházmegye alapításának 25. jubileuma alkalmából meghirdettem a Kaposvári Egyházmegyei Zsinatot.

Az ülészakokon megszavazott dokumentumokat átvizsgáltam, az Egyház tanításával megegyezőnek találtam, továbbá meglátásaimmal kiegészítettem.

A Kaposvári Egyházmegye Zsinati Könyvét az Egyházi Törvénykönyv 466. kánonja értelmében, a mai dátummal jóváhagyom és aláírásommal megerősítve hivatalosan kihirdetem.

A rendelkezések 2022. szeptember 8-tól, Kisboldogasszony ünnepétől, lépnek érvénybe. Azok a rendelkezések, amelyek értelemszerűen előkészítést és szervezést kívánnak meg, a szükséges feltételek megteremtése után lépnek érvénybe.

A Szentlélek kegyelme újítsa meg Egyházmegyénket, és mindannyiunk szívét alakítsa Jézus szent Szívéhez hasonlóvá.

Kaposvár, 2022. június 27. Szent László király ünnepén

Varga László
megyéspüspök

EVANGELIZÁCIÓ

BEVEZETÉS

Az evangelizáció nem egy elvégzendő feladat, hanem egy általános küldetés, melynek át kell hatnia az Egyház minden tevékenységét. Szemléletváltásra van szükségünk, mert a hívek számának rohamos csökkenése és a hivatások hanyatlása felett – mely érinti a papságot, a megszentelt életet, de még a házasságokat is – nem hunyhatunk szemet. Emiatt a zsinati témák között is fontos szerepet kell betöltenie – áthatva az egész zsinatot –, érintve minden egyes dokumentumot, hogy átjárhassa a területek minden kérdéskörét. Emiatt a dokumentum – érintőlegesen – röviden minden kérdéskört megemlít.

TEOLÓGIAI MEGFONTOLÁSOK

„Menjetek tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére, és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek. S én veletek vagyok mindennap, a világ végéig.”¹

„Aztán így szólt hozzájuk: Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek. Aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözülni fog, aki nem hisz, elkárhozik.”²

Ismételten hangsúlyozni akarjuk, hogy az egyháznak első és magától értetődő feladata hirdetni az evangéliumot minden ember számára. Ezt a hivatást, ezt a küldetést a mai társadalmi átalakulások égetően sürgetik. Az evangelizáció tehát az egyház különleges isteni ajándéka

¹ Mt 28,19–20

² Mk 16,15–16

és hivatása; benne maga az egyház tükröződik vissza. Az egyház létjogosultságát éppen az evangelizáció adja.³

Nem az a cél és az a feladat, hogy egy régi, megszokott módon hirdessük az igét. Új gondolkodásmód, új szavak és új eszközök kellenek az újabb korok embereinek megszólítására. Az evangélium nem változik, az üdvösség üzenete nem más, csak a forma, ami által érthetővé és kézzel foghatóvá válik a mai kor számára. „Az új evangelizációnak új a lelkesedése, a módszerei és a kifejezésmódja.”⁴

A jézusi küldetés mintegy belehasít a végtelenbe, örök célt és feladatot adva ezzel az utókornak.

Az Egyház feladata, küldetése az evangelizáció, melyet Jézus egyértelműen fogalmaz, és nem hagy kibúvót. A második világháború óta különösen is buzdít erre minden pápa, mert látható az űr, amely a saját berkeibe visszahúzódó európai népegyház mögött keletkezik. Szükséges egy új nyitás a külvilág, a templomok kapuin kívüli világ felé.

HELYZETKÉP

1. KILÉPNI A FALAK MÖGÜL

Az Igében újra és újra megjelenik a kilépés dinamizmusa, melyet Isten ki akar váltani a hívőkből. Ahogy Jézus többször küldi övéit; „menjetek”, mi is arra kapunk indítást, hogy lépjünk ki a megszokott kényelmünkől, és juttassuk el az evangéliumot minél több emberhez. Ferenc pápa szavaival az Egyháznak el kell fogadnia a szó szabadságát, mely hatékony annyira, hogy gyakran felülmúlja előrelátásunkat és

³ Evangelium Nuntiandi (a továbbiakban EN)14

⁴ vö.: II. János Pál beszéde a Latin-amerikai Püspöki Konferencia előtt 1983. március 20.

széttöri sémáinkat. Ez azt is jelenti, hogy a megszokott keretek közül bátran ki kell lépünk oda, ahol megszólíthatók, megismerhetők leszünk.

1.1. Kezdeményezés

A biztonságunkból kilépve meg kell találnunk a formát, melyre lehetőségünk, tehetségünk van, hogy másokat megszólítva minél érthetőbben fogalmazzuk meg, jelenítsük meg az evangéliumot.

Ilyen forma lehet egy koncert, egy kultúrházi kerekasztal-beszélgetés, egy könyvbemutató, egy színdarab, egy pantomim-előadás, vagy bármilyen esemény, melyre meg tudjuk hívni azokat is, akik a templomba bármilyen okból nem jönnek el.

Remek formát ad erre egy Alpha kurzus, ahol elsőként egy vacsorára kapnak meghívót a későbbi résztvevők. Célszerű ezeket a vacsorákat olyan helyszínen szervezni, amely nem egyházi jellegű ingatlan (iskolában, kultúrházban stb.).

Mindezek elősegítésére állítsunk össze pasztorális tervet minden évre, mely segít a programokat egy vezérgondolatra összpontosítani.

1.2. Az evangelizáltak bevonása

Minél hamarabb érdemes az új megtérőket bevonni magába az evangelizációs folyamatba. A friss megtérő legtöbb esetben nagy lendülettel és hévvel mesél arról, ami történt vele. Olyan ez, mint egy ajándék, amelyet – miután megkapunk – mindenképp meg akarunk osztani azokkal, akiket kedvelünk. Ez a lendület olyan erővel bír, melyet kár veszni hagyni. Tegyenek tanúságot, amit közzé tehetünk a felületeinken (honlap, Facebook-oldal, YouTube-csatorna, újság stb.). Egy új megtérő közel van ahhoz az állapothoz, amelyben az épp evangelizált van. Sokkal hitelesebben és konkrétan tud választ adni a felmerülő kérdésekre, merőben pontosabb diagnózist tud felállítani,

Evangelizáció

ami elősegíti az evangelizációs folyamat kezdőpontjának meghatározását.

A frissen megtért testvér lelkesen és hitelesen tud tanúságot tenni arról, hogy Isten ma is cselekszik, és az ő életében milyen változást hozott. Hogy milyen volt az élete előtte, mi történt, amikor megtért, és milyen lett az élete azóta.

Mint a 14. pontban is olvasható, a szolgálatba (jelen esetben ez az evangelizáció) bevonva az új megtérőt, könnyebben és hamarabb sajátjának érzi a közösséget, az egyházközséget, az egyházat.

2. EVANGELIZÁCIÓ ÉS HITOKTATÁS

Az evangelizációnak mintegy megelőznie kellene a hitoktatást, megalapozva a hit ébredését és az érdeklődést a hitismeretek felé. A hitoktatás és az evangelizáció közösen, „hullámozva” kísérje végig a fiatalokat a keresztséggel való első találkozásuktól a felnőtté válásig.

A szülők irányába is jó a nyitott hitoktatás. Nyitott a közösségre, nyitott a hittanórákon kívüli alkalmakra. Amikor a gyermekek kedvéért jönnek a szülők szentmisére, lehetőség nyílik megszólítani őket, meghívhatjuk programokra (majális, sportnap, kirándulás stb.), melyek nem igényelnek hitbeli ismereteket.

3. AZ EVANGELIZÁCIÓ ÚTJAI

3.1. Evangelizálni a megkeresztelteket – új evangelizáció

Szükséges az új evangelizáció, egy olyan, mely új módszereiben és kifejezőmódjában. Azon a nyelven beszélni a megkereszteltekhöz és a vasárnapi keresztyénekhez, melyet megértenek. A megszokott helyett az érthető kommunikáció adja a főszerepet. Könnyebben megértik, és érdeklődnek az evangélium iránt, ha kapcsolni tudják eseményekhez, érzésekhez, példákhoz.

A kommunikációtudományban alapvetés a közös nyelv használata. Ha ez nincs meg, elbeszélünk egymás mellett. Korosztályonként és társadalmi rétegenként is más működik. Nem mindig az a legjobban érthető, ami rövid és tömör. Fontos lenne több műfajban párhuzamosan, de ugyanazt mondani.

Kérügmátikus, rövid és könnyen emészthető nyelvezettel érdeklődést vonunk magunkra, a mondandónkra. Ezáltal találkozhatnak úgy a keresztény tanítással, hogy élővé válik előttük.

3.2. Evangelizálni az egyházból kilépőket – újraevangelizáció

Vitathatatlan, hogy sokan vannak, akik azért nem hisznek, mert általunk vagy elődeink által egy hamis kereszténységet, egy hamis Krisztus-képet ismertek meg. Félreismerték a viselkedésünket, a kétértelmű, esetleg bizonytalan beszédünket a nálunk határozottabb pletykák miatt. Sokan vannak, akik a merev szabálykövetésünk miatt kiábrándultak az egyházból, ezzel kiábrándultak a hitükből is.

3.3. Evangelizálni az akadályokkal küzdőket

Szinte mindenhol láthatunk olyanokat, akiket megbélyegeznek, mert elváltak és újraraházasodtak, vagy rendezetlen kapcsolatban élnek, mert megköztözöttségeik miatt bűnben élnek. De a mai világ egyre nyilvánosabb jelenségeként élnek közöttünk homoszexuálisok és transzneműek is.

Irgalommal tekintve rájuk, kérjünk bocsánatot akkor, ha meghallgatás helyett megbélyegeztük őket. A betegeknek kell az orvos, a bűnösöknek kell a szeretet és az irgalom. Rajtunk múlik, hogy miként tekintünk rájuk, hogy a bűnöst vagy a megtévedt keresőt vesszük észre bennük.

3.4. Evangelizálni a rászorulókat – felkaroló evangelizáció

Az elesett ember sokkal nyitottabb a szeretetre, az evangéliumra, másokra, akik emberszámba veszik őket. Amikor Jézust János

tanítványai kérdezik, hogy ki ő, ezt feleli: „Vakok látnak, sánták járnak, leprások megtisztulnak, süketek hallanak, halottak feltámadnak, a szegényeknek pedig hirdetik az evangéliumot.”⁵

A megtört ostyában és a megtört emberben ugyanaz a Krisztus van. Hívásunk, hogy felfedezzük a szegényekben Krisztust. Felfedezzük az éhezőben, a szomjazóban... „Mert éhes voltam, és adtatok ennem.”⁶ Ha felfedezzük, a szolgálatukba kell állnunk, hogy meghallgassuk, megértjük és befogadjuk őket közösségeinkbe.

A legtöbb szegény különösen nyitott a hitre; szüksége van Istenre, és nem mulaszthatjuk el, hogy felkínáljuk neki Isten barátságát, áldását, szavát, a szentségeket és a hitbeli növekedés és érlelődés útját.⁷

Szent Máté arra int minket, hogy arra vagyunk hivatottak, hogy törődjünk a Föld törékeny lényeivel.⁸ Ez a feladat az Egyház sajátossága és küldetése.

3.5. Evangelizálni a hittől távol lévőket – előevangelizáció

Különösen fontos a küldetésben, hogy azokhoz szóljunk, akik semmilyen kapcsolatban sincsenek a keresztyénységgel. Sem gyermekkorukban, sem felnőttként nem ismerték meg, esetleg elutasították a keresztyén tanítást.

Az ilyen testvérek megszólítása az evangelizáció legbonyolultabb és legnagyobb kihívást jelentő ága. Azért jelent komoly fejtörést, mert ez a populáció már a televízióból hallott a keresztyénység összes negatívumáról, a keresztyénységgel kapcsolatos összes sztereotípiáról, rágalomról. Esetleg ismer magát keresztyénnek mondó, de egész másképp viselkedő egyént.

⁵ Mt 11,5

⁶ Mt 25,35a

⁷ vö. Evangelii Gaudium (továbbiakban EG) 200.

⁸ vö. Mt 25,40

A mai embernek különösen fontos a hitelesség, ha olyan dologra szeretnénk meghívni, amely gyökeres változtatásokat vár az életétől.

4. EVANGELIZÁCIÓ KÖZÖSSÉGBEN

A mai embert tekintve az evangelizáció meddő, vagy rövid ideig ható élmény, ha nem kapcsoljuk be közösségbe, nem segítjük őket a hitükben. Erre nagyon jó lehetőség, ha a plébániákhoz közösségek tartoznak, akik nyitottak befogadni új testvéreket. Olyan közösségek, ahol megoszthatják tapasztalataikat, kérdéseket tehetnek föl olyanoknak, akik hasonló nehézségekkel megküzdöttek már a hitükkel kapcsolatban.

A közösségben végzett szolgálat személyessé teszi a közösséget, az egyházközséget, az egyházat. Amiért tesz az ember, az fontossá válik az életében. Emiatt érdemes közösségbe terelni azokat, akik hasonló szolgálatokat végeznek a plébánia életében (díszítők, takarítók, kórus, stb.). Ha mindezt közösségben, együtt végzik, egymás támaszai lehetnek más kérdésekben is.

Ezek a közösségek alkalmassá válnak arra is, hogy esetleg a szolgálatukhoz kötődően másokat is meghívjanak, aktívan evangelizáljanak.

Jó lehetőség a felnőttkatekézis, a bibliaóra, hogy közösségként fejlődjenek, feltehessék kérdéseiket, megoszthassák nehézségeiket, fájdalmaikat hitünkkel kapcsolatban.

5. EVANGELIZÁCIÓ SZEMÉLYESEN

Az evangelizáció leghatékonyabb módja a személyes megszólítás. Ez a forma a legjobb reklám is, mert kihívás elé állítható az evangelizált, s ha olyan fázisba kerül az evangelizációs folyamat, akár döntésre is irányíthatjuk. Nem utolsósorban pedig gyorsan párbeszéddé alakítható,

Evangelizáció

ahol megismerhetjük, hogy vannak-e akadályok az életében (korábbi negatív tapasztalat, téves ismeretek), melyeket orvosolni érdemes.

Az örömhírt továbbadni csak örömmel lehet. Megsavanyodott keresztények nem tudják hitelesen hirdetni az evangéliumot. Hitelesen evangelizálni csak derűsen, sok jókedvvel és étellel telve lehet. Aki ezt nem érzi magában, vagy nem tudja átélni, annak először önmagát kell evangelizálni, vagy mindent megtenni azért, hogy megkeresse és megtalálja Krisztus örömhírének valódi örömét.

Az egyház minden tagja érezze saját feladatának, hogy keresse az utakat és lehetőségeket a jókedvű, elégedett, szeretetben kiteljesedett élet megélésére, ami valóban példaként tud világítani.

Hajdan az ősegyház is azért tudott olyan vonzó lenni, mert tagjai valóban szeretettel voltak egymás iránt, és örülni tudtak egymásnak és Krisztus örömhírének. Ha ennek csak töredékét is vissza tudnánk hozni az egyházba, már mágnesként vonzanánk a betérőket.

5.1. Oikos evangelizáció – ami mindennapossá teheti az evangelizációt

Az Oikos evangelizáció lényege, hogy mindenki a saját ismerősei, barátai, rokonai között evangelizál. Nem szükséges hozzá rendezvény, utazás, felkészülés.

Ebben az evangelizációs formában az is segítségünkre van, hogy nem igényel minden esetben külön erre szánt időt, mivel a hétköznapi életünk, életterünk az evangelizáció helye is.

Ennél az evangelizációs formánál különösen is fontos a hitelesség, a keresztény tanítás minél egyértelműbb megélése, oly módon, hogy mégse váljunk merevvé, a világtól elrugaszkodottá.

6. EVANGELIZÁCIÓ AZ ELSŐ EGYHÁZKÉPPEL – SZERETETTEL VAGYTOK EGYMÁS IRÁNT

Az egyházképet különösen formálja az a találkozás, ahol az első személyes benyomást kelthetjük. Ilyen a plébániahivatal, a bevezető szentségek, a prédikációk, a templomból kilépők viselkedése, a papok, diakónusok és munkatársaik nyitottsága, a médiamegjelenés és a külső helyszínen szervezett rendezvényeink.

Jézus arra kérte tanítványait, hogy szeressék egymást úgy, hogy erről felismerhetők legyenek.⁹ Nem elég, ha egy rendezvény jól szervezett, hogy egy plébániahivatalban minden élére állítva várja a vendégeket. Szükséges, hogy a lehető legnagyobb egységben és szeretetben végezzük a szolgálatunkat (papok és világiak egyaránt).

6.1. Plébániahivatal

Szükséges megemlíteni a hivatali időben való megjelenést. Ebbe mind az öltözet (nem túl kirívó, de mégis a lehetőségekhez mérten elegáns), mind a hivatal rendezettsége, mind a pontos időtartás lényeges. Aki belép a hivatalba, érezze, hogy ő fontos, és megoldást keresnek számára a kérdéseiben.

Maradandó emlék, ha egy plébániára lépve csak mellékesen foglalkozunk a vendég ügyével, mert közben hivatalos levelet fogalmazunk, olvasunk, vagy telefonokat bonyolítunk, vagy az órát nézegetjük. Tiszteljük meg azt, aki velünk szemben ül, megkülönböztetett figyelemmel! Elsődlegesen fontos lenne a kommunikáció: ahogyan a betérőt fogadjuk.

A merev, hivataloskodó, elidegenítő fogadtatás elriasztja azokat is, akik közelednének az egyházhoz. Nem mindegy, hogy rideg elvárásokkal találkoznak, vagy a szeretet és irgalom légkörét tapasztalhatják meg

⁹ vö. Jn 13,35

azok, akik segítséget szeretnének (akár keresztlőt, esküvőt, temetést, akár lelki vagy más problémájukra megoldást).

Szükséges egy mindenki számára elérhető nyitvatartási idő. Ne csak délelőtt vagy a szentmisékhez kötötten legyen iroda! Lehetőség szerint legyen elérhető telefonon is, jól láthatóan megjelölt telefonszámmal és/vagy e-mail-címmel!

6.2. Bevezető szentségek

A keresztlő a legalkalmasabb lehetőség azokhoz szólni, akik máskor nem vagy csak ritkán jönnek templomba. Tegyük mindenki számára ünneppé ezeket az alkalmakat! Nem a szolgáltatásjelleg célszerű, de úgy menjenek haza az érintettek, hogy visznek valamit, amit máshol nem kapnak.

Ugyanilyen komoly lehetőség az evangelizálásra az elsőáldozási vagy akár bérnálási felkészítők közben a szülőknek tartott beszélgetés. Fel kellene készítenünk laikusokat, akik ilyenkor meggyőző és vonzó módon tudnak beszélni és beszélgetni hitről, örömhírről, családról, életről. Akik interaktív foglalkozásokat folytatnának a szülőkkel, hogy megnyíljanak ők is, és közelebb kerüljenek a hithez.

A bérnálásra való felkészítésnél jó, ha közösségbe próbáljuk terelni a fiatalokat, akkor is, ha tudjuk, hogy a bérnálás után máshol folytatják tanulmányaikat, életüket. A közösségélmény megmarad, és máshol, később erre alapozva kereshet támaszt.

6.3. Prédikáció

Minden prédikáció egy-egy konkrét lehetőség az evangelizációra. Lehetőség, hogy pásztorként beszélhessünk a nyájunkhoz. Olyan táplálékot adva nekik, amire szükségük van. Ismerve nehézségeiket, fájdalmaikat, kérdéseiket.

Nem elég jól mondani, a jót jól kell átadni. Úgy megfogalmazva, hogy megértse mindenki, akihez szólunk. Ez sokéves tapasztalat után is legtöbb esetben utánajárás, felkészülést igényel.

A konzervprédikáció (előre megírt, könyvekből vagy internetről másolt) is lehet jó, de ha nem tűzünk bele személyes tapasztalatot, tanúságtételt, könnyen hiteltelenné válik.

Ahol van, a hétköznapi szentmiséken is célszerű legalább egy-egy rövid gondolatot mondani, amit magukkal vihetnek a mindennapi munkába, a mindennapi életbe.

Érthetőbbé tehetjük a prédikációt példákkal vagy akár kézzelfogható bemutatóeszközökkel, tanítási fogásokkal.

6.4. A templomból kilépők viselkedése

Szükséges, hogy tudatosítsuk; sokan abból alakítják egyházképüket, ahogy a templomból kilépők viselkednek.

Nincs mindig lehetőségünk befolyásolni, de a saját házunk táján körülnézhetünk. Lehetőségeinkhez mérten meg kell válogatnunk a szolgálatot tevőket, illetve segíteni, képezni, terelni őket a hitelesség útján.

6.5. Papok, diakónusok és munkatársak nyitottsága

Nem elég a plébániahivatalban és a sekrestyében mások szolgálata. Egyszer azt hallottam, hogy „ez nem egy munkahely, ez egy életforma”. Készségesnek kell lennünk a boltban, a bankban vagy egyszerűen az utcán megszólítva. Lehet, hogy segíteni azonnal nem tudunk, de meghallgatni legtöbbször igen. Akár ajánlhatunk más időpontot is. A lényeg a hozzáállás és a készség, valamint az, hogy hogyan beszélünk az emberekkel, hogyan reagálunk az ő mondanivalójukra. Sokszor még a jószándékú hozzáállás mellett is romboló, megalázó tud lenni, amikor megszólalunk: kioktatunk, kritizálunk, leszólunk, belebeszélünk, (kéretlenül) tanácsokat osztunk stb.

A szeretetteljes meghallgatás és beszéd tanulható! A rossz szokásokat felül lehet írni, ha magunkévá teszünk és begyakorlunk néhány alapvető ismeretet. Tréningeket kellene szerveznünk a híveknek, plébániai dolgozóknak, atyáknak ezek elsajátítására.

Nem mindegy, hogy a sekrestyét bezárom-e a hívek előtt, vagy teret adok számukra a szentmisék után, hogy apró ügyes-bajos kérdéseikkel megkeressenek. Ha sietek másik településre szolgálni, jelezhetem, hogy mikor tudok – esetleg a hivatali időtől függetlenül is – segíteni.

6.6. Médiamegjelenés

Mielőtt belekezdünk a média világában való elmélyedésbe, tanácsolt az MKPK által kiadott irányelveket, szabályozásokat és egyházi normákat áttekinteni.¹⁰ Ezek nemcsak keretek közé szorítják a lehetőségeket, de ismeretükben bevált ötleteket, „jógyakorlatokat” is magunkévá tehetünk. Ezáltal segítséget nyújtanak a témában való elinduláshoz.

Szintén fontos, hogy – lehetőségeinkhez mérten – keressünk szakembert, aki tanácsaival vagy munkájával segít a médiában való megjelenésben.

Célszerű plébániai/egyházközségi újságot létrehozni, működtetni. Nem kell feltétlenül nagy, színes, műanyag borítású folyóiratra gondolni. Elegendő egy negyedévente megjelenő, kétoldalas lapocska, amely tartalmazza a legfontosabb információkat, egy-egy beszámolót valamilyen egyházközségi eseményről, vagy beharangozót egy következő programhoz. Ez segíti a kommunikációt és a historia domus elkészítésében is segítségünkre lehet (természetesen nem kiváltva azt).

¹⁰ „*Inter mirifica*” 1963. A II. Vatikáni zsinat dekrétuma. • „*Aetatis novae*” 1992. A Tömegkommunikáció Pápai Tanácsa lelkipásztori határozata. • „*Communio et progressio*” 1971. • „*Az Egyház és az internet*” 2002. • „*Az internet etikája*” 2002. A Tömegkommunikáció Pápai Tanácsa dokumentumai. • „*A gyors fejlődés*” 2005. II. János Pál Pápa apostoli levele a tömegtájékoztatás felelőseinek. • Katekizmus: 2493–2499 pont. • A pápai üzenetek a tömegtájékoztatás világnapjaira.

Figyelni kell a helyi média lehetőségeit, hogy megszólíthassuk azokat, akik más módon számunkra elérhetetlenek. Ápoljuk a kapcsolatot azzal, aki a vallási jellegű cikkeket írja. Legyen szó egy komolyabb, hosszabb cikkről vagy események, programok beszámolóiról, beharangozójáról.

Ha honlapot üzemeltetünk, fontos, hogy informálisan naprakész legyen. Nem kell feltétlenül mindennek szerepelnie, de ami olvasható (miserend, hivatali nyitvatartás stb.), az ne vezessen félre.

Az újabb lehetőségek, a „social network” stb. új utakat kínálnak elérni, azokat, akikkel nem találkozunk rendezvényeinken. Itt különösen fontos az egyházi előírások, szabályozások ismerete.

Az interneten egyre népszerűbb a rövid video üzenetek használata. Ezeket kiaknázva még többeket elérhetünk.

6.7. Rendezvények, megjelenés

Bármilyen kívül hallható, látható rendezvénye van a plébániának, érdemes elérhetővé, az evangelizációra nyitottá alakítani. Erre alkalmas önkormányzati programokba (majálisok, falunapok stb.) bekapcsolódni egy rövid bemutatkozóval, egy könyvespulttal, standdal, amely láthatóvá teszi az egyházi életet.

Egyházközségi programok szervezésével láthatóvá és vonzóvá válhatunk. Apróbb ünneplésekkel tudatosíthatjuk a hívekben, hogy fontosak számunkra, pl. az adott hónapban születettek megáldásával az egyik szentmisén vagy liturgián.

Ezekon a rendezvényeken, eseményeken, programokon is szem előtt kell tartani – mindemellett, hogy fontos a profi, szép megjelenés –, hogy nem a szervezés minősége a keresztyének legfőbb ismertetőjele, hanem, hogy szeretettel vannak egymás iránt.¹¹

¹¹ vö. Jn 13,35

AJÁNLÁSOK

1. Ahol lehetséges, indítsunk befogadóközösségeket, melyek lehetnek evangelizálóközösségek, imaközösségek, szolgálóközösségek, kórus vagy gitáros közösségek.
2. Azokon a plébániákon, ahol megszólítható 10-15 személy, ajánljuk a Plébániai Evangelizáló Sejtek Rendszerének elindítását.
3. Szervezzünk bibliaórákat, ahol mélyebben megismerhetjük és megérthetjük a kinyilatkoztatást, élővé és mindennapossá téve a hívek körében a szentírás forgatását, imádkozását és ismeretét.
4. Felnőttkatekézisek és szükség esetén csoportos katekumenátus elindítása javasolt, melyek később közösséggé formálódva folytathatnák a találkozásokat.
5. Célszerű a hitoktatók továbbképzésébe beilleszteni evangelizációs képzést, mely ötleteket, mintákat ad, hogy miként érdemes hitet ébreszteni, mielőtt tanítani kezdünk. Ezekbe a képzésekbe beilleszthetünk „ötletbörzét” arra vonatkozóan, hogy a gyermekeiket hittanórára kísérő szülőket milyen eszközökkel tudjuk megszólítani és megtartani.
6. Keressük a kapcsolatot azokkal, akik életvitelük vagy állapotuk miatt nem járulhatnak szentségekhez, és próbáljuk őket a közösség aktív tagjaivá tenni.
7. Törekedjünk a preevangelizációra, mivel az alapvetően érdeklődést, nyitottságot alakít ki a kereszténységgel kapcsolatban. Erre lehet később építeni katekumenátust, katekézist, szükség esetén a szentségek felvételét.

8. Törekedjünk a személyes megszólításra, amely az evangelizáció leghatékonyabb formája.

9. Szervezzünk olyan képzéseket, amelyek a keresztyén életvezetésre tanítanak: gyereknevelésre a szülőket; házastársakat kapcsolatuk erősítésére; híveket és akár nem híveket is arra, hogy hogyan tudnak szeretetteljesebben fordulni mások felé. Az interaktív tréningek egyben lehetőséget teremtenek közösségek kialakítására is. Egyházmegyei szinten a képzéseket tartókról legyen egy elérhető adatbázis.

10. Célszerű minden plébánián olyan nyitott (befogadó) közösséget létrehozni, amely mintegy előszobaként működhet azok számára, akik bizonytalanok és személyes kapcsolatok hiányában nem mernek „beljebb” jönni a közösségbe vagy részt venni a liturgiákban.

11. Mindenképp ajánlatos olyan munkatársakat (irodavezető, sekrestyés stb.) választani, akik előzékenyek, udvariasak és elkötelezettek. Célszerű az egyházmegye valamely célirányos képzésére küldeni őket, vagy egyénileg időt fordítani a képzésükre. Az Evangelizációs Központ szervezzen ilyen képzéseket és lelkinapokat.

12. Azokon a településeken, ahol hétköznapi is többen látogatják a szentmiséket, ajánlott a mindennapi prédikáció.

13. Lehetőség szerint vegyük igénybe a modernebb kommunikációs csatornák lehetőségeit (honlapok, Facebook, levelezőlisták stb.), valamint igyekezzünk egyházközségi lapot készíteni, melyből tájékozódhatnak a hívek, és hírért vihetik az eseményeknek. Legalább egyházmegyei szinten szakember végezze, aki tud segíteni a plébániáknak is.

Evangelizáció

14. Az evangelizációnak része, hogy az Egyház egységet alkotva, közösen igyekszik a céljait megvalósítani. Ehhez hozzátartozik, hogy egymás programjait hirdetjük, elősegítjük a hívek tájékozódását, legalább a vasárnapi hirdetésben és a plakátok, szórólapok saját egyházközségünkben való terjesztésében.

15. Ahol lehetőség van rá, a nyilvános médiával is ápoljuk a kapcsolatot, igyekezzünk hirdetéseinket eljuttatni, időnként cikkeket, interjúkat adni számukra hitünk igazságainak megismertetése céljából. Ugyanakkor legyünk körültekintőek, nehogy félreérthető formában jelenítsék meg a nevünkkel fémjelzett tartalmakat! Legyen az egyházmegyének sajtófelelőse, aki ellenőrzi a megjelenő cikkeket és interjúkat.

16. Adjunk lehetőséget szabadon látogatható rendezvényekre azok számára, akik érdeklődnek, de a liturgián még nem érzik otthon magukat.

17. Az evangelizáltakat lehetőség szerint vonjuk be a szolgálatba, figyelve, hogy ne terheljük túl őket. Biztosítsunk emellett lelki fejlődésre is lehetőséget számukra, nehogy a kiegészítés felé haladjanak!

RENDELKEZÉSEK

1. Mivel az Egyház küldetésében az evangelizáció az egyik legfontosabb feladat, ezért minden plébánián készüljön évenként evangelizációs terv, amely magában foglalja a családpasztorációt, ifjúságpasztorációt és a szegények evangelizációját is. A Pasztorális Tanács készítse el az ehhez szükséges útmutatót, melynek segítségével a plébánosok állítsák össze a plébánia evangelizációs tervét. Ezt a Lelkipásztori jelentéssel együtt juttassák el a Püspökségre!

HITOKTATÁS

„Menjetek tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére, és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek.”¹²

BEVEZETÉS

Az oktatás, a nevelés, vagyis a már megszerzett, elsajátított információk, tudás átadásának igénye a következő generáció számára egyidős az emberiséggel. Ez az igény nemcsak a tudományok, a technika területén létezik, legalább ennyire fontos a világnézet, az erkölcsi viselkedés, a hit továbbadásának területén is.

Az oktatás, a tanítás célja nemcsak és nem elsősorban ismeretek átadása, hanem a tanuló, a tanítandó személy jellemének, személyiségfejlődésének tervezett és módszeres segítése, előmozdítása. Különösen igaz ez a hit továbbadásának, tanításának hatalmas feladatában.

Természetesen, mint minden tudományág esetében, a teológiában is helye van a tudományos ismeretek korszerű, a többi tudományterülettel folyamatos kapcsolatban álló mélyítésnek, a már megszerzett teológiai ismeretek, tudás továbbadásának.

A tudás, az információ átadása mellett azonban a hit tanításának, továbbadásának mindenekelőtt azt a célt kell szolgálnia, hogy az egyén minél közelebb kerüljön Krisztushoz, ne csak megismerje, hanem szabad elhatározásából kövesse is tanítását. A hitismeretek átadása és annak gyakorlati alkalmazása, a mindennapi életbe való integrálása, vagyis életté válása a cél.

¹² Mt 28,19–20

Hitoktatás

Nagyon fontos eloszlatni azt a meggyőződést, hogy mindez elsősorban az Egyház, a papság vagy a megbízott hitoktatók feladata lenne. A gyermek első tanítója a szülő, a család. Amit ott lát, megtapasztal, egész életére kihatással lesz. Ezért igyekszünk hangsúlyozni a szülők szerepét, példamutatását és a lehető legteljesebb körű bevonását ebben a dokumentumban is.

TEOLÓGIAI MEGFONTOLÁSOK

Jézus életét, nyilvános működését szemlélve azonnal szembeötlik a tény, hogy a Mester mindennapjaihoz szervesen hozzákapcsolódott a tanítás, bárhol is járt, szavai és tettei mindig Isten Országáról beszéltek. Tanítói mivoltát kortársai is elismerték, nem véletlenül találkozunk az evangéliumokban oly sokszor a „Rabbi” azaz tanító, mester megszólítással. Még ellenségei is elismerték: *„igazmondó vagy, és az Isten útját az igazság szerint tanítod.”*¹³ Tanítványokat gyűjtött maga köré, akiket rendszeres oktatásban részesített, tanította őket imádkozni,¹⁴ feladatokat bízott rájuk,¹⁵ formálta gondolkodásukat, jellemüket.

Mennybemenetele előtt mondott szavai pedig lényegében határozták meg az apostolok későbbi életét, működését. Pünkösöd után ezt a feladatot kezdték el nagyon komolyan venni, és minden erőt, megszerzett tapasztalatot, tudást beleadva megtenni, amire a Mester utasította őket. Ez a parancs volt az, amely végigkísérte az Egyház két évezredét, és komoly feladatként áll a mai keresztény ember előtt is. Amikor tehát nevelésről, különösen is keresztény nevelésről gondolkodunk, tudatában kell lennünk, hogy nemcsak lehetőségünk, kötelességünk is továbbadni, amit mi is ajándékba kaptunk.

¹³ Mt 22,16.

¹⁴ Lk 11,1

¹⁵ Lk 9,1; 10,1

A nevelés, a nevelhetőség ténye adva van emberi természetünkkel. Az ember „meztelenül” jön e világra, tehát szüksége van testi – szellemi – lelki fejlődésre, kialakulásra, vagyis „tanítandó”. Ugyanakkor egyben alkalmas is arra, hogy fejlődjön, képességeit kibontakoztatva többé váljon, vagyis „tanítható”.

A II. Vatikáni Zsinat „Gravissimum educationis” (továbbiakban GE) nyilatkozatban hangsúlyozza, hogy a nevelés az egyháznak is feladata.¹⁶ Ezen feladat teljesítése révén segíteni akarja az embert mint személyt, hogy tökéletesedése révén közreműködjék a földi társadalom és egy emberibbnek óhajtott világ felépítésében (uo.).

Manapság már tudjuk, hogy az ismeretek szerzése és tökéletesítése, a személyiség fejlesztése nemcsak a gyermek- és ifjúkor, hanem az egész emberi élet feladata. A tágabb értelemben vett pedagógia/nevelés tehát minden embert érint.

E dokumentumban tehát nemcsak arra igyekszünk válaszokat keresni, hogy miként lehet hatékonyabb, emberközelibb és legfőképp krisztusibb gyermekeink, fiataljaink nevelése, hanem arra is, hogy mit tehetnénk a felnőtt keresztényekért, bátorítva és segítve az ő fejlődésüket is.

„VI. Pál pápa a negyedik általános szinódus zárásakor nyomatékosan hangsúlyozta a rendszeres és jól szervezett hitoktatás fontosságát, mint az evangelizáció egyik formáját, mely különbözik az igehirdetéstől. Az igehirdetés és az ige hallgatása mellett szükségünk van a hitoktatásra, mint olyan útra, amelyen járva behatóbban részesülhetünk az evangélium tanításából. Szükségünk van olyan hitoktatókra és tanítókra is, akik rendszeres, alapos és komoly tanításukkal, valamint életvitelükkel felkeltik az érdeklődést Isten iránt. De bármennyire is törekszünk vetni, nem szabad elfelejtenünk, hogy a növekedést Isten adja.”¹⁷

¹⁶ GE 3

¹⁷ Szatmári Egyházmegye Zsinati könyve

HELYZETKÉP

Mielőtt bármiféle kérdésre választ keresnénk, nagyon fontos tisztázni, hol állunk most, mi az a kiindulási pont, ahonnan továbblépnünk, építkeznünk kell.

1. A CSALÁD

Nem véletlenül hangsúlyozza ma már minden neveléssel foglalkozó tudományág, hogy a család az emberi fejlődés legmeghatározóbb tényezője és terepe. A gyermek legelső hitoktatója a szülő (a család). Amit itt nem kap meg, azt később az óvodai/iskolai nevelésben igencsak nehéz, sokszor lehetetlen pótolni. Illetve, ha a felnövekvő fiatal mellett nincs ott a család, a szülő példamutatása (idesorolnám most, bár nem szorosan tartozik ide az eggyel magasabb korosztály jó példája), ott igencsak megnehezedik a hitoktató dolga.

És bizony e téren igencsak rosszul állunk. Köszönhetően sok évtizednyi keresztényellenes nevelésnek, majd a rohamosan felgyorsuló szekularizációnak, illetve egy sokszor igencsak rosszul értelmezett, szabadosságba átcsapó szabadságnak, nagyon sok gyermek, fiatal nő fel úgy, hogy semmiféle vagy éppenséggel téves információt kap hitről, erkölcsről, életről. Természetesen ez nem valakik hibáztatása, hiszen a mai szülői, - sőt nyugodtan mondhatjuk - nagyszülői generáció is így nőtt már fel, amivel pedig nem rendelkezik, abból értelemszerűen adni sem tud.

A kiküldött kérdőívekre adott válaszok alapján a válaszadók döntő többsége a szülő feladatának jelöli meg a hit továbbadásának vagy legalább a továbbadás megkezdésének kérdését. Nagyon fontos továbbgondolni, hogyan tudjuk ebben segíteni a felelősen gondolkodó szülőket. Kapnak-e kellő bátorítást, ha kell konkrét segítséget a hit továbbadásának mikéntjére vonatkozó kérdéseikre, felvetéseikre.

1.1. Amit tehetünk

- *Keresztelés előtti beszélgetés:* persze néhány percben, rövid félórában sok mindent nem tudunk elérni, de legalább érdemes lenne kiemelni, hogy ez csak kezdet, meghívás valami többre. Jobban hangsúlyozni a szülő, a család felelősségét a hitre nevelésben, s egyben meghívni őket egy Istennel való mélyebb, szorosabb kapcsolatra.
Megfontolandó: a zsinat határozzon-e meg konkrét elvárást a plébánosok vagy munkatársaik felé a keresztelés előtti oktatással kapcsolatban. Ha igen, akkor feltétlenül szükséges ehhez megfelelő anyag kidolgozása, amelyet segítségképpen megkaphatnak a felkészítést végzők.
- *Elsőáldozási, bérnálási felkészítés:* bevonni a szülőket, akár azon az áron is, hogy kötelezővé tesszük az ezen való részvételt, szülői megbeszélés, „értekezlet”. Cél, hogy a szülők maguk megismerjék a hitet, kialakuljon, vagy megújuljon az imaéletük, esetleg az elmaradt szentségek pótlása is.
- *Szülőakadémia:* lehetőséget biztosítani – akár esperesi kerületenként – tapasztalt szakemberek, szülők bevonásával a rendszeres találkozásra, „eset-problémamegbeszélésre”. Szükség esetén megfelelő kompetenciával rendelkező, vallását gyakorló szakértő bevonására (például pszichológus) is legyen alternatívánk. A részletek kidolgozása, az erre alkalmas személyek összegyűjtése, képzése akár a Családpasztorációs tanács feladata is lehetne.

2. ISKOLAI HITOKTATÁS

2013-tól felmenő rendszerben hazánkban minden állami iskolában bevezették heti egy órában a választható hit- vagy erkölcstanoktatást.

Hitoktatás

Mivel azóta már kellő idő telt el, ma már elmondhatjuk, minden évfolyamon lehetősége van a szülőnek arra, hogy gyermeke órarend szerinti időben hitoktatásban részesüljön. A tapasztalatok meglehetősen vegyesek.

1. „Kötelező”, tehát rossz. S ha már lehet, válasszuk a „kisebb rosszat”. Sok esetben azért lesz hittanos a gyermek, mert ez a „könnyebb”, itt nem kaphat rossz osztályzatot, az Egyházat képviselő hitoktató vagy pap nem „követelhet” meg semmit, ez sokszor vezet fegyelmezési nehézségekhez, elkeserítő helyzetekhez.
2. Az iskolai hitoktatás „elég”, nem várhatjuk el az érett hit kialakulásához, fejlődéséhez szükséges más jellegű találkozásokat (közösségi élmények, szentmise), illetve sok esetben szembesülünk azzal, hogy erre hivatkozva a szülő követeli a szentségek kiszolgáltatását, hisz ők eleget tettek vallási kötelezettségeiknek.
3. Részünkről pedig ott az illúzió kísértése, hogy ezzel eleget tettünk missziós feladatunknak.

2.1. Ahol változtathatunk: TUDATOSSÁG

Ha már van, „csináljuk” jól, gondolkodjunk el azon, hogy:

- „Ha csak” a hitoktató jár be, akkor is lássák a papot esetenként (még ha esetleg ő nem is tanít, fontos, hogy legyen lehetőség találkozni vele).
- Kik azok a nem hitoktató tanárok/dolgozók, esetleg iskolai vezetés, akiktől lehet/érdemes segítséget kérni egy-egy problémás helyzetben?
- Egy-egy csoportnál/osztálynál az osztályfőnök (etikát tanító pedagógus, más felekezet lelkésze) megszólítható-e közös gondolkodásra, munkára, esetleg közös projektre. Ez akár missziós lehetőség is.
- Osztályozás kötelezettsége (iskolánként változó), de mindenképp ott van. Ismeretek átadása – sokszor erre van csak

lehetőség, közösségi élményt adni nem nagyon tudunk az idő rövideje és a körülmények miatt sem, és ez nem is feltétlenül az iskolai hitoktatás feladata. Ami viszont igen, hogy a gyerekek kérdéseire igyekezzünk a korosztálynak megfelelő, érthető, tömör válaszokat adni. Következetesség! A kegyelem a természetesre épít. A hitnek igenis van tudományos, megmagyarázható/megérthető része, erre pedig egy tanóra kiválóan alkalmas. Ez a tudásanyag számon is kérhető.

- A hitoktató vigye be az osztályát a plébániára, keressen olyan alkalmakat, lehetőségeket, amikor a diákokkal bemegy a templomba, a plébániára (például ünnepek alkalmával a dekoráció megnézése, magyarázása, miseruhák bemutatása, templomi és liturgikus eszközök megismertetése).

2.2. Szülők felé

- Hogyan tudjuk közvetíteni a meghívást, hogy a beiratkozáskor gyermekeiket lehetőleg katolikus hittanra írássák.
- Segíteni őket a keresztény nevelésben, még ha ezt eddig nem is tették. Most talán komolyabban veszik, hiszen „érdekük” is. Közös programok, plébániai találkozás, kötetlen beszélgetés, esetleg kirándulás, megszervezése, lássák, kik vagyunk, és mit akarunk/tudunk adni.
- Fontos, jó, de nem „elég”! Világossá tenni, hogy a szentségeknek ez csak előszobája, a keresztény élet sokrétűbb, mint a heti egy hittanóra (ami sokszor rajtunk kívülálló okok miatt el is marad (a legkevésbé fontos óra, helyére iskolai ünnepély stb. kerül). Szükséges a bekapcsolódás a plébániai életbe és a szentmisébe (lehetőleg együtt, nagyobb helyeken akár külön alkalmakat „diákmisét” szervezve, a liturgikus szabályoknak megfelelően, de nekik szóló magyarázatokkal, tanítással).

Hitoktatás

- Írásban! Ami nincs leírva, az nem létezik! Önmagunk „védelmét” is szolgálja, ha a tájékoztatás nemcsak szóban hangzik el, hanem a legfontosabb információkat írásban is átadjuk (mit adunk, mit várunk, miben tudunk segíteni). A modern kommunikációs eszközök, közösségi oldalak jók és felhasználandók, de nem elegendőek!

2.3. Online oktatás

Az elmúlt hónapok a már felvázolt problémák, kérdések mellé egy újabb, eddig nem ismert nehézséget is felvetettek, az online oktatás/hitoktatás kérdését. A koronavírus és következményeként a sokszor családi otthonokba szoruló mindennapok a tanítás minden területét komoly próba elé állították, különösen is igaz ez a hitoktatásra, ahol a személyes találkozás, példaadás semmivel sem pótolható lehetősége hosszú időre bezáródott. Az online tér ismeretátadásra biztosít lehetőséget, de őszinte és személyes beszélgetésre, példamutatásra nem alkalmas. Itt is igaz azonban a korábban már említett gondolat, ha már van, vagy éppen muszáj, éljünk vele.

2.4. Amit tehetünk

- Megfelelő platformok, felületek megtalálása, a hittanórák hűsége megtartása akkor is, ha nem minden gyereknek van meg a megfelelő háttere, lehetősége a bekapcsolódásra. Ez egyébként sokszor komoly evangelizációs lehetőség is, hiszen nemegyszer előfordul, hogy a család valamely tagja is „részt vesz az órán”.
- A bevált módszerek, anyagok, feladatok megosztása, akár egy digitális adatbázis létrehozásával komoly segítség lehet a digitális világban kevésbé jártas hitoktatóknak, családoknak.
- Elindult a kattan.hu oldal, ami jelenleg nem tartalmaz a hitoktatásban felhasználható anyagokat, de a hírek szerint ezek hamarosan elérhetőek lesznek.

3. PLÉBÁNAI / TEMPLOMI HITTAN

A szentségek felvételére való felkészítés terepe.

Az iskolai hittan mindenki számára „kényelmesebb”, a gyerekek helyben vannak, könnyebb összegyűjteni a csoportot, nem szükséges kísérőt biztosítani a gyerekek mellé, hiszen nem hagyják el az oktatási intézményt, a hitoktatás tárgyi feltételei (legalább részben) adottak. Nem vesz el külön időt sem senkitől.

A plébániai hittan azonban nagyban erősíti a (plébániai) közösséghez való tartozást, óriási közösségépítő lehetőség, amely majd később megtartó erő lehet a felnövekvő fiatalok számára. Bár az iskolai hitoktatás keretében is beszélünk a szentségekről, a vételükre való felkészítés valójában a plébániai hittan keretében történik (elég nehéz szentségekről beszélni az iskola teljesen profán tantermeiben, miközben esetleg még más zavaró tényezők is ellenünk dolgoznak). Igaz, áldozatot kíván, de ez nem feltétlenül probléma, hiszen ezzel is felkészítjük a gyerekeket arra, hogy bizony, a keresztény életben nagyon sokszor találkozunk lemondásokkal, nehézségekkel, áldozatot kell hozni a hitünk megélésében.

Megismerhetik a pap életét, láthatják őt, „mint embert” és ezáltal közelebb kerülhetnek hozzá és az Egyházhoz, nem mellesleg lehet ez a hivatások felébresztésének egy jó terepe is. Bevonni a mi „titkos világunkba” az érdeklődőket.

3.1. Amit tehetünk

- Megfelelő terek kialakítása. Nagyon sok plébánián már van, néhány esetben sajnos nincs vagy korlátozott a lehetőség. Ahol nincs, ott kialakítható-e ilyen hittanterem (amit természetesen lehet közösségi alkalmakra is felhasználni).
- Felszerelés: ma már egy tábla és néhány kréta nem feltétlenül elegendő. Térképek, projektor, egyszerű számítógép/laptop, kényelmes ülőalkalmatosságok, minikönyvtár, megfelelő

Hitoktatás

menyiségű Szentírás, csak a legfontosabb alapfelszerelések, de egy kis plébánia számára sokszor elérhetetlenek (ezirányú egyházmegyei pályázatot lehetne nyitni).

- Nem feltétlenül kellene ragaszkodni a bevált iskolai órák keretéhez, lehet akár ritkábban, de hosszabb időre meghirdetni (például havonta egyszer, de akkor egész délelőttre). Semmiképp se tananyag legyen, inkább kötetlen(ebb) találkozás, ima, játék, közös program, hisz itt megvalósít-hatóbb a cél, bevezetni a keresztény életbe, közösségbe! Természetesen, mivel szentségek felvételére készítünk, az ezzel kapcsolatos tudásanyag átadása is feladata hitoktatónak, plébánosnak.
- Megfelelő időpont megtalálása, amikor a lehető legtöbb érdeklődő részt tud venni. Esetleg a szentségek kiszolgáltatását megelőző időben kötelező jelleg (legalább néhány alkalommal vagy akár egy esztendőre is).
- Bevonni a szülőket is, főként az elején, legalább alkalmanként. Egyházközségi képviselő-testület, közösségek, egyes tagok bevonásának lehetőségét megvizsgálni. Szerepvállalásuk nemcsak segítség nekünk, hanem tanúságtétel a gyerekek, fiatalok felé is, lehet a mindennapi életben Krisztuskövetőként élni.

4. KATOLIKUS ISKOLÁK

Egyházmegyénkben kettő egyházmegyei fenntartású, egy piarista, és két Kolping Szövetség fenntartásában lévő iskola található. A Tabon és annak Zalaszabaron levő tagintézménye általános iskola, Kaposváron és Nagykanizsán általános iskola és gimnázium működik. Kaposváron, Nagykanizsán és Tabon egyházi fenntartású óvodák is vannak. A Kolping Szövetség fenntartásában működő két katolikus szakiskola (Nagybajom és Curgó) szintén figyelmet érdemel. Rendkívül fontos, bár sokszor szinte láthatatlan szerepet töltenek be az Egyházmegye életében. Természetesen azt is figyelembe kell vennünk, hogy egy iskola, a benne dolgozó pedagógusok munkája, példamutatása sokszor évek, évtizedek múltán mutatkozik meg a maga teljességében, de ez nem jelenti azt, hogy nem kellene, és ne lehetne ma tenni ezekért a „zászlóshajókért”.

4.1. *Amit tehetünk*

- Jó, hogy ennyi van, de elegendő-e? Alapos körüljárást és mérlegelést igényelne, de érdemes lenne megvizsgálni, hogy lehetséges/szükséges-e más helyeken, elsősorban nagyobb városokban (ahol legalább két iskola működik) elindítani, esetleg átvenni egy intézményt (Siófok, Marcali, Nagyatád, Barcs), mindenképp bevonva és meghallgatva a helyi plébánost, mint a környéket, annak igényeit leginkább ismerő illetékes személyt. E helyeken elsősorban általános iskolában lehetne gondolkodni, de egy helyütt érdemes lehet akár gimnáziumban is. Mindenképp szükséges a közlekedési lehetőségek megvizsgálása, mekkora területről várhat az iskola gyerekeket.
- Szakiskolák: a hiány óriási, az igényt talán meg lehetne teremteni. Nem minden diák alkalmas (és nem is feltétlenül kell, hogy az legyen) gimnáziumi képzés elvégzésére, arra, hogy leérettségizzen, majd főiskolán, egyetemen tanuljon tovább. Az ő

Hitoktatás

számukra is jó lenne, ha lenne lehetőség olyan szakiskolában/szakgimnáziumban tanulni, és szakmát szerezni, amely emberi értékek felé és a kereszténységre való nyitottságra is elindítja őket.

- Az egyházmegyei fenntartású iskoláinkban mindenütt van lelki vezető (plébános vagy vezető hittanár püspöki biztosként). Ez mindenképp jó és szükséges is. Alapvető feladat erősíteni a kapcsolatot közte és az iskolába gyerekeket, fiatalokat küldő plébániák között.
- Felvétel egyházi iskolába. Ez különösen a gimnáziumokat érinti, az állami oktatási rendszer által előírt objektívnek mondható felvételi rendszer bennünket is kötelez (általános iskolából hozott jegyek, központi felvételin elért eredményekből kiszámított pontrendszer). Mennyire van helye a „szubjektív” szempontoknak (hitéleti aktivitás, a küldő család bekapcsolódása a plébánia életébe stb.)? Mit lehet tenni egy olyan gyerekért, aki megállná a helyét egy gimnáziumban, elkötelezett a vallási élete, de esetleg kicsit gyengébbek az eredményei?

Kiváló képességű, de hitéleti tapasztalattal nem rendelkezőt (és sokszor érdeklődés nélkülöt) fel kell-e vennünk? Ezzel sokszor épp a komoly hitéleti munkát lehetetlenítjük el.

Lelkipásztori ajánlások: mind az iskola, mind a küldő lelkipásztor vegye komolyan. Ő ismeri a gyereket, a családot, és ugyanakkor joggal várja el az iskolától, hogy ne elszakítsa, hanem az adott plébánia közösségébe integrálja a fiatalot. Csak annak adjunk ajánlást, akiről meggyőződöttünk, hogy a hitéletet is komolyan veszi, ha nem, ezt is jelezzük az iskola felé.

Az iskola fogadja el és vegye komolyan a plébános ajánlását vagy éppen fenntartásait.

AJÁNLÁSOK

1. A hitoktatásért felelősök (hitoktató, plébános, káplán) a szülővel kapcsolatba kerülve (a gyerek keresztelesekor, elsőáldozási és bérmlási felkészítésekor) hangsúlyozzák a család felelősségét a hitre nevelésben! Javasoljuk a családlátogatást.
2. Fontos a hit megismertetése a szülőkkel, meghívni őket egy Istennel való mélyebb, szorosabb kapcsolatra.
3. A Hitoktatási Bizottság a szülők részére igény szerint esperesi kerületenként legalább évente biztosítson lehetőséget tapasztalt és hiteles szakemberek (akár szülők is) bevonásával keresztyén értékű nevelési és egyéb kérdéseik megvitatására, tanácsadásra.
4. Javasoljuk, hogy a plébános ott is találkozzon esetenként a diákokkal, ahol hitoktató tartja a hittanórákat!
5. A plébános, a hitoktató és a családokért felelős házaspár (ha van ilyen) szervezzen családi programokat (kirándulás, játékos vetélkedő, kötetlen beszélgetések, stb.), hogy a hittanóra járó gyerekek és családjaik közelebb kerüljenek a plébániai közösséghez.
6. Amennyiben lehetőség van rá, alkalmanként tartsunk diák/családos misét a liturgikus szabályok betartásával (gyerekeknek szóló magyarázatokkal, tanításokkal)!
7. A tanév elején adja át a hitoktató minden szülőnek és/vagy osztályfőnöknek különös tekintettel a szentségi felkészítések időszakában, írásban a legfontosabb információkat (mit adunk, mit várunk, miben tudunk segíteni)! Ez legyen egységes, amit az

Hitoktatás

Egyházmegye vezetése jóváhagyott. Ennek felelőse a hitoktatási referens.

8. Amennyiben online oktatásra kényszerülünk, akkor is tartsunk színvonalas hittanórákat.

9. A hitoktatónál bevált hitoktatási módszereket, anyagokat és feladatokat ossza meg a többi hitoktatóval (levelezőlistán, legfőképpen egy honlapon, vagy továbbképzésen)!

10. A plébános gondoskodjon a lehetőségekhez mérten felszerelt teremről a plébániai hitoktatáshoz! Ha kell, kérjen akár anyagi segítséget is az Egyházmegyétől.

11. A plébániai hittanóra az ismeretátadáson túl adjon lehetőséget kötetlenebb alkalmakra (ima, játék), melynek célja a gyermeket bevezetni a keresztény életbe, közösségbe! Egy-egy alkalommal vonjuk be a képviselő-testületet, a szülőket, illetve a plébániai közösségek egy-egy tagját tanúságtétel céljából, hogyan lehet a mindennapi életben Krisztus-követőként élni.

12. Alaposan meg kell vizsgálni szakértőkkel, hogy melyik városban lehetne iskolát egyházmegyei fenntartásba átvenni.

13. Erősíteni kell a kapcsolatot az egyházi iskola lelki vezetője, hitoktatói és a gyereket az iskolába küldő plébánia között.

14. A felelősök (EKIF-igazgató, iskolaigazgatók, az Egyházmegye vezetése, a püspöki biztos) alaposan gondolják végig az egyházi fenntartású iskolába történő felvétel kritériumait mind a diákok, mind a pedagógusok esetén.

15. Egyházmegyei szinten fontos lenne, hogy valamennyi intézményben és a plébánián megvalósuljon a gyermekek környezettudatos nevelése. Időközönként beszéljünk erről a kérdéskörrel.

16. A hittanórák elosztásánál, amennyire a lehetőségek és az órarendek engedik, a felelősök próbálják meg úgy kiosztani a hittanórákat, hogy a hitoktatók a habitusukhoz közel álló korosztályt tudják tanítani.

17. Legyen egységes követelményrendszer és eljárásrend a szentségkiszolgáltatás feltételrendszerében! A kidolgozásért felelős a Hitoktatási referens és a Hitoktatás Bizottság.

18. A helyben élő szerzeteseket, állandó diakónusokat, akolitusokat hívjuk meg a hittanórákra, hogy a gyerekek találkozhassanak velük.

19. Az egyetemi lelkész működjön együtt a hitoktatási referenssel a szakpasztorációs terv kidolgozásában.

RENDELKEZÉSEK

2. A megyés főpásztor útmutatása alapján a hitoktatási igazgató határozza meg az egyházmegyei Hitoktatási Bizottság feladatkörét, működési rendjét. A Hitoktatási Bizottságnak legyenek állandó tagjai a katolikus iskolák püspöki biztosai, a hitoktatási referens, valamint a püspök által kinevezett személyek.

AZ EGYHÁZ MEGSZENTELŐ FELADATA

BEVEZETÉS

„Az Egyház evangelizál és evangelizálódik a liturgia szépsége által, mely szintén az evangelizáló tevékenység ünneplése és az önátadáshoz szükséges megújult ösztönzés forrása.”¹⁸ Az Öröm Evangéliuma kezdetű levelében kiemeli a liturgia értékét és fontosságát az Egyház küldetésén belül. A jelenleg regnáló pápa megállapítását szélesebb perspektívába helyezi Dominique Reynek a Fréjus-Toulon-i Egyházmegye püspökének magvas megállapítása:

„Az Új Evangelizáció nem egy ötlet vagy egy program: hanem követelmény, amely mindegyikünket arra kötelez, hogy Jézus személyét mélyebben megismerjük, és miközben ezt tesszük, még inkább képesek legyünk másokat is elvezetni hozzá. Az egyetlen út ennek elkezdéséhez a Szent Liturgián át vezet. Ha a liturgia nem olyan, mint amilyennek lennie kell, vagy én nem vagyok rá megfelelően felkészülve, akkor akadálya lesz a Krisztussal való találkozásnak, és az Új Evangelizáció folyamata hiányt szenved.

Az Evangelizáció története mutatja, hogy az elmúlt századok nagy misszionáriusai egyben a valódi devotiónak és az imádságnak is nagy emberei voltak. Ebből is rádöbbenhetünk a liturgikus élet minősége és mélysége, valamint az apostoli dinamizmus közti mély összefüggésre. Az Új Evangelizációnak egy mély eucharisztikus, liturgikus megújulásban kell gyökeret eresztenie.”¹⁹

¹⁸ EG 24 Ferenc Pápa

¹⁹ Dominique Rey „Introduction”, in REID, ALCUIN, ed. *The Sacred Liturgy: Source and Summit of the Life and Mission of the Church*, Ignatius Press, San Francisco, 2014, 15–16.

A liturgia az Egyház hivatalos, nyilvános istentisztelete²⁰. Idetartozik a szentségek ünneplése, és a szent zsolozsma végzése. Az Egyház megszentelő tevékenysége nem merül ki a fentiekben²¹, hanem megvalósul a különféle szentelmények, áldások, és ájtatosságok²² révén is, melyek jelentősége ugyan nem éri el a szent liturgiát, de kiegészíti azt, s így a megszentelő tevékenység átfogja az emberi létezés minden mozzanatát.²³ A szentségek kiszolgáltatása, a különféle szentelmények és áldások azon túl, hogy elsődlegesen Istenre irányulnak, és az Istenkapcsolatot erősítik, egyben létrehozzák, fenntartják és tartalommal

²⁰ „A szent liturgia tehát nem más, mint az a nyilvános istentisztelet, amelyet a mi Üdvözítőnk, mint az Egyház feje, bemutat a mennyei Atyának, és amelyet a hívek közössége bemutat Alapítójának és rajta keresztül az örök Atyának.” (Mediator Dei 20)

²¹ „A lelki élet azonban nem csupán a szent Liturgiában való részvétel. A keresztény embernek ugyanis, bár a közösségi istentiszteletre hivatott, a szobájába is el kell vonulnia, hogy titokban imádkozzék az Atyához, sőt az Apostol tanítása szerint szüntelenül kell imádkoznia.” Sacro Sanctum Concilium (a továbbiakban SC) 12

²² „A keresztény nép áhitatgyakorlatai, föltéve, hogy megfelelnek az egyházi törvényeknek és szabályoknak, nagyon ajánlottak, főleg, ha az Apostoli Szentszék rendeli el azokat.” SC 13

²³ „Mindazonáltal a liturgia az a csúcspont, mely felé az Egyház tevékenysége irányul; ugyanakkor az a forrás is, amelyből fakad minden ereje. Az apostoli munkának ugyanis az a rendeltetése, hogy mindazok, akik a hit és a keresztség által Isten gyermekei lettek, jöjjenek össze, az Egyház közösségében dicsérjék Istent, vegyenek részt az áldozatban, és vegyék az Úr vacsoráját.

A liturgia arra ösztönzi a hívőket, hogy »a húsvéti szentségekkel« töltekezve, »legyenek jámboran egyetértők«; imádkozik, hogy »éljék azt, amit hittel elfogadtak«; s az Úr és az emberek közötti szövetség megújítása az Eucharisziában a Krisztus sürgető szeretetére vonzza és gyűjti meg őket. Tehát a liturgiából, elsősorban az Eucharisziából mint forrásból fakad számunkra a kegyelem; s általa valósul meg Krisztusban a leghatásosabb módon az emberek megszentelése és Isten dicsőítése, melyre mint célra az Egyház minden más tevékenysége irányul.” SC 10

töltik meg az Egyház (küzdő, szenvedő és megdicsőült) tagjai közti közösséget.

A szentségek látható jelek, melyek kegyelmet jelölnek és közölnek. Számuk hét. Három csoportra oszthatjuk őket: Beavató szentségek (kereszttség²⁴, bérmlás²⁵, eucharisztia²⁶), Gyógyulás szentségei (gyónás²⁷, betegek kenete²⁸), A közösség szolgálatának szentségei (egyházi rend²⁹, házasság³⁰).

Az Imaórák Liturgiája a nap megszentelését szolgálja, s mint ilyen az Egyház hivatalos imája, melyet az arra kötelezetteknek az Egyház egész közösségeért kell végezniük. Ebbe az imádságba a laikusok is bekapcsolódhatnak. Ennek megkönnyítésére, a régi *Diurnale Romanum* mintájára kiadásra került az egykötetes Zsolozsmáskönyv³¹, mely lehetővé teszi a napközbeni imaórák végzését.

²⁴ Codex Iurix Canonici (a továbbiakban CIC) can. 849–878; Katolikus Egyház Katekizmusa (továbbiakban KEK) 1213–1285; *A Keresztelés és Bérmlás szertartásának a rendje*, SZIT, Budapest, 2011.

²⁵ CIC can. 879-896; KEK 1285–1321; *A Keresztelés és Bérmlás szertartásának a rendje*, SZIT, Budapest, 2011.

²⁶ CIC can. 897–958; KEK 1322–1419; *Missale Romanum Editio Typica Tertia Emendata*, LEV, 2008; Az Oltáriszentség szentmisén kívüli tiszteletének rendjét lásd *Bűnbocsánat és Oltáriszentség*, Budapest, 1976.

²⁷ CIC can. 958–997; KEK 1422–1498; *Bűnbocsánat és Oltáriszentség*, Budapest, 1976; DIÓS, ISTVÁN, ed., *A búcsúk imakönyve*, SZIT, Budapest, 1985.

²⁸ CIC can. 998–1007; KEK 1499–1532; *Betegellátó Könyv*, SZIT, Budapest, 2020.

²⁹ CIC can. 1008–1054; KEK 1536–1600; *A püspök, a pap és a szerpap szentelése*, Budapest, 1993.

³⁰ CIC can. 1055–1165; KEK 1601–1666; *A házasságkötés szertartásának a rendje*, Szent István Társulat (a továbbiakban SZIT), Budapest, 2006.

³¹ *Zsolozsmáskönyv*, SZIT, Budapest, 2008.

Az egyház megszentelő feladata

Az Egyház a szentelmények és áldások révén is segíti a hívő embert az Isten közelségének tudatosításában.³²

A fentieket a mindennapok során kiegészítik a különféle magánájtatosságok (például rózsafüzér, kilencedek, litániák, keresztút stb.). Ezek nem feltétlenül egyedül végzett imák. A kifejezés inkább arra szolgál, hogy megkülönböztesse az Egyház hivatalos imádságától. Ezek az ájtatosságok hatalmas közösségteremtő erővel bírnak, összehozzák az embereket. Az együttlétet – legyen szó egy családról vagy nagyobb közösségről – kiemelik a mindennapok gondjainak szférájából, és a közös Istenhez fordulás révén erősítik az Úrhoz³³ és az egymáshoz fűződő kapcsolatot is. A templomokban való közösségi összejövetel pandémia miatti ellehetetlenülése különösen is ráirányította a figyelmet az egyén és a család imaéletének fontosságára. A néhány évvel ezelőtt megjelent, *Örüljetek és ujjongjatok* kezdetű apostoli buzdítás remek gyakorlati segítséget nyújt többek között az imádság témakörében is.³⁴

A zarándoklat – legyen egyéni vagy közösségi – szintén hozzájárul az Isten-kapcsolat tökéletesítéséhez.³⁵

A megszentelés és megszentelődés folyamatához a keretet az Egyházi Év adja. Radó Polikárp találó szavai szerint: „Ragyogó égboltként magasodik Isten esztendeje a Vándor Egyház földi pályája fölé. Álló csillagai a szépséges Mária-ünnepek, a szentek szinte

³² *Áldások Könyve*, SZIT, Budapest, 2017.

³³vö. Mt 18, 20.

³⁴vö. *Örüljetek és ujjongjatok*, SZIT, Budapest, 2018, 147–157. pontok.

³⁵ „A zarándoklaton és a zarándokhelyen a résztvevők Isten szavának hallgatása, a több és buzgóbb egyéni és közösségi imádság, a szentségek és a liturgiában való részvétel, és az egyház közösségének megtapasztalása által megerősödnek és megújulnak a hitben.” DOLHAI LAJOS: *A zarándoklat teológiája* <https://szentkut.hu/dolhai-lajos-a-zarandoklat-teologiaja/>

megszámlálhatatlan ünnepei bolygókként tündökölnék rajta, napja és holdja a két liturgikus kör³⁶, a húsvéti és a karácsonyi ünnepkör. Egyéni lelki életünk, Isten-kapcsolatunk, a vasárnapról vasárnapra haladásban, a hétköznapiak és ünnepek váltakozásában együtt lélegezve a Liturgikus Évvel megmenekül az elszürkületől és az unalomtól. A körforgásban visszatérő ünneplés során a lélek mindig új táplálékot nyer.

HELYZETKÉP

A zsinati kérdőív vizsgálta a válaszadók vallásosságát, a szentmisére járás és imaélet gyakoriságát, valamint a „Mi fontos neked a szentmisében?” kérdést. A válaszok elemzéséből az alábbiak állapíthatók meg: 79% tartja magát vallásosnak a Katolikus Egyház tanítása szerint. Az életkor emelkedésének arányában növekszik a magukat vallásosnak mondók aránya. A vasárnapi szentmisét a válaszadók 75% látogatja. Az imaélet rendszeressége ezzel összefüggésben alakul.

A „Mi fontos neked a szentmisében?” kérdésre megjelölhető feleletek közül egyszerű gyakoriságvizsgálattal az alábbi eredményeket kapjuk 1696 fő esetében: 810 fő számára elsődleges a lelki élmény, 426 fő számára a szentáldozás a legfontosabb, 238 fő a prédikációt tette első helyre (a közösségi élmény 84 fő, a pap személye 58 fő, a zenei élmény 42 fő, a hagyományos liturgikus elemek megléte pedig 38 fő számára volt elsődleges).

A zsinati kérdőív számai mellett az Egyházmegye valóságához hozzátartozik a bérmlások és a templomlátogatók csökkenő száma, mely imádságra és cselekvésre ösztönöz bennünket.

A homokkomáromi és a segesdi zárandoklatok kegyes szokása változatlanul fontos hívő népünk számára. Ugyanakkor az Apostoli

³⁶ Radó Polikárp: *Az egyházi év*. Bencés Kiadó, 1998, 10.

Szentszék jóvoltából megújuló lehetőségek is nyíltak. A zalakarosi Isteni Irgalmasság templom búcsúkkal kapcsolatos kiváltságokban részesült hét évre, az andocsi kegytemplom pedig *basilica minor* címet nyert.

A megszentelő tevékenység megfelelő végzéséhez az állandó diakonátus képviselői is nagyszámban hozzájárulnak, és gyümölcsöző módon zajlik a lektorok és akolitusok képzése.

A területünkön élő családok és egyének imaéletének valóságáról nyert benyomások bátorító üzenetet közvetítenek. A bajban a túlnyomó többség, ha nincs is köze a templomi közösségeinkhez, még *Istenem*-et kiált. Az esti ima – legyen az a gyermekkorban elsajátított fohász, vagy éppen személyesebb, s a nap eseményeit konkrétabban összefoglaló imádság – általában jelen van. A nagyobb örömek, fájdalmas búcsúzások, halálesetek a mindenség Urához fordulásra készítetnek, templomainkban is megjelennek így alkalomról alkalomra olyanok, akik egyébként semmilyen módon nem kapcsolódnak egyházközségeinkhez.

ÁLTALÁNOS IRÁNYELVEK

Mivel az Egyház megszentelő tevékenységét az Apostoli Szentszék és saját hatáskörükön belül a Püspöki Konferenciák rendelkezései szabályozzák, ezért az ezek hűséges betartására való buzdításon túl³⁷ az Egyházmegyei Zsinat néhány általános irányelvre hívja fel a figyelmet.

³⁷ Ferenc pápa a *Traditionis custodes* kezdetű, motu proprio-hoz írt kísérőlevelében így fogalmaz: „XVI. Benedekhez hasonlóan én is rosszalom, hogy »sok helyen az eucharisziát nem hűségesen, nem az új misekönyv előírásai szerint ünneplik, hanem ráadásul azt úgy fogják fel, mint felhatalmazást, sőt kötelességet a kreativitásra, amely gyakran az elviselhetőség határát súroló torzulásokhoz vezet«.”

<https://www.magyarokurir.hu/hirek/ferenc-papa-kiserolevele-traditionis-custodes-kezdetu-motu-proprio-hoz-teljes-szoveggel>

1. LELKI ÉLMÉNY A SZENTMISÉBEN

Személyessé vált tapasztalattá, ténylegesen átélt eseménnyé akkor lesznek szertartásaink, ha megnyitjuk szívünket a hozzánk közel lévő Istennek, és előmozdítjuk az Egyház közösségével való egységet. Ez a felkészülés, a részvétel és a hálaadás harmóniájában jelenik meg.

1.1. Felkészülés

Szolgálattevő

A kántor, az előénekesek, a kórustagok, a zenészek részéről elengedhetetlen a gyakorlás. A felkészülés részét képezi az adott ünnepléshez kapcsolódó szabályok megismerése, átismétlése, az ajánlások megfontolása, s az el nem hagyható és mással nem helyettesíthető elemekhez való alázatos ragaszkodás.

A ministránsok és felolvasók összeszedett, egymáshoz hangolt viselkedése szép jele a végbemenő magasztos cselekménynek. Az ennek begyakorlására ismételten szánt idő a szeretet jele mind a Fölséges Isten, mind a közösség felé.

Hívó

A felkészülésnek három dimenziója van. A test készüllete abban jelenítődik meg, hogy megtartjuk az előírt böjtöt és ünneplőruhát öltünk. A lélek készüllete a bűnbánattartásban (ha szükséges a gyónás elvégzésében) és az imádságos előkészületben valósul meg. A szellem készüllete pedig az igenaptár, illetve az Adoremushoz hasonló kiadványok alkalmazásával történik.

Helyszín

Az ünneplés helyszíne (templom, kápolna) nagy segítséget jelent az Isten felé fordulásban. A tisztaság fenntartása, a rend megőrzése, az alkalomhoz illő, méltóságot sugárzó díszítés közösségi feladat.

1.2. Részvétel

A latin maxima figyelmeztet: *Dic Nigra. Fac Rubra* (Mondd a feketét, tedd a pirosat). A mondat túl azon, hogy utal a kiadott könyveinkben használt színek jelentésére, arra is felhívja figyelmünket, hogy Anyaszentegyházunk jó édesanyaként pontosan megfogalmazza, hogy kitől mit, mikor és hogyan vár el. A pirossal jelzett iránymutatások kötelezőek, néhányhoz a mise érvényessége kötött, vagy ha a pap nem tartja be, akkor önmagától beálló kiközösítés büntetését is magára vonhatja. A klérus és a nép gyümölcösöző részvétele akkor valósul meg, ha az Egyház szándéka szerint mindenki a saját rendjére vonatkozó rendes feladatokat látja el. A rendkívüli jelzővel illetett szolgálatok pedig történjenek ténylegesen valódi szükséghelyzetekben. Így kerülhető el a klerikalizmus veszélye, melytől oly gyakran óv jelenlegi pápánk, Ferenc.

1.3. Hálaadás

A gyermekeinket megtanítjuk arra, hogy a kapott ajándékot illik megköszönni. Ugyanez igaz a lelki ajándékokra is, melyekkel Istenünk halmoz el bennünket, és az is ajándék, hogy Isten elé állhatunk.³⁸ A szertartások vége utáni idő – függetlenül a hosszúságától – értékes lehetőség arra, hogy mielőtt az emberi teendők forgatagába visszatérnénk, köszönetet mondjunk az Úrral való találkozásért, s a kapott – akár felismert, akár fel nem ismert – javakért.

2. AZ OLTÁRISZENTSÉG KULTUSZA

A szentségi Krisztussal való legmélyebb találkozás a szentmisében és azon belül a szentáldozásban történik. De a szentségimádás

³⁸ A II. Eucharisztikus imában például így fohászkodunk: „hálát adunk, mert arra méltattál minket, hogy színed előtt állhatunk és szolgálhatunk neked”.

gyakorlatának előmozdítása,³⁹ az erre való alkalomadás akár csendes imára való lehetőségként, akár vezetett, avagy különféle énekekkel kísért formában szintén jelentősen elősegíti az élő Isten-kapcsolat kialakulását, és személyessé válását.

3. ZARÁNDOKLATOK

Az andocsi kegytemplom *basilica minor* címmel való felruházása s az ezzel járó kötelezettségek az egész egyházmegye számára magukban hordozzák a liturgikus megújulás lehetőségét. Az ott tartandó liturgikus képzések időpontja és minősége számos hívő számára jelenthet elmélyülést az isteni dolgokban. A reggeli és esti dicséret ünnepélyes imádkozása s az azokon való részvétel példát adhat a híveknek arra, hogy a saját templomaikban is – legalább alkalmyszerűen – ünnepélyesen végezzék az Imaórák Liturgiáját. Szent Péter székfoglalásának, Szent Péter és Szent Pál apostoloknak ünnepe, illetve a Pápa megválasztásának évfordulója (vagy legalább egy a három közül) alkalom lehet egyházmegyei zárandoklatra, mellyel jelét adhatjuk az Apostoli Szentszékhez való ragaszkodásunknak.

A zalakarosi Isteni Irgalmasság templom kiváltságainak kihasználására javasolt előmozdítani a második péntekhez kötődő zárandoklatokat és az Isteni Irgalmasság kultuszának Szentszék által jóváhagyott formáit.

³⁹ A Szentszékítél és eltétel rendjét a Praeatorban találjuk.

AJÁNLÁSOK

1. Legyen lehetősége mind a híveknek, mind a papságnak és a szertartásban szolgálattevőknek liturgikus (tovább)képzéseken való részvételre.
2. Az andocsi – *basilica minor* címmel felruházott – és/vagy a többi, egyházmegyénkben lévő kegytemplomba a plébániák lehetőségeikhez mérten szervezzenek legalább évente zarándoklatot.
3. Ahol ez megoldható (például városi szinten vagy szomszédos plébániák együtt) advent és nagyböjt során szervezzenek közös bűnbánati szertartást több gyóntató pap részvételével, az igeliturgián belül közös lelkiismeret-vizsgálattal és gyónási lehetőséggel. „Ez a közösségi ünneplés világosabban kifejezi a bűnbánat egyházi-közösségi jellegét.”⁴⁰

⁴⁰ KEK 1482.

RENDELKEZÉSEK

3. A megyés főpásztor útmutatása alapján a Pásztorális Tanács határozza meg a bérálásra felkészülés minimális időtartamát, valamint a bérálandók alsó korhatárát. Lehetőleg minden bérálkozó a saját plébániáján bérálkozzon.

4. Ahol az Egyház jogi szabályozása a helyi sajátosságokra figyelemmel a fő szabályoktól eltérést enged, vagy lehetőséget biztosít arra, hogy a helyi ordinárius sajátos helyzetekben a fő szabályokban eltérő döntést hozzon, ott egyházmegyei szinten a Pásztorális Tanácson belül a szentségi pasztorációért felelős személyek tegyenek javaslatot szertartásaink végzésének egységes gyakorlatára.

5. A Pásztorális Tanácson belül legyen(ek) kijelölve a szentségi pasztorációért felelős személy(ek).

6. Templomainkban, illetve egyházmegyénk és plébániáink honlapjain – ahol ez megoldható – legyen kitéve azon imakönyvek, illetve imádságokat tartalmazó honlapoknak a Pásztorális Tanács által jóváhagyott listája, amelyeket a hívek bizalommal és katolikus hitük veszélyeztetése nélkül használhatnak, lelki életük színesítésére.

IFJÚSÁGPASZTORÁCIÓ

BEVEZETÉS

Az ifjúság a modern társadalomban sajátos pszichológiai, szociológiai, tudati jellemzőkkel rendelkező életkori, társadalmi csoport, ennek ellenére nem tekinthető önálló társadalmi rétegnek. Az ifjúsági szociológiával foglalkozó szakemberek egyik fontos kérdése, hogy a gyerek, az ifjúság milyen jellemzőkkel rendelkezik egy adott korszakban.

Ebből következően az ifjúság, mint fogalom inkább egy életkori szakaszt jelöl, amely az életnek a gyermekkortól a felnőttkorig tartó időszaka. Ez a testi és a lelki fejlődés mellett elsősorban a társadalmi státuszra vonatkozik.⁴¹

TEOLÓGIAI MEGFONTOLÁSOK

„Ti, fiatalok erősek vagytok, az életetek olyan szakaszában vagytok, amikor nem vagytok híjával az energiának. Használjátok ezt az erőteteket és energiátokat a világ megjavítására, kezdve a hozzátok legközelebb eső valóságokon. Azt szeretném, hogy az egyházban bízzanak rátok erőteljes feladatokat, hogy legyen bátorság teret engedni nektek, ti pedig készüljetek fel rá, hogy magatokra vállaltjátok ezt a felelősséget.”⁴²

⁴¹ Németh Nóra Veronika: Ifjúság és kultúra (Az ifjúságszociológia aktuális kérdései a kulturális fogyasztás tükrében – Kutatási szeminárium), 2009.

⁴² Ferenc pápa, *Ifjúság világnapjára írt üzenete* – 2018.

Ifjúságpasztoráció

Az ifjúságpasztoráció területén kiemelkedő a 2018-ban tartott 15. Rendes Püspöki Szinódus, melynek témája a fiatalok, a hit és a hivatásválasztás volt. Mind a szinódus záródokumentuma, mind Ferenc pápának a szinódust követő *Christus vivit* kezdetű apostoli buzdítása rendkívül figyelemre méltó. A szinódus mentén a pápa tulajdonképpen meghatározza az ifjúságpasztorációs gondolkodás vezérfonalát: „Nem szorítkozhatunk arra, hogy azt állítsuk: a fiatalok a világ jövője; nem, ők a jelen idő...”⁴³ Éppen ezért minden fiatalat »szent földnek« kell tekinteni, mely az isteni élet magvait rejti magában, mely előtt, le kell venni a sarukat, hogy megközelíthessük és mélyebben megismerhessük a Misztériumot.”⁴⁴

A fiatalok helyzetével, világával, kihívásaival az Egyház mindig is foglalkozott. Ezzel követi Jézus példáját is, akinek az emberekhez fűződő viszonyában mindig fontos volt, hogy az egész személyt megértse, így tett akkor is, amikor az emberek, köztük fiatalok tanácsért jöttek hozzá.⁴⁵

A mai kor jellemzője a gyors változás, és ez meghatározza az életünket, az életstílusunkat. Ez a gyors változás jellemzi a fiatalok életét is. Ez egy tény, amelyet el kell fogadnunk, és nem harcolnunk kell ellene, hanem meg kell értenünk és fel kell fedeznünk, hogy ezek között a körülmények között mit tehetünk, hogyan tudjuk a fiatalokat rávezetni arra, hogy megfelelően tájékozódni tudjanak a mai világban.

⁴³ *Christus vivit* (továbbiakban CV) 64.

⁴⁴ CV 67.

⁴⁵ vö. Mk 10,21

A MEGÚJULÁS ÚTJA FERENC PÁPA ÉS A PÜSPÖKI SZINÓDUS TANÍTÁSÁBAN

1. Az Egyház fiatalságának feltételei

„Kérjük az Úrtól, hogy szabadítsa meg az Egyházat azoktól, akik öregíteni akarják, a múlthoz akarják kötni, fékezni és mozdulatlaná akarják tenni. Kérjük azt is, hogy szabadítsa meg egy másik kísértéstől is: azt higgye, hogy attól fiatal, hogy enged mindannak, amit a világ kínál neki; azt higgye, hogy attól újul meg, hogy elkendőzi a maga üzenetét, és másokat utánoz. Nem. Akkor fiatal, ha azonos önmagával, ha elfogadja Isten szavának, az Eucharisziának, Krisztus jelenlétének és az ő Lelkének mindig új erejét. Akkor fiatal, ha képes állandóan visszatérni a maga forrásához.”⁴⁶

2. A felnőtteknek empátiával kell hallgatniuk a fiatalokat

Aki közöttünk már nem fiatal, annak alkalmakra van szüksége, hogy közről hallja a szavukat és késztetéseiket (...). Több teret kell biztosítanunk ahhoz, hogy a fiatalok szava visszhangozhasson bennünk.⁴⁷

3. A fiatalok Egyháztól való elfordulásának komoly és figyelemre méltó okai vannak

„A Szinóduson elismerték, hogy a fiatalok jelentős része, különböző okokból, semmit nem vár az Egyháztól, mert nem tartják fontosnak egzisztenciájuk szempontjából. Sőt, egyesek kifejezetten kérik, hogy az Egyház hagyja őket békén, mert a jelenlétét unalmasnak, vagy egyenesen ingerlőnek találják. Ez a kérés gyakran nem kritikátlan és indulatos megvetésből fakad, hanem komoly és figyelemre méltó okai

⁴⁶ CV 35.

⁴⁷ CV 38.

vannak: a szexuális és gazdasági botrányok, a felszentelt szolgák felkészületlensége arra, hogy megfelelő módon találkozzanak a fiatalok érzékenységevel, a homília és a szentírás-magyarázat körüli felületesség, a közösségen belül a fiatalokkal szembeni passzivitás, az Egyház lanyhasága hit és erkölcsi tanításának előadásában a mai társadalom felé.”⁴⁸

4. A fiatalok szerepre vágnak

„A társadalom ellentmondásaival szemben sok fiatal gyümölcsöztetni akarja a talentumait, szaktudását és kreativitását, és hajlandók felelősséget vállalni.”⁴⁹

„A katolikus fiatalok a lelkipásztori tevékenységnek nemcsak címzettjei, hanem az egyetlen egyházi test élő tagjai, megkeresztelt emberek, akikben az Úr lelke él és tevékenykedik. Nemcsak az Egyház tevékenységét gazdagítják, hanem a létét is. Nemcsak az Egyház jövőjét, hanem a jelenét is alkotják, sok egyházi tevékenység szereplői, melyekben nagylelkűen felajánlják szolgálatukat, főként a katekézis és a liturgia frissen tartásával, a legkisebbekkel való törődéssel, a szegényekről való önkéntes gondoskodással.”⁵⁰

„A fiatalok azt várják, hogy az Egyház ragyogjon hitelességével, példaadásával, szakértelmével, társfelelősségével és társadalmi szolidaritásával. Ez az igény néha kritikaként hangzik, de gyakran személyes elkötelezettség formáját ölti a testvéri, befogadó, örömteli és prófétai módon elkötelezett közösség szolgálatában.”⁵¹

⁴⁸ CV 40. idézi *A fiatalok, a hit és a hivatásválasztás* – püspöki szinódus záródokumentum (továbbiakban ZD), 2018.

⁴⁹ ZD 52.

⁵⁰ ZD 54.

⁵¹ ZD 57.

VALLÁSSZOCIOLÓGIAI KITEKINTÉS

A katolikusnak keresztelt mintegy 850.000 (országos szinten) 15-29 éves fiatal nagyon eltérő mértékben kötődik az Egyházhhoz. A vallásukat rendszeresen gyakorló, aktív, katolikus fiatalok tényleges száma valószínűleg néhány tízezerre tehető.

A legtagabb kör, a katolikusnak kereszteltek sok szempontból a teljes magyar ifjúsághoz hasonló módon, többségében inkább kívülálló módon viszonyulnak a valláshoz, az Egyházhhoz. Ezzel szemben a vallásukat rendszeresen gyakorló katolikus fiatalok nagy többsége számára kiemelten fontos a vallás, ami a vallásosság, az Egyházhhoz kapcsolódás különböző formáiban jelenik meg.

A vallásukat rendszeresen gyakorló katolikus fiatalok csoportján belül is vannak eltérések a valláshoz való viszonyulásban. A nagyvárosi és az idősebb (25-29 éves) fiatalokra inkább jellemző egy, a vallás személyes fontosságát erősebben hangsúlyozó vallásképp, valamint a katolicizmusnak egy erkölcsi alapú értelmezése, mint a fiatalabbak és a kisebb településeken élők esetében.

HELYZETKÉP⁵²

A katolikus fiataljaink előtt álló problémák, kihívások elmondásuk alapján nem igazán különböznek a teljes magyar ifjúságot érintő problémáktól, melyek a fiatalok megfogalmazása alapján elsősorban az alábbiak: jövőkép hiánya, munkavállalási nehézségek, anyagi bizonytalanság. A fiatalok kifejtették, hogy nem tartják megfelelőnek

⁵² Katolikus Ifjúságkutatás 2017., valamint az egyházmegyei zsinati kérdőívre adott válaszok és a beérkezett hozzászólások alapján fejtjük ki a Kaposvári Egyházmegyére vonatkozó helyzetképet.

Ifjúságpasztoráció

az Egyház ezen kihívásokra adott válaszait. A gyakorló katolikus fiataljaink többsége megfogalmazta, hogy az Egyháznak a jelenleginél többet kellene foglalkoznia a fiatalok problémáival.

A vallásos neveléssel kapcsolatban meg kell említenünk, hogy a ma templomba járó fiatalok 87%-a gyermekkorában is járt. A vallásos nevelés fontos része a hitoktatás, azonban nem mindegy, hogy hol zajlik a hitoktatás – legalábbis a kutatás ezt mutatja. A csak iskolai hitoktatásban részesültek (itt még nem a jelenlegi kötelező hit- és erkölcstan oktatásról van szó) jelentősen alacsonyabb számban váltak rendszeres vallásgyakorlókká, mint azok a fiatalok, akik a plébánián vagy a plébánián is részesültek hitoktatásban.

Az egyházi iskolákkal kapcsolatban is fontos megjegyeznünk, hogy önmagukban rendszertelen vallásgyakorlatot és az egyházhoz kötődés lazább formáit képesek eredményként elérni.

Abban az esetben viszont, amikor a hitoktatás bármely formája párosul otthoni vallásos neveléssel, jelentősen növekszik a rendszeres, elkötelezett, gyakorló vallásosság.

Az aktív katolikus fiatalok többsége kötődik egy adott plébániához, és az aktivitásuk is elsősorban a plébánia viszonyában értelmezhető. Továbbá a plébániához tartozás személyes kapcsolatot is jelent számukra a helyi pappal (vagy papokkal).

A Katolikus Egyház egyes erkölcsi tanításai erősen megosztják a katolikus fiatalokat. Nem állítható egyöntetűen a gyakorló katolikus fiataljainkról, hogy magukénak vallanak az Egyház tanítását ezekben a kérdésekben. Leginkább a házasság előtti együttéléssel kapcsolatos katolikus erkölcsi tanítás elfogadása okoz nehézséget a fiataloknak.

Egyházmegyei felmérésünk alapján a fiatalok (16-29 évesek) kb. fele elégedett, míg a megkérdezettek másik fele nem elégedett a plébániáján zajló ifjúsági élettel.

A fiatalok többsége az alábbi módokat tartja a leghatékonyabbnak a kortársak megszólításában (az alábbi fontossági sorrendben):

- ifjúsági és vallási programokon keresztül (táborok, kirándulások, találkozók stb.)
- ifjúsági és vallási szervezeteken keresztül
- szociális és jótékonyági, önkéntes események, akciók révén
- oktatási intézményekben kifejtett népszerűsítés révén

A gyakorló katolikus fiatalok többsége az alábbi területeken látna szívesen az eddiginél nagyobb egyházi jelenlétet:

- fiatalok életre történő felkészítése
- evangelizáció
- szegények, elesettek támogatása
- oktatás-nevelés (minőségi ifjúsági katekézis)

IFJÚSÁGPASZTORÁCIÓS CÉLOK ÉS ESZKÖZÖK

Összefoglaló kifejezésként a célok és eszközök megfogalmazásához a „vallási szocializáció” kifejezést hívjuk segítségül. A vallási szocializáció azoknak a tapasztalatoknak az összességét jelenti, amelyek meghatározzák, hogy egy fiatal hol tart a lelki életben. A vallási szocializációban a családi, baráti, egyházi és közösségi tapasztalatok egyaránt fontos szerepet játszanak. A mi feladatunk, hogy ezt a folyamatot pozitív, nevelő hatású tapasztalattá tegyük számukra. Az ifjúsági munka célja az, hogy a fiatalok közösségre jussanak Istennel és egymással.

Ifjúságpasztoráció

Az ifjúsági munkának arra kell összpontosítania, hogy egy ilyen létfontosságú, bizalmon alapuló szeretetközösséget alakítson ki Istennel, illetve arra, hogy egy egészséges, támogató közösséget hozzon létre egymással. Az ifjúsági munka nem korlátozható csupán a fiatalok lelki igényeinek a „kielégítésére”. Az ifjúságpasztorációban a jó vallási szocializáció az embert a maga teljességében közelíti meg.⁵³ A lelki növekedés az ember életének más területeivel is összefüggésben áll. A jó ifjúsági csoportban egyensúlyban vannak egymással a testi, szellemi, társadalmi, érzelmi és lelki tevékenységek.

Az Apostolok Cselekedetében azt látjuk, hogy az első keresztényeknél az ima, a közösségi élet, a testi dolgok (pl. étkezés), a tanítás, a dicsőítés és a szolgálat egyensúlyban voltak egymással.⁵⁴ A serdülőknél a kortársak pozitív befolyása és a közösségi érzés a keresztény öntudat kialakításának és az egészséges vallási szocializációnak a két legfontosabb tényezője.

A fenti célok eléréséhez az alábbi eszközöket, módszereket sorakoztatjuk fel:⁵⁵

- Kortársak, lelkiségi mozgalmak, szerzetesrendek tevékenysége.
- Kívülállók megszólítása önkéntes alkalmak, kulturális és sportrendezvények segítségével.
- Ifjúsági szakemberek (iskolalelkészek, referensek (ifjúság, hivatás, ministráns) szoros együttműködése.
- Hivatások gondozása.
- Személyes lelkivezetés, kísérés.
- Ifjúsági katekézisek.

⁵³ vö. V. E. Frankl: *unitas multiplex*

⁵⁴ vö. ApCsel 2,42

⁵⁵ Részletesen lásd: Ifjúságpasztorációs Zsinati munkadokumentum – Kaposvári Egyházmegye

- Ifjúsági programok.
- Közösségek.

Az ifjúságpasztoráció feladata a lelkiesség tekintetében az, hogy térképet adjon a fiataloknak az elkötelezett keresztény élethez, és elvezessen a szentségi életre való rátalálásra, segítsen az abban való megmaradásban, rámutasson az elmélyülés lehetőségeire.

Ehhez szükséges az imádságra nevelés és a liturgikus lelkiesség megélése és átadása is. A különböző felmérések alapján kijelenthetjük, hogy a fiatalok túlnyomó többségének fontos Isten-élmény az igényes, szép, az Egyház szándéka szerint végzett liturgia.

EXKURZUS: TEREMTÉSVÉDELEM

Évtizedek óta tudományos egyetértés van azzal kapcsolatban, hogy az emberi tevékenység által okozott globális felmelegedés és az egyéb, ezzel összefüggő környezetkárosítás hosszútávon negatív következményekkel jár az egész teremtett világra nézve, beleértve a környezetet, a társadalmat és a gazdaságot is. Ebben a kérdéskörben minden szervezetnek megvan a saját feladata, amelyet hitelesen és hozzáértéssel tud elvégezni.

Az Egyház nem környezetvédelmi szervezet, gyakorlati lépéseket elsősorban saját szervezetén és intézményein belül van lehetősége megtenni. Ugyanakkor képes olyan szellemi és morális háttérrel adni az embereknek, amit mások nem tudnak biztosítani. Ez indokoltá teszi, hogy az Egyház, különös tekintettel a fiatalokra, hangsúlyosabb szerepet vállaljon a teremtett világ megóvásában.

A Katolikus Egyházban a teremtésvédelem nem újkeletű. Szent XXIII. János pápától kezdődően, Szent VI. Pálon és Szent II. János Pálon át valamennyi egyházfő érdemben foglalkozott a kérdéssel. Így tesz napjainkban Ferenc pápa is, aki *Laudato Si'* kezdetű enciklikájában párbeszédre buzdít közös otthonunk jövőjéről.

AJÁNLÁSOK

1. Az ifjúsági lelkipásztorkodásnak szinodálisnak kell lennie, vagyis mindig kérjük ki a fiatalok véleményét, amikor őket érintő kérdésekben döntünk, vagy számukra programot szervezünk, „mert ők mutatják nekünk, hogy új stílusokat és új stratégiákat kell magunkévá tennünk”.⁵⁶
2. Az ifjúsági lelkipásztorkodás helyei a plébániák és a különféle intézményeink, ahol a lehetőségeknek megfelelően találkozhatnak a fiatalok.⁵⁷
3. Az ifjúsági programokon (is) ügyeljünk a liturgiák méltó és előírásoknak megfelelő végzésére, hiszen „a katolikus fiatalok csoportjai igénylik az imádság és a szentségek mindennapi életükre hatni képes alkalmait egy élő, hiteles és örömteli liturgia keretében”.⁵⁸
4. Törekedni kell rá, hogy évente minden esperesi kerületben szervezzenek ifjúsági programot, találkozót, melynek felelőse a kerületi ifjúsági felelős, akinek az Ifjúságpasztorációs Munkacsoport nyújtson segítséget.
5. Azokon a plébániákon, ahol lehetséges, szervezzenek ifjúság-katekézist, melyekből később közösségek is alakulhatnak.
6. Segítenünk és tanítanunk kell a fiatalokat, hogy hogyan tudnak stabil és boldog párkapcsolatot és családot építeni. Ki kell dolgozni ennek lehetőségeit.

⁵⁶ CV 204.

⁵⁷ CV 218.

⁵⁸ CV 224. idézi: A fiatalok, a hit és a hivatásválasztás – püspöki szinódus záródokumentum, 51.

7. A lelkipásztorok törekedjenek személyes kapcsolatot kialakítani a fiatalokkal. A lelkipásztorok kínálják fel a fiatalok számára a lelkivezetés és a személyes kísérés lehetőségeit, ahol a fiatalok őszintén feltehetik a kérdéseiket, és segítséget kapnak a személyes istenkapcsolat kialakításában, mely által a fiatal hite fejlődhet.⁵⁹

8. A plébániák törekedjenek rá, hogy a fiatalok számára igény esetén szélesebb körű segítséget is tudjanak nyújtani („életre történő felkészítés”), akár szakemberek bevonásával is, ehhez készüljön az egyházmegye által egy szakemberek elérhetőségét is biztosító adatbázis.

9. A papi továbbképzések keretében szervezni kell a lelkipásztorok számára kurzusokat, melyek segítik a fiatalokkal való személyes foglalkozást. Olyan képzéseket is kell tartani számukra, amelyek segítik őket a fiatalok evangelizációjában. Ehhez kiváló lehetőségként javasoljuk az Ifi Alphák bevezetését a plébániákon.

10. Ahol lehetőség van rá, ott a bér málkozásra készülő fiataloknak szervezzenek a plébániák olyan lelki programot, amit működő ifjúsági közösségek (pl. Antióchia) tagjai tartanak.

11. A fiatalok számára az ismeret átadása mellett rendkívül fontos, hogy megteremtsük a lehetőséget a „keresztény életet erősítő nagy élmények” megélésének.⁶⁰ Ennek érdekében javasoljuk a Szentlélek-szemináriumok vagy a Cursillo által nyújtott lehetőségeket.

⁵⁹ vö. A fiatalok, a hit és a hivatásválasztás – püspöki szinódus záródokumentum, 91. pont

⁶⁰ CV 212.

12. Az Egyházmegyei Ifjúságpasztorációs Munkacsoport szervezésében a fiatalok igénye alapján évente rendezzenek legalább egy ifjúsági zárándoklatot (akár nemzetközi szintűt).
13. Adjunk lehetőséget a fiataloknak az Egyházon belüli feladat- és felelősségvállalásra is, például az evangelizációba és a karitatív szolgálatba való bevonásuk által. Az Ifjúságpasztorációnak ne csak alanyai, hanem cselekvői is legyenek a fiatalok.
14. Az ifjúságpasztoráció fontos eszközévé kell tenni az online felületeken való minőségi jelenlétet. Ehhez külön felelőst (szakembert) lenne szükséges kinevezni.
15. A jövőben célszerű lenne hirdetni a szerzetesrendek által szervezett ifjúsági programokat, képzéseket is a plébániákon és az ifjúsági közösségekben, csoportokban.
16. Lehetőség szerint évente kerüljön megrendezésre az egyházmegye területén TestTeo program.
17. Ápolni kellene az ifjúsági közösségek közötti kapcsolatokat, a „testvérközösségek” mintájára (pl. közös programokkal).
18. Évente rendezzenek egyházmegyei ifjúsági sportnapot is, amelyet az ifjúsági referens szervezzen meg, szponzorokat, támogatókat is megkeresve.
19. Az Ifjúsági referens szervezzen fórumokat a fiatalok számára, melyek lehetőséget biztosítanak számukra, hogy kérdéseiket őszintén feltegyék.

Ifjúságpasztoráció

20. Az ifjúsági munkacsoportnak törekedni kell olyan sport-, kulturális és tudományos programok szervezésére, amelyek az egyházon kívüli fiatalok érdeklődését is felkeltve – mint preevangelizációs lehetőségek – az egyházi jelenlét révén missziós szerepet tölthetnek be. Ezeket a programokat a bevett egyházi hirdetési felületeken túl az egyházhoz nem tartozó fiatalokat is elérő módon is kell hirdetni.

RENDELKEZÉSEK

7. Meg kell alakulnia az Egyházmegyei Ifjúságpasztorációs Munkacsoportnak, melynek tagjai az ifjúsági, ministráns és hivatás referens, az iskolalelkészek, a püspöki biztosok, az egyetemi lelkész(ek), valamint az esperesi kerületek ifjúsági felelősei. A munkacsoport szükség és igény szerint tartson megbeszéléseket. A munkacsoport koordinátora a mindenkori ifjúsági referens.

8. Esperesi kerületenként az esperes nevezzen ki a plébániák ajánlásai alapján ifjúsági felelőst – akit lehetőleg, de nem szükségszerűen a 16-29 év közötti korosztályból válasszanak ki –, akinek feladata az esperesi kerület ifjúsági életének összefogása, szervezésének segítése, valamint az Egyházmegyei Ifjúságpasztorációs Munkacsoportban képviseli az esperesi kerületet.

9. Az Ifjúságpasztorációs Munkacsoport szervezzen évente legalább egy egyházmegyei szintű ifjúsági programot.

10. Az Ifjúságpasztorációs Munkacsoport szakemberek bevonásával készítsen az egyházmegye számára gyermek- és ifjúságvédelmi szabályzatot.

11. Az ifjúsági referens feladatai:

- Szervezi és elősegíti az egyházmegyében működő ifjúságot segítő mozgalmak, közösségek, szervezetek tevékenységének koordinációját.
- Támogatja és elősegíti az ifjúság önszerveződését.
- Kezdeményezi, ápolja és koordinálja az e tevékenységet érintő belső (egyházmegyei) és külső (egyházmegyén kívüli: regionális, országos és nemzetközi) kapcsolatokat.
- Erőforrásokat szerez az ifjúságpasztoráció feladatainak ellátásához, a gyakorlati ifjúsági munkához.
- Az ordinárius által elfogadott feladatok megoldásához szükséges feltételeket feltérképezi, javaslatokat tesz, reális kéréseket fogalmaz meg. A megvalósításához költségvetést készít, majd a folyamatot ellenőrzi, segíti, koordinálja.
- Az MKPK Bizottság Tanácsadó Testületében képviseli az egyházmegyét.
- Az ifjúságpasztorációs munkacsoport munkáját összefogja, koordinálja.

12. Az ifjúsági referens lehetőség szerint korosztályban is álljon közel a fiatalokhoz. Az egyházmegye anyagilag is támogatja a képzéseken történő részvételét.

13. A Gazdasági Bizottság lehetőség szerint biztosítson megfelelő anyagi bázist az ifjúsági referens feladatainak hatékony végzéséhez.

CSALÁDPASZTORÁCIÓ

BEVEZETÉS

A család szó mindenkit megmozgat, mert mindnyájan Isten családjának tagjai vagyunk. Édesapánk és Édesanyánk, valamint esetleges testvéreink elsődleges családunkat alkotják. Ma sokan egyszülős, vagy mozaikcsaládban nőnek fel, ahol Isten eredeti tervét a családról nehezebb meglátni. Emellett a családokat ma számos támadás éri. Előkészítő dokumentumunkban rátekintettünk a családok mai helyzetére. Rámutattunk, hogy kiutat kell mutatni a válságból, és még fontosabb, hogy dolgozzunk a prevención, a bajok megelőzésén. Célul tűztük ki, hogy segíteni fogunk a családok megerősítésében, hogy hitben és szeretetben növekedni tudjanak. Felébreszteni a vágyat a boldog családi életre talán még egyszerűnek tűnik, de a megvalósításban már segítségre van szükség. Ehhez számos ötletet, példát soroltunk fel az előkészítő munkadokumentumunkban, de úgy érezzük, hogy a megvitatásnak még csak az elején járunk. Ebben bizonyára a járványhelyzet is közrejátszott. A zsinatot és a jelen dokumentumot ugyanakkor nem végállomásnak tekintjük, hanem a megújulás kezdetének.

TEOLÓGIAI MEGFONTOLÁSOK

A II. Vatikáni Zsinat a *Gaudium et Spes* konstitúcióban kiemeli a házasság és a család szerepét. Aláhúzza, hogy a férfi és a nő szövetsége, az ő életre szóló igenjük a házasságra, összekapcsolódik Isten rendelésével és végeredményben „maga Isten a szerzője a házasságnak...”⁶¹

⁶¹ Gaudium et Spes 48.

Tehát a házasság nem csupán szociológiai kapcsolat, amit a társadalom meghatároz, mint egy együttélési formát. Nem is a felek pusztá döntéséről van szó,⁶² hanem Isten akaratában kell keresnünk a házasság eredetét, aki az embert „férfinak és nőnek teremtette”.⁶³ A házasság szentsége Pál apostol megfogalmazásában „nagy titok”.⁶⁴

A házasság alatt egy olyan stabil közösséget értünk, ahol megvalósul a személyek egysége, ahol a férfi és a nő alapvető emberi hivatását élheti meg. Ez abból fakad, hogy Isten „saját képmására, Isten képmására teremtette őt”,⁶⁵ és Krisztus szavaival arra a tökéletességre hívja, amely Istenben is megvan: „Legyetek hát tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes!”⁶⁶ A kölcsönös önajándékozás, a hűség és a gyermekek közös nevelése által a házaspár megvalósítja természetfeletti hivatását.

A család méltóságáért minden embernek munkálkodnia kell, hiszen a család az élet igazi bölcsője, mind a társadalom, mind az Egyház alapsejtje. A gyermekek hitbeli és erkölcsi nevelése nélkül nem lesznek ugyanis a jövőben magukat a közösség javáért akár feláldozni kész felnőttek a Földön.

A család ugyanakkor egy szentély méltóságát is magában hordozza éppen a hozzá kapcsolódó szentségek, a keresztség, a bérmlás, az Eucharisztia és a házasság által. Isten jelenlétére mutat rá a család a világban a felek szeretettel teli életközössége által.⁶⁷ A keresztyén család így a Szentháromság ikonjává válik, ahol egyértelmű, hogy az ember léte önmagában ajándék. Ez a „szeretet civilizációjának”

⁶² MIRALLES, A., *Il matrimonio. Teologia e vita*, San Paolo, Cinisello Balsamo 1996, 13. p.

⁶³ Ter 5,2.

⁶⁴ Ef 5,32.

⁶⁵ Ter 1,27.

⁶⁶ Mt 5,48.

⁶⁷ OUELLET, M., *Divina Somiglianza, Antropologia trinitaria della famiglia*, Lateran University Press, Roma 2004 32. p.

teológiai alapja.⁶⁸ Végül meg kell még említenünk, hogy a család, mint „kis egyház” az Egyház szentháromságos missziójának a kiindulópontja, amely a szentháromságos személyeket valamilyen módon szentségileg is jelenvalóvá teszi a világban.⁶⁹ A misszió a hivatások terén is megjelenik, hiszen papi és szerzetesi hivatások sem lennének családok nélkül.

HELYZETKÉP

A család a jövő reménysege, de sok nehézséggel kell szembenéznie. Fel kell tennünk kortársainkkal a kérdést, hogy miért szükséges egyáltalán Isten felé fordulni mind egyénileg, mind családdal együtt.

Egyházmegyénkben a katolikus házasságok száma az utóbbi években kismértékű növekedésnek indult, majd visszaesett. Az elmúlt tíz évben 400 körül volt az esküvők száma évenként. (2016: 469; 2020: 339 katolikus esküvő).⁷⁰ Mindeközben a polgári házasságok száma a járvány ellenére ugrásszerűen megnőtt (Somogyban: 2016: 1.570; 2020: 1.878).⁷¹ A házasságkötés időszaka ma a 30 éves kor fölé tolódik. A párok életkezde, munkába állása jellemzően a húszas éveik második felében történik. A fiatalok előbb biztos anyagi hátteret szeretnének, és utána vállalnak csak gyermeket.

Az elköteleződés nehézségét az is okozhatja, hogy a fiatalok nem látnak maguk körül jó házasságokat. A családban nem tanulják meg egymás tiszteletét, nem látnak jó példákat arra, hogy a konfliktusokat hogyan lehet szeretettel megoldani. Ezért a házaspárok gyakran nem tudják,

⁶⁸ OUELLET, M., *Divina Somiglianza...*, 55. p.

⁶⁹ OUELLET, M., *Divina Somiglianza...*, 78-79. p.

⁷⁰ Forrás: Kaposvári Egyházmegye.

⁷¹ KSH https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0040.html

hogy miként lehet tartalmas, egymásra figyelő életet élni, egymást tisztelni és áldozatot hozni a családjáért.

A családok többségében nincs közös családi, házastársi imaélet, Istenre figyelő lelki irányultság. Legtöbbször a lelki egyensúly megteremtésével szemben az anyagi biztonságra helyezik a hangsúlyt. Ezért a fiatalok sokszor úgy lépnek ki az életbe, hogy a pénzzel kapcsolatban vannak reális terveik, de a családdal, hittel kapcsolatban nincsenek.

Az együttélések száma az utóbbi években változó képet mutat. Pontos számadataink erről nincsenek, csak a polgári házasságkötések, valamint a házasságon kívül született gyermekek számából tudunk következtetni. Megállapítható, hogy jelenleg az együttélések a magyar szociálpolitika hatására, gyakran polgári házassággá alakulnak (adókedvezmény, hitellehetőség stb. okokból).

Nemcsak a jó családi minta hiányzik, hanem a közoktatásban és a hitoktatásban is elvétve van csak családi életre nevelés. A szülők számára még mindig tabutémának számít, ezért a szexuális felvilágosítás a családban ritkán történik meg. Az iskolákban sokszor csak a fogamzásgátlásról és legfeljebb a teherbeesés elkerüléséről van szó.

A válások száma csökkenő tendenciát mutat. Arányszámuk a polgári házasságkötésekhez viszonyítva pedig még jelentősebben csökkent (2011: 65,1%; 2014: 50,5%; 2017: 36,6%; 2020: 22,3%),⁷² ami nagyrészt szintén a házasságkötést támogató magyar szociálpolitika következménye. Az egyházi házasságot kötöttek vagy a vallásukat gyakorlók körében bekövetkező válások aránya itthon nem ismert. A vallásgyakorlás, az ilyen irányú kutatások szerint egyértelműen

⁷² KSH https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0015.html

hatványozottan csökkenti a válás valószínűségét, de erről gyakran még a híveknek sincs tudomása.

A társadalmi környezet nem segíti a családok harmonikus életét. A házasságok és családok jelentős része küzd azzal a problémával, hogy a család egy vagy több tagja munkanélküli, vagy betegség miatt leszázalékolt rokkantnyugdíjas, illetve az alacsony jövedelem miatt a létfenntartásban is a család többi tagjára szorul. Sokan vannak az eladósodottak, és emiatt sok család nélkülözi a családfenntartó fizikai jelenlétét, mert ő külföldön vállal munkát. Több gyermek ezért nő fel apa nélkül. Egyre több családban okoz súlyos problémát a kábítószeres és más függőséget okozó anyagok jelenléte, és a kapcsolatokat romboló életmódok (pl. játékszenvedély stb.).

Mindezek alapján megállapítjuk, hogy élő kapcsolatra van szükség a fiatalok, a családok és a pasztorációban dolgozók, papok, pedagógusok, más szakemberek között. Ennek hagyományos formáját, a családlátogatást és a közösségi alkalmakat szorgalmazni kell, hogy a jó példák is ismertté váljanak, és együtt építsük fel a jövő „kis egyházait” a családokban.

CSELEKVÉSI TERV

„Mit tegyünk hát, emberek, testvérek?”⁷³

A családpasztoráció legfontosabb célja a házastársi kapcsolat és a családok szeretetben, hűségben és hitben való megtartása és erősítése.

⁷³ ApCsel 2,37.

1. INTÉZMÉNYEK

Hatékonyabbnak látnánk a feladat megvalósítását, ha a pasztorációt tervszerűen végeznénk a Jóisten vezetésére és a Tanítóhivatal megnyilatkozásaira figyelve, hiszen minden evangelizációnak és pasztorációnak az Istennel és az Egyházzal való kapcsolatban kell gyökereznie. Isten a tervezés képességével is megáldott minket. Szükségesnek látjuk, hogy mindezt a háttérből egy imakör támogassa. Ezért fontos, hogy mind egyházmegyei, mind plébániai szinten céltudatosan törekedjünk a családpasztoráció folyamatos megszervezésére.

1.1. Egyházmegyei családpasztorációért felelős pap és házaspár

Szükséges, hogy legyenek az Egyházmegyében (EM) családpasztorációért felelős papok és házaspárok, akik együttműködve felelősséget vállalnak és koordinálják az Egyházmegye területén ezeket a folyamatokat, projekteket.

Emellett szükséges, hogy más egyházmegyékhöz hasonlóan, legyenek főállású munkatársak (akár közülük valaki, vagy rajtuk kívül), akik többek között a napi szervezési és adminisztrációs feladatokat is elvégzik. Az egyházmegyei családreferens pap és házaspár öt évre legyen kinevezve.

Az egyházmegyei családreferensek feladatai:

- Családpasztorációs munkaterv készítése.
- A családpasztorációs munkacsoport munkájának összefogása, koordinálása.
- Képzések szervezése papok és laikusok számára a családpasztoráció részterületeinek segítésére (pl. családtrénerek, CSÉN oktatók, jegyesfelkészítők képzése stb.).

- A családi élet kríziseiben segíteni tudó szakemberek, szervezetek elérhetőségének összegyűjtése, elérhetővé tétele.
- Az Egyházmegyében működő családok közösségek, mozgalmak és szervezetek tevékenységének megismerése és segítése.
- Az ordinárius által elfogadott feladatok megoldásához szükséges feltételek feltérképezése, javaslatok tétele és reális kérések megfogalmazása. A megvalósításhoz költségvetés készítése, majd a folyamatok ellenőrzése, segítése, koordinálása.
- Lehetőség szerint pályázat útján is támogatás igénylése a feladatokhoz.
- Központi rendezvények szervezése.
- Az MKPK Családügyi Bizottságánál az Egyházmegye képviselte.

1.2. Egyházmegyei Családpasztorációs Munkacsoport

A felelős vezetők munkáját egy kis csapat segítse (5-12 fő). Ennek a Családpasztorációs Munkacsoportnak a tagjai lehetnek az esperesi kerületekért felelős házaspárok és papok (területi elv), és a családpasztoráció különböző részterületeiért felelősök (felelősség elv).

1.3. Plébániai családpasztorációért felelős házaspár

Mivel a családok segítésének elsődleges helye a plébánia, ezért fontos, hogy a nagyobb plébániákon mindenképpen, de a kisebb településeket összefogva is mindenhol legyen egy-egy olyan házaspár, aki szívügyének tekinti a családok szolgálatát, részt vesz a továbbképzéseken, és tartja a kapcsolatot az egyházmegyei felelősökkel. Ugyanígy fontos, hogy legyen az özvegyeknek is világi felelőse. Ők legyenek a plébános segítői a családokért végzett munkában: az együttgondolkodásban, tervezésben, programszervezésben és kapcsolattartásban.

2. A CSALÁDPASZTORÁCIÓ FELADATAI

2.1. A családi kapcsolatok erősítése

A keresztény család alapja a szeretetben és hitben gyökerező házastársi kapcsolat. A családpasztoráció legfontosabb feladata ezért a házastársi kapcsolatok megerősítése. Feladatunk a vonzó családi élet megmutatása, mert a leghatásosabb a sötétségben fényt gyújtani. Emellett a hangos véleménynyilvánításnak és a káros tendenciák elleni tiltakozásnak is helye van. A hangsúlyt a prevencióra szeretnénk helyezni. Szeretnénk, ha a házaspárok kríziseikből a szeretetükben megerősödve jönnének ki.

Tudjuk és hisszük, hogy a szeretet tanulható, és tanulandó. A lelki életet sokféleképpen lehet tanulni. Egyik módja, hogy előadásokat hallgatunk, vagy lelki napon veszünk részt hozzánk hasonló érdeklődésű emberekkel közösen, és megosztjuk velük, amit az előadásban kaptunk. Az előadásoknál még hatásosabbak az élményalapú tréningek. Ezek, a résztvevők aktív bevonásával, valódi, mély változásokat tudnak katalizálni a résztvevők életében. A tréningek ráadásul közösségépítő erővel is bírnak. A résztvevők a közös élmények, az egymással megosztott gondolatok és „tanúságtételek” miatt „bevonódnak” egymás életébe, problémáiba. Így egy jól felépített tréningorozat végére a résztvevők jó ismerőssékké, egymást szerető és segítő közösséggé válhatnak.

A házaspárok számára fontos, hogy a nekik szóló rendezvények ideje alatt gyermekeik számára vonzó programokat biztosítsunk. Ez csak akkor sikerülhet, ha önkénteseket szervezünk a programok köré. A plébániákon évente lehetne családi napot tartani, de a közösséget nagyon megerősítheti egy családtábor vagy egy-egy családos zárandoklat is.

Az egyházi házasságokban különleges isteni kegyelmeket hordoz annak szentségi volta, de mindkét fél felelős azért, hogy ez a szentség kibontakozzon, fejlődjön, és ennek fontos eszköze a házasfelek személye, mély istenkapcsolata, hite, az egyéni és a közös ima. Akik megélik a mindennapokban a hitüket, imádkoznak, és közösségekbe járnak, családi kapcsolataikat is erősítik.

Érdemes lehet meghívni a jubiláns házaspárokat egy közös szentmisére és ünneplésre, akár Szent Család vasárnapján, akár a Házasság Hetéhez kapcsolódóan. Ilyenkor a házaspárok megáldására és a házassági ígéretek ünnepélyes megújítására is sor kerülhet. A családokat meghívhatjuk az éves házassági vagy keresztelei évfordulóira is, egy-egy érték felajánlott szentmisére. Ezen évfordulók otthoni ünnepléseit is elő kell segíteni.

A házastársi kapcsolat megerősítését szolgálja több hazánkban működő lelkeségi mozgalom programja. Egyházmegyénkben a Házasság Hetévége mozgalom rendszeresen szervez a házasságok megerősítését szolgáló, és a házasközösségek létrejöttét is segítő, úgynevezett Első Hétvégét. Az ott szerzett közös élményeket megélt házaspárok szívesen maradnak együtt a havonta folytatódó találkozásokra. Ehhez hasonló, de nem az Egyházmegyénkben szervezett program a MÉCS Napok házaspároknak, valamint a Schönstatt Családmozgalom nyaranta tartott egyhetes lelkigyakorlata, ahol a családok gyerekeikkel együtt vehetnek részt.

2.2. Kapcsolat a családokkal

Az Egyházzal kapcsolatba kerülni nem könnyű feladat. Sokaknak teljesen kimaradt az életéből a hitoktatás, misére járás. Meglepő módon mégis sokan közülük is beíratják gyermeküket hittanra az iskolában (kb. 50% a katolikus hittanosok aránya). A legtöbb helyen az

elsőáldozás és a bérálás is gyermekkorban történik, ami gyakran inkább a szülők döntésének tűnik. Ilyenkor megragadhatjuk az alkalmat, hogy meghívjuk őket is a közösség életébe. Érdemes lehet az ovis hittannal vagy elsőáldozói felkészítéssel párhuzamosan a szülőknek is szervezni beszélgetéseket a hitről, a családról, hiszen ilyenkor ritkán jönnek egyedül a gyermekek.

Az Egyházmegye egyik plébániáján sikeresen próbálkoztak a kisgyermekes családok szentmisére való bevezetésével. Az év elején még csak néhány gyermek vett részt, de számuk év végére közel ötvenre nőtt a két vasárnapi szentmisén összesen. Ebben kulcsszerepe volt néhány elkötelezett hitoktatónak, akik vállalták, hogy egy-egy szentmisén az olvasmányok és a szentbeszéd alatt a gyermekeknek „gyermek-igeliturgiát” tartanak a sekrestyében, míg a plébános a felnőtteknek prédikál. Hasonló módszereket más plébániákon is alkalmaztak sikerrel.

A visszajelzések alapján az óvoda és alsó tagozatos gyermekek szülei nagyon hálásak az ilyen kezdeményezésekért, mert gyakran csak így tudnak figyelemmel részt venni a vasárnapi szentmisén. Mivel a gyerekek szívesen jönnek, ez a szüleiket is motiválja a vasárnap megszentelésére.

A szentmise legyen vonzó azáltal is, hogy minél többeket vonjon be a felelősségbe, szolgálatba. A megkeresztelték egyetemes papsága alapján természetesen minden jelenlévő szolgál. „Az Egyház tehát körültekintő gondoskodással arra törekszik, hogy a hívek ne csak mint kívülállók vagy mint néma szemlélők legyenek jelen a hitnek ezen misztériumán, hanem azt a szertartásokon és imádságokon keresztül jól megértve, a szent cselekményben tudatosan, áhítattal és tevékenyen vegyenek részt.”⁷⁴ Ezt elősegítendő vonjuk be a családokat, a liturgikus

⁷⁴ SC 48

és nem liturgikus szolgálatokba egyaránt a vonatkozó szabályok figyelembe vételével.⁷⁵

2.3. Családok egymásért

Szeretnénk, ha a családok egymás mellé állnának, és segítenék egymást. Valójában ez abból a küldetésből fakad, amiért Jézus így imádkozik: „Arról tudják majd meg rólatok, hogy a tanítványaim vagytok, hogy szeretettel vagytok egymás iránt.”⁷⁶ Sokat segíthetne, ha a házaspárok megosztanák egymással örömeik mellett a nehézségeiket is. Ez csak akkor lehetséges, ha olyan mély, baráti kapcsolatok alakulnak ki, hogy ezeket is merjük megosztani egymással.

Tapasztalatunk szerint mindannyiunkat erősít az életben, ha érezzük, hogy nem vagyunk egyedül. Szeretnénk segíteni, hogy akár minden plébánián jöjjön létre családközösség. A plébániai közösségeknek olyanok is tagjai lehetnének, akik mozaikcsaládból jönnek. A cél, hogy közösségeink befogadóak legyenek.

Ehhez szükséges, hogy a családok / a hívek jobban megismerhessék egymást, ne csak elmenjenek egymás mellett a misék után. Az ismerkedés kiindulási alapja lehet annak, hogy közösségek (köztük családos közösségek) alakulhassanak. Ezért szorgalmazzuk, hogy legyen alkalom legalább egyik vasárnapi mise után találkozásra, beszélgetésre a templomban vagy egy közeli közösségi térben.

Fontosnak tartjuk, hogy a plébánia vezetője legyen nyitott a családpasztorációra, szólítson meg családokat, és biztassa őket közösségek létrehozására. Adjon helyet – akár csak átmenetileg – az induló családközösségek találkozóinak. Ha szükséges, kérjen fel néhány alkalomra kísérő házaspárt, akinek van már tapasztalata plébániai házasközösség működtetésében. Fontos, hogy mindig legyen lelki tartalom is az összejöveteleken.

⁷⁵ vö: SC 28–30

⁷⁶ Jn 13,35.

2.4. Képzések

Ahhoz, hogy érdemben tudjunk segíteni, fontosnak tartjuk, hogy olyan emberek is álljanak rendelkezésre, akik valamilyen témában szakértőnek számítanak, természetesen nemcsak tudományos értelemben, hanem az élettapasztalatuk alapján is. Olyanok, akik hiteles életükkel, tudásukkal példát tudnak mutatni a családoknak. Egyik legfontosabb előrelépés lehet, ha olyan házaspárokat (családtrenereket) képzünk, akik utána alkalmasak lesznek a saját plébániájukon családcsoportot alakítani, és más lelki programokat szervezni a családoknak. Ennek már bevált gyakorlata Egyházmegyénkben a Schönstatti Családkadémia kétéves képzése.

2.5. Nevelés

A nemiségről való helyes látásmód kialakítása és a házasságra való felkészítés a kisgyermekkorban kezdődik a családban, illetve a kisiskoláskorban, majd a serdülőkorban folytatódik, és csak harmadik állomása a jegyesek felkészítése.⁷⁷

A szülők, a hitoktatók és a katolikus iskolák feladata humánus-keresztény képet kialakítani a gyermekben, majd a serdülőben a nemiségről, szexualitásról, a helyes párkapcsolatról, a házasság felé vezető útról. Ezért javasoljuk a családi életre nevelést (CSÉN) az Egyházmegye katolikus és állami iskoláiban is szorgalmazni és ennek lehetőségét megteremteni más egyházmegyékhez hasonlóan. A CSÉN-program témái között szerepel többek között az önismeret, a helyes értékrend, az emberi kapcsolatok és a konfliktuskezelés mellett a családi és nemi szerepeken keresztül az életkornak megfelelő szexuális felvilágosítás is.

Más hasonló programokat (pl. TestTeo) is érdemes szervezeten tanítani, az egyházi iskolákban lelkigyakorlatokon, az állami

⁷⁷ vö. *Amoris Laetitia* 208

iskolákban leginkább hittanórák keretében. Ehhez képezni kell a hitoktatókat, vagy meg kell szervezni, hogy képzetek tartsanak erről órákat.

A gyermeknevelésben már legkésőbb 13 éves kortól szükséges a helyes szexualitásról, az életvédelemről és a bioetikai kérdésekről (pl. abortusz, eutanázia, öngyilkosság) nyíltan és egyértelmű megfogalmazásban beszélni a plébániákon is.

Az általános és középiskolás korosztály az ifjúsági (lelki) napokon és találkozókön, iskolai lelkigyakorlatokon és táborokban érhető el legkönnyebben. Ezek azok az alkalmak, amelyek – akár családjuktól függetlenül is – lehetőséget adnak a lelki fejlődésükre, és lökést adhatnak a hitük gyakorlására. Egyházmegyénkben több kiváló kezdeményezés is van ezekre. Ezeken az alkalmakon hasznos lehet a párkapcsolat témáját képzett házaspárok segítségével is körbejárni.

2.6. Közvetlen felkészítés a házasságra

A plébániai élet és a lelkipásztorkodás kiemelt feladata a jegyesek, illetve a házasság előtt állók felkészítése a házasságra. A templomi esküvő olyanok számára is vonzó, akik nem hívők, vagy vallásukat nem gyakorló hívők. Ezért a jegyesfelkészítés nemcsak arra lehetőség, hogy a párokat „képezzük” az élethosszig tartó boldog családi életre, hanem remek missziós lehetőség is. Nagyon fontos, hogy a jegyesek szeretetteljes, befogadó és támogató egyházzal találkozzanak, illetve hogy képzett kísérő házaspárok is tudjanak beszélni nekik a házaselet örömeiről és buktatóiról, a rájuk váró nehézségekről, azok megoldásáról, és kísérik őket akár éveken át. Többek között ezt segítik az egyházmegyei jegyeskurzusok, de természetesen a plébánosnak is törekednie kell, hogy házaspárok segítségével oktassa a jegyeseket.

2.7. Prevenció az életvédelem területén

Tapasztalataink szerint a fiatal lányok és asszonyok nincsenek tisztában testük működésével, hogy szervezetük jeleket ad a termékeny és terméketlen időszakokról. A női ciklus követésén többféle természetes családtervezési módszer alapul. Mivel ezek kevésbé ismertek, ezért legtöbbször az egészségre kockázatot jelentő és a mellékhatásoktól sem mentes, valamint etikai szempontból igencsak megkérdőjelezhető módszereket alkalmaznak a fogamzás elkerülésére, illetve segítésére. Fontos lenne, hogy minél szélesebb körben ismertessük a természetes módszereket.

2.8. A krízisben és sajátos helyzetben lévő családok felkarolása

A különleges helyzetben lévő családokra is figyelmet kell fordítani a plébániákon és az Egyházmegyében, elsősorban nekik szóló közösségi alkalmak szervezésével és személyes lelkipásztori figyelemmel. Ez sok területen szükségesnek látszik, legyen szó akár gyermeküket egyedül nevelő szülőkről, özvegyekről, gyermektelen párokról, elváltakról vagy abortuszon átesett nőkről, illetve válságban lévő családokról. Ez utóbbiaknak nagy segítség lehet, ha támogatást kapnak családterápiára, vagy ingyenes tanácsadáson vehetnek részt. Gondoskodni kellene az elváltak (pl. Ave kurzus), valamint gyermekeik lelki gondozásáról. Ezeket a sajátos helyzeteket is figyelembe kell venni a családpasztorációs terv megalkotásakor.

A Kaposvári Egyházmegyei Zsinat a házasság és a család kérdését szeretné előremozdítani mind egyházmegyei, mind plébániai szinten. A megfogalmazott rendelkezések és javaslatok életre váltása segíthet, hogy a családok és a házasságok hitben és szeretetben megerősödjenek.

AJÁNLÁSOK

1. A plébános segítse, támogassa a házaspárokat, hogy kicsi gyerekeikkel együtt jöhessenek a szentmisére. Lehetőség szerint gondoskodjon róla, hogy hitoktató vagy más képzett személy vezetésével a gyerekek nekik szóló gyerek-igeliturgián vehessenek részt a sekrestyében vagy egyéb alkalmas teremben. Igyekezzen bevonni a kisgyermeket is a liturgiába (pl. az evangélium alatt gyertyákkal a kezükben álljanak, az Úrfelmutatáskor együtt csengessenek a ministránsokkal, és kapjanak egyenként áldást).

2. A jegyesfelkészítés legyen legalább négyalkalmas, amelynek részeként találkozzon, beszélgessen a jegyespár legalább egy házaspárral, családdal! A jegyesfelkészítést lehetőleg egy vagy több házaspár bevonásával végezze a plébános, vagy a jegyesfelkészítés alkalmával a jegyespár vegyen részt házaspárok által tartott foglalkozáson is! Ha a plébánián nincs erre alkalmas házaspár, a plébános kérjen segítséget az egyházmegyei családreferensektől, vagy esperesi kerületenként központi oktatás legyen.

3. Legyen kinevezve életvédelmi referens az Egyházmegyében, aki felkészült előadókkal segíti a téma népszerűsítését, valamint az ezzel kapcsolatos tájékoztatást!

4. Legalább a nagyobb városokban, de akár minden plébánián legyen elkötelezett világi felelőse a házasoknak – valamint az özvegyeknek és az elváltaknak is!

5. Az egyházmegye szervezésében házaspárok számára legyen rendszeresen (legalább évente néhányszor) nekik szóló előadás vagy tréning! Ezekről jelenjen meg információ az egyházmegye honlapján külön fülön. Az előadások után kettesben és kisebb körben

megoszthatják egymással tapasztalataikat és elhatározásaikat. A tréningek résztvevői bevonódnak egymás életébe, egy tréning-sorozat végére egymást szerető és segítő közösséggé válhatnak.

6. Fontos a közösségépítéshez, hogy a híveknek, családoknak legyen lehetősége megismerni egymást. Ezért javasoljuk, hogy (főként a városi plébániákon) az egyik vasárnapi mise után a híveknek legyen alkalma beszélgetni, ismerkedni egymással.

7. A nagyobb plébániák vagy az esperesi kerületek plébániái összefogva szervezzenek évente családi napot (farsang, majális, sportnap, zárandoklat stb.), ahol a családok ismerkedésére és kapcsolatok építésére is lehetőség nyílik. Közösségépítő lehet egy családtábor is!

8. Lehetőség szerint a jubiláns házaspárokat hívjuk meg egy közös szentmisére és ünneplésre, akár Szent Család vasárnapján, akár a Házasság Hetéhez kapcsolódóan! Ilyenkor a házaspárok megáldására és a házassági ígéretek ünnepélyes megújítására is sor kerülhet. Ezután agapéra, beszélgetésre is teremtsünk lehetőséget.

9. Javasoljuk, hogy az elsőáldozásra felkészítő plébániai foglalkozással párhuzamosan a szülőkkel is beszélgessen a plébános, a diakónus vagy egy házaspár, esetleg egy közösség! A gyermekük keresztelését kérő szülőket is hívják meg a közösségbe.

10. A plébánosok javasolják a házaspároknak, hogy vegyenek részt lelkiismereti mozgalmak által szervezett párkapcsolatot erősítő és az Istenkapcsolatot mélyítő programon. Például a Házasság Hétvége Első Hétvégéjén, a MÉCS Napokon, vagy a schönstatti családnapiakon. Az egyházközség lehetőleg anyagilag is segítse a rászoruló párok részvételét.

11. Javasoljuk, hogy egyházmegyei támogatással 3-5 évente induljon családtrenerképzés.

12. A személyesen megszólított házaspárokból alakuljanak a plébániákon családcsoportok, amelyek a plébániai megújulás alapsejtjeivé válhatnak! A csoportok szervezésének és vezetésének módszertanához adjon segítséget a családpasztorációs felelős!

13. Az Egyházmegye erősen szorgalmazza és teremtsen meg a CSÉN és más, családi életre, boldog párkapcsolatokra felkészítő program bevezetésének feltételeit az általa fenntartott iskolákban, valamint továbbra is támogassa ezek oktatására alkalmas pedagógusok, hitoktatók és védőnők képzését!

14. Az Egyházmegye katolikus iskoláinak lelki napjain és az elvonulós lelkigyakorlatokon többször legyen téma a párkapcsolat, valamint a családi életre nevelés! Ezekre az alkalmakra képzett oktatók, házaspárok bevonását javasoljuk!

15. Javasoljuk, hogy minél szélesebb körben és korosztályban ismertessük meg a cikluskövetésen alapuló természetes családtervezési módszereket, amelyhez az Egyházmegye képezzen ki szakembereket, akik maguk is alkalmazzák a módszert.

16. Az egyházmegyei és a plébániai pasztorációs tervben a családok prevenciója mellett a krízisben lévő családok segítése is kapjon helyet! Javasoljuk, hogy a rászorulóknak támogatással biztosítsunk családterápiás lehetőséget és tanácsadást!

17. Törekedni kell arra, hogy a papok – az otthonukban felkeresve – alakítsanak ki közvetlen kapcsolatot a családokkal. Képzéssel segítsük a papokat a családokkal való foglalkozásban.

RENDELKEZÉSEK

14. Legyen kinevezve ötéves időtartamra egyházmegyei családpasztorációért felelős pap és egy házaspár.

15. A egyházmegyei családreferensek törekedjenek a családpasztoráció folyamatos megszervezésére egyházmegyei szinten. Állítsanak össze az Egyházmegyének írott családpasztorációs tervet, világos és egyértelmű célokkal, és évente számoljanak be annak alakulásáról a püspöknek, és tájékoztassák tevékenységükről a papságot.

PAPI ÉLET ÉS HIVATÁS

BEVEZETÉS

„A püspökök és papok szolgálati, vagyis hierarchikus papsága és az összes hívő általános papsága – jóllehet mindegyik a maga sajátos módján részesedik Krisztus egyetlen papságában – lényegük szerint különböznek, de egymáshoz is vannak rendelve. (...) Míg a hívek általános papsága a keresztségi kegyelemnek, a hit, remény és szeretet által vezetett életnek és a Lélek szerinti életnek a gyarapodásában nyilvánul meg, addig a szolgálati papság az általános papság szolgálatában áll, hogy minden keresztyénben kibontakozzon a keresztségi kegyelem.”⁷⁸

A PAPI HIVATÁSRÓL

„A papi identitás forrása, mint minden keresztyén identitásé a Szentháromságban van”, aki Krisztusban nyilatkoztatja ki és közli önmagát az emberekkel úgy, hogy a Szentlélek által létrehozza az Egyházat, mint az Ország csíráját és kezdetét. A *Christifideles laici* apostoli buzdítás, összefoglalva a zsinati tanítást, úgy mutatja be az Egyházat mint misztériumot, közösséget és küldetést: misztérium, mert az Atya, a Fiú és Szentlélek élete abszolút ingyenes ajándék mindazoknak, akik újjászülettek vízből és Szentlélekből (vö. Jn 3,5), s akik arra hivatottak, hogy közösségben éljenek Istennel, s e közösséget tegyék láthatóvá és közöljék a többiekkel a történelemben (ez a küldetésük).

⁷⁸ KEK 1547

Papi élet és hivatás

Az Egyházban – a szentháromságos és missziós misztériumban – valósul meg minden keresztény identitás, a pap szolgálata és sajátos identitása is. A pap ugyanis az ordo szentségében kapott erőből arra kap küldetést az Atyától, hogy Jézus Krisztus által – akihez mint népe Fejéhez és Pásztorához egész különlegesen hasonlóvá vált – a Szentlélek erejében éljen és dolgozzon az Egyház és a világ üdvössége szolgálatára.

Így lehet megérteni a papi identitás lényeges vonását, a „viszonyosságot”: a papság révén, mely Isten kimondhatatlan misztériumából, azaz az Atya szeretetéből, Jézus Krisztus kegyelméből és a Szentlélek egységének ajándékából fakad, a pap szentségileg kerül közösségbe a püspökkel és a többi pappal, hogy szolgálja Isten népét, az Egyházat, és mindenkit Krisztushoz vonzzon az Úr imádsága szerint: „Szent Atyám, őrizd meg a nevedben azokat, akiket nekem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi... Miként te, Atyám bennem és én tebenned, úgy legyenek ők is egyek mibennünk, hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél engem (Jn 17,11.21).”⁷⁹

Minden papi hivatásra érvényes, amit Jézus az apostolainak mondott: „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak benneteket.”⁸⁰ A papi hivatás misztérium, kimeríthetetlen titok. Hisszük, hogy a meghívásunk alapja nem az emberi nagyszerűségünk, rátermettségünk, hanem egyedül Isten irántunk való szeretete. Nem kényszerítette ránk, szabadon mondtunk igent az ő hívására.

„Mindannyian misszionárius tanítványok vagyunk! Mire várunk?” – teszi fel a kérdést Ferenc pápa az Evangélii Gaudiumban. Mivel a paphiány ma minden egyházmegye gondja, ezért valamennyi papnak és

⁷⁹ Pastores Dabo Vobis 12.

⁸⁰ Jn 15,16a

kereszténynek kötelessége a hivatások ébresztése és ápolása. Látva az idők jeleit, paradigmaváltást szorgalmaznak mindazok, akik felelősséggel szeretnék megélni az egyházhoz tartozásukat és hivatásukat.

HELYZETKÉP

A papok létszáma csökken: egyházmegyénknél 2003-ban 95 aktív papja és 23 papnövendéke, 2013-ban 88 aktív papja és 7 papnövendéke volt. 2020-ban mindössze 75 aktív papot és 6 papnövendéket számlálhattunk.

Amennyiben minden katolikusnak keresztelt hívővel kapcsolatunk lenne, akkor egy papra több ezer hívő jutna. Ez a szám azonban nem tükrözi a valóságot, ugyanis becsléseink szerint a megkereszteltek 10%-ával van valamilyen kapcsolatunk.

Egyházmegyénk lelkipásztori sajátosságait is figyelembe kell venni. Az egyes régiókban más és más kihívással nézünk szembe. A Balaton déli partján év közben ugyanaz a helyzet, mint bármely más falusi vagy városi plébánián. Nyáron azonban tömegek jönnek pihenni, kikapcsolódni. Közülük misékre is sokan járnak. Ez sok lehetőséget kínál az emberek megszólítására.

A nagyobb városok köré kiköltözik a lakosság, a templomaink pedig a központokban vannak. Közösségszervezésre, találkozási helyekre lenne szükség, hogy elérjük az agglomerációban élőket.

A falvak nagy része kihalóban, a fiatalok elköltöztek, vagy külföldön kerestek munkát. Maradtak az öregek, a betegek és a romák. Ez az átalakulás igazi kihívást jelent a lelkipásztorkodásban. Már falun sem

egyértelmű a hagyományos vallásosság megtartó ereje. Itt is új helyzet van.

Fel kell ismernünk, hogy Jézus nem az igazakhoz és egészségesekhez, hanem a bűnösökhöz és betegekhez jött és küld bennünket, megígérve, hogy szegények mindig lesznek velünk.⁸¹ Papságunk, tisztelet a kivételnek, még nem fedezte fel és nem aknáztá ki az ezzel együtt járó lehetőségeket.

Nem karizmára van szükségünk a szegényekkel, a betegekkel és a romákkal való találkozásokkor, hanem nyitott szívre, valamint félelmeink legyőzésére. Az evangelizáció szempontjából ez nem teher, hiszen a szegényeké az Isten országa, és a Jézussal való találkozás nagy lehetősége rejlik bennük!⁸²

A papság helyes elosztásának kritériumaként több szempontot is figyelembe kell venni. Fontos a már meglévő plébániai rendszer fenntartása, hogy a szentségi pasztorációt meg lehessen szervezni (misék, igeliturgiák, hitoktatás). Ám ugyanilyen lényeges az evangelizáció és a misszió megszervezése. Ehhez nem szükséges papnak lenni, viszont olyan papokra van szükség, akik érzik ennek a fontosságát, és minden erejükkel támogatják az erre hívást érző, odaadott életű állandó diakónus, akolitus és világi testvéreinket!

A papság létszámának csökkenése miatt arra kényszerülünk, hogy összevonjunk plébániákat. Sajnos így aránytalanul sok feladat jut egy-egy papra, és egyre elérhetetlenebbé válnak a ránk bízottak, és minket is nehezebb megtalálni, megszólítani.

⁸¹ vö. Mk 2,17; Mt 26,11

⁸² vö. Mt 25, 40

Miért engedi meg a paphiányt Jézus, akié a Kaposvári Egyházmegye is? Valószínűleg másképpen szeretné folytatni. Több lehetőséget adva a világiaknak, ráébresztve őket is a saját felelősségükre, hiszen az egyház nem a papok, hanem a világiak és a klérus együtt, egységben a fővel, magával Jézussal.

Nagy szükség lenne helyben lakó, megbízható házaspárookra vagy egyedülállókra, akiket a missziós területeken „katekétáknak” neveznek. Ők azok, akik, különösen a falvainkban össze tudnák tartani az ottmaradtakat, törődnének a közösség szegényeivel, tehát közösségépítő és szociális munka is feladatuk lenne az igeliturgiák végzése mellett.

MIKÉNT LEHETNE VONZÓVÁ TENNI A PAPI HIVATÁSOKAT?

A zsinati kérdőívekben a papi életre adott válaszok feltárják, hogy milyen kihívások előtt állunk.

A válaszadók legfontosabbnak a papi hivatás megismertetését és megszerettetését tartják. Ehhez szükséges a munkatársakba vetett bizalom és a közvetlen kapcsolat a hívekkel. A missziós, evangelizáló lelkület, amely képes vonzóvá tenni a papi hivatást is.

Ami nem vonzó a körülöttünk élők szemében, az a képmutatás, néhány pap rendezetlen magánélete, az egyház túlzott politikai befolyásoltsága és a papok nyílt politizálása a prédikációkban.

Véleményük szerint nélkülözhetetlen a papi élet megújítása, a cölibátus eltörlése helyett annak hiteles megélése, és a hamis mammon elleni küzdelem. A felszentelt személyek életszentségének mélyítése, a jó, művelt és erkölcsös papok segítése.

Papi élet és hivatás

A felmérés szerint, a leggyakoribb elvárás felénk, papok felé a hitelesség. Ezt követi a felkészültség és a híveinkkel való törődés. Olyan pásztorokat szeretnének, akik az evangélium hirdetésével vannak elfoglalva és érthető prédikációkkal tanítanak.

Nagyon fontosnak tartják a közösségépítést, amely segítheti a papság iránti bizalmat és a hit megerősítését.

Fontos a papok mély hite, hogy Jézust láthassák személyükben, amikor kiszolgáltatják a szentségeket, és bemutatják a szentmisét. Sokan elvárják, hogy az általunk végzett liturgia legyen szép és igényes.

Emberközeli papokat szeretnének, akik megszólíthatók, és akik hajlandók megszólítani az embereket. A „kilépő” Egyház mer kezdeményezni, és kész közösséget vállalni a rábízottakkal. Evangelizáció nincsen találkozás nélkül! Életük legyen példamutató és vonzó, ha azt szeretnénk, hogy új hivatások szülessenek.

Sokan örülnek annak, ha a papok használják a közösségi média által felkínált lehetőségeket az igazság hirdetésére és az evangelizációra.

A zsinati kérdőívek segítségével megfogalmazott célok mellett – mint teológiai alapot – ki kell emelnünk a pap prófétai küldetését, amely a hitelesség egyik alapmotívuma. Tehát a papnak elsősorban nem az emberek, hanem Isten tetszését kell keresnie szolgálatában. „Az emberek kedvét keresem ezzel vagy az Istenét? Talán embereknek akarok tetszeni? Ha még emberek tetszését keresném, nem volnék Krisztus szolgája.”⁸³ A prófétai küldetés hiteles megélése sokszor kontrasztosságot vagy akár elutasítást is szülhet (vö. próféták, Jézus), amely éppen a jelszerűségből fakad. Hogy mikor jó, ha követi a hívek

⁸³ Gal 1,10

hangját a pásztor, s mikor nem szabad engednie a megfogalmazódott vágyaknak, már a bölcsesség körébe tartozik.

JÖVŐKÉPÜNK

Közösségi egyházat szeretnénk építeni, mert Isten egy népet választott ki, Jézus pedig közösségként gyűjtötte maga köré a Tizenkettőt és kettésével küldte őket, hogy közösségeket alapítsanak. Krisztus teste két tüdővel lélegzik - világiak és klerikusok - és ezt hatékonyan közösségekben tudjuk megélni.

Egységet építő egyházat szeretnénk, mert az a tapasztalatunk, hogy közösségeink egysége nagyon törekeny, sebezhető. A gonosz lélek, a sátán működése következtében mi is rettentően érzékenyek vagyunk, könnyen megsértődünk, és ezek az erők meg akarnak osztani bennünket, egyházunkat, vallásunkat, világunkat. Ugyanakkor az egyházban működő Szentlélek az egység Lelke. Ezt kell jelenvalóvá tennünk. Hogyan tehetjük ezt meg?

Koinónia: Ahhoz, hogy eredményesen dolgozzon a papság a közösségek építésén, fontos, hogy a „belső” egységet – a presbitériumban – építse, hiszen a „szentelés által a papi rend tagjaivá lett papokat a szentségi testvériség köteléke fűzi egymáshoz.”⁸⁴ Hogy ezt megtapasztalhassák, szükség van gyógyító közösségekre a papok számára. Olyanokra, ahol örülnek nekik, el- és befogadják őket, kimondják és megerősítik a bennük lévő jót. Amennyiben pedig szükséges, segítik őket a hiányosságaik felismerésére és az abban való változtatásban.

⁸⁴ vö. Presbiterium Ordinis (továbbiakban PO)8

Mire van szükség a papságunk részéről ahhoz, hogy vonzó egyházat építsünk? A közösség, „koinonia” építésére a hármasközi küldetésen keresztül (megszentelés, kormányzás, tanítás).

Ott, ahol a pap szeretetteljes közösséget tud ápolni a hívekkel és a munkatársakkal, ott elkezd virágozni a plébániai élet. Ahol a pap támogatja a közösségeket, vagy azoknak maga is tagja, ott ő is sok támogatást kap tőlük.

Liturgia: Mivel Isten választott ki és hívott meg bennünket, életünk minden forrása belőle fakad.⁸⁵ A szolgálati papság identitásának sajátos liturgikus súlypontja az Eucharisztia, ennek kell a papi élet középpontjában állnia. Nem népszerűsége kell törekednünk, hanem arra, hogy az Istennel való személyes kapcsolatunk élő és mindent meghatározó legyen. Ebben segít a szentmise mély lelkiélettel való, minél gyakoribb bemutatása, a szentségek hűséges és megfelelő kiszolgáltatása, a zsolozsma, a naponkénti csendes szentéimádás, a szentíráson való elmélkedés, a rózsafüzér hűséges imádkozása és a dicsőítés.

Diakónia: Ferenc pápa szerint az egyház olyan, mint egy „tábori kórház”. Egyre több olyan papra lesz szükség, akiknél a szenvedők, a betegek és szegények gyógyulást, segítséget és vigasztalást találnak. Akik meghallgatják őket, lelki vezetést nyújtanak és a szentségek erejével (szentgyónás, betegek kenete) gyógyítják őket. A papok Krisztusnak, a főnek és pástornak hivatalt gyakorolva, a püspök nevében összegyűjtik Isten családját, és vezetik Krisztus által a Szentlélekben az Atyaistenhez. E szolgálatukhoz (diakónia) lelki hatalmat kapnak, de azt az Úr építésre adja.⁸⁶

⁸⁵ vö. Zsolt 87,7

⁸⁶ vö. PO6

Martyria: A mindenfelől szorongatott és üldözött egyházban olyan papokra van szükség, akik komolyan veszik a kiürülőben lévő templomok üzenetét, és keresik a párbeszédet az egyházon belül és az egyházon kívül lévőkkel. Akiket Krisztus szeretete sürget, hogy ne önmaguknak éljenek, hanem Krisztusnak és a rájuk bízottaknak,⁸⁷ ha kell, vállalva a vértanúságot is. „Isten népét elsősorban az élő Isten igéje gyűjti egybe, melyet a hívek joggal várhatnak a pap ajkáról. (...) a papoknak, mint a püspök munkatársainak első kötelessége, hogy Isten evangéliumát mindenkinek hirdessék, (...)”⁸⁸ szavaikkal, prófétai jelenléttel és az életük tanúságtételével.

CSELEKVÉSI TERV

Minden változásnak belülről kell indulnia, ezért az ajánlások és rendelkezések csak olyan mértékben lesznek formáló erővé, amennyire megértettük az „idők jeleit”. A világunk válságban van, és benne az egyházunk is krízisekkel küzd. Rajtunk is múlik, hogy ölbe tett kézzel nézzük, sopánkodunk, vagy elősegítve a változást, jobb emberekként kerülünk ki belőle.

AJÁNLÁSOK

1. A Pásztorális Tanács dolgozza ki annak módját, miként lehetne a lelkipásztorkodó papság lelki és szellemi továbbképzését előmozdítani (pl. személyes megszólításokkal, jó előadókkal).
2. Minden plébános érezze felelősségének, hogy a helyben lakó alkalmas személyekkel – különösen a családokkal – jó kapcsolatba kerüljön, a közösségépítésbe és a szociális segítségnyújtásba bevonja,

⁸⁷ vö. 2Kor 5,14-15

⁸⁸ vö. PO4

valamint – ha szükségesnek látja, – megfelelő felkészítés után (akolitusképzés) az oltár körüli feladatokkal is megbízza őket!

3. Segíteni és képezni kell a híveket és a papokat is a szeretetteljes kommunikáció és a hála kultúrájának kialakítására egymás felé. Ennek érdekében szervezzenek közös képzéseket.

4. Az egyházon kívül lévőkkel is keresni kell a kapcsolatot! Ehhez szükséges a párbeszéd kultúrájának kimunkálása, továbbképzési alkalmak, tréningek szervezése klerikusok és világi munkatársak számára.

5. A papság egységének előmozdítására javasoljuk papi közösségek és programok, például gyógyító papi közösségek, egyházmegyén kívüli konferenciák, kirándulások vagy zárándoklatok szervezését.

6. Fokozott figyelmet kell fordítani a papi utánpótlás érdekében a hivatásébresztésre. Ebben nagy hangsúlyt kell fektetni a fiú ministránsok szervezésére.

7. Évente többször, de legalább a nagyböjti időben imaalkalmakat kell szervezni a püspök, a papok és a hívek részvételével az egységünk mélyítése és a sebek gyógyítása érdekében!

8. A papok törekedjenek bemutatni a legszentebb áldozatot a rájuk bízottakért és a tisztítótűzben szenvedőkért akkor is, ha ezeken a szentmiséken csak néhány fő vesz részt, de abban az esetben is, ha a pap hívek részvétele nélkül mutatja be a szentmisét.

9. Növeljük a művészetek, a tudomány és a kultúra szerepét az evangelizációban, ügyelve arra az alapelvre, hogy megszentelt tereink az imádság helyei!

10. Keresni kell annak a módját, hogyan tudnánk jobban együttműködni a szakszolgálatokkal, a rendőrséggel és a civil szervezetekkel!

RENDELKEZÉSEK

16. A kidolgozandó pasztorális tervnek tartalmaznia kell többek között azt is, hogyan lehet jobban megszervezni a dispoziciókat, a plébániák lelkipásztori együttműködését, valamint a lelkipásztorkodó papság pihenőidejét és szabadságolását.

17. Az egyházi személyek, papok, akolitusok és hitoktatók számára testi-lelki megújulásuk segítésére, létre kell hozni egy életrendezési gyógyító központot.

18. A szervezett papi rekollekciók legyenek a lelki feltöltődés és az ima helyei, a továbbképzések pedig a lelkipásztori útmutatások és teológiai, pszichológiai, kommunikációs és vezetői ismeretek elmélyítését szolgálják. A továbbképzéseken kerüljön sor az aktuálisan kiadott szentszéki dokumentumok ismertetésére, különös tekintettel azokra, amelyek a papokra, plébániai lelkipásztorkodásra is vonatkoznak.

19. A havi (vagy ahol megvalósítható, a heti) rendszeres szentségimádást gyakorlattá kell tenni a plébániatemplomokban, illetve pasztorális egységenként legalább egy (plébánia)templomban.

20. Az egyházmegye pappai legalább kétévente vegyenek részt minimum háromnapos lelkigyakorlaton, és ennek megtörténtét igazolják is az egyházmegyei hivatal felé.

21. Az Egyházmegye papságának javaslatára legyen kijelölve egy egyházmegyei lelkivezető atya, aki rendszeresen látogatja a papokat, és őt is fel lehet keresni, akihez bizalommal fordulhatnak az Egyházmegye pappjai.

22. Az aktív szolgálatban lévő papoknak évente legyen kötelező egy teljeskörű orvosi vizsgálat, amelynek eredményéről tájékoztatni kell a püspököt.

MEGSZENTELT ÉLET ÉS A KRISZTUSHÍVŐK TÁRSULÁSAI

MEGSZENTELT ÉLET

A megszentelt élet kifejezés a zsinat után jelent meg, mint új gyűjtőfogalom, amely az 1983-as Egyházi Törvénykönyv alapján teológiai, egyháztani, karizmatikus és jogi kategóriát foglal magában. Az új kifejezés ellenére elterjedtebb megnevezésük: szerzetesek, szerzetesnők. Sok közösségben a szerzetesek szerzetesi ruhát hordanak, a férfiak habitust, a nők habitust és fátyolt.

A megszentelt életforma különböző kategóriái a szerzetesi intézmények, a világi intézmények, a megszentelt élet egyházi családjai és a remeték.

A megszentelt életformához hasonlóak (accedunt) az apostoli élet társaságai és a megszentelt szüzek.

A megszentelt élet teológiai elemei a megszentelődés; Krisztus követése a Szentlélek által; az evangéliumi tanácsok vállalása (tisztaság, szegénység, engedelmesség); az egyház épülésére és a világ üdvösségére új és különös címen elkötelezve; a szeretet tökéletességére való törekvés; eszkatalogikus dimenzió: a mennyei dicsőség jelévé lenni.⁸⁹

„Jézus hívta őket a követésre azért, hogy kiszakította a mindennapi életből, és maga mellé vette őket. A belső elkötelezettség e különös kegyelméből bontakozik ki az Istennek szentelt életben az evangéliumi tanácsok vállalásával a teljes önátadás lehetősége és igénye. Ez nem

⁸⁹ vö. 573. kán. 1 §.

pusztán lemondás, hanem elsősorban a Krisztus-misztérium Egyházban megélt különleges elfogadása.”⁹⁰

Karizmatikus elem: ez az életforma egy Krisztus-formájú élet.⁹¹ „A megszentelt életnek az egyházban sok intézménye áll fenn. Ezek a nekik juttatott kegyelem szerint különböző adományokkal rendelkeznek: vagy az imádkozó Krisztust követik szorosabban, vagy az Isten országát hirdetőt, vagy az emberek jótevőjét, vagy a világban közöttünk élő, de mindig azt, aki az Atya akaratát teljesíti.”⁹²

Jogi elemek:⁹³

- a) állandó, stabil életforma
- b) illetékes egyházi hatóság által elismert életforma
- c) az evangéliumi tanácsok vállalása fogadalommal vagy más szent kötelékkel.
- d) a megszentelt élet intézményeinek saját törvénye szerinti élet.

A püspök részéről a kánoni felállítás meghaladja a pusztá egyházmegyei szintet, és azt kiemeli az egyetemes Egyház szélesebb távlatában. Ugyanis a megszentelt élet és az apostoli élet új társaságai minden új intézménye természeténél fogva, még akkor is, ha egy részegyház kereteiben támadt, „az egész egyháznak adott ajándék, nem egy elszigetelt vagy mellékes valóság, hanem szorosan hozzátartozik, az egyház szívében van a helye, meghatározó tényező az egyház küldetése szempontjából.”⁹⁴ Ebben a távlatban Ferenc pápa elrendelte az Egyházi Törvénykönyv 579. kánonjának módosítását, ami 2020. november 10-én lépett életbe, és módosította a második mondatot

⁹⁰ Vita Consecrata II. János Pál pápa Apostoli buzdítása 1996 (továbbiakban VC) 16

⁹¹ VC 14

⁹² CIC 577. kán.

⁹³ vö. 573. kán. 2 §.

⁹⁴ Ferenc pápa apostoli levele minden megszentelt személyhez, III, 5

ekképpen: „A megyéspüspök a saját területén a megszentelt élet újabb intézményét csak a Szentszék előzetes írásbeli engedélyével hozhatja létre.”

Megszentelt Szüzek (Ordo Virginum)

A latin kifejezésben az ordo nem a rendre, mint intézményformára utal, hanem arra, hogy a liturgiában egyfajta szentelés történik.

„A megszentelt élet e formáihoz csatlakozik a szüzek rendje, akiket – amikor megvallják Krisztus szorosabb követésére irányuló szent szándékukat – a megyéspüspök a jóváhagyott liturgikus szertartás szerint Istennek szentel, Krisztussal, Isten Fiával, misztikus módon eljegyez és az egyház szolgálatára avat.”⁹⁵ Elnevezésük: Istennek szentelt szüzek (csak nők lehetnek).

A Megszentelt Élet Dikasztériuma Ferenc pápa jóváhagyásával, 2018. június 8-án kiadott egy instrukciót, amely végrehajtási rendelkezéseket is tartalmaz. Az „Ecclesia Sponsae Imago” instrukció elmélyíti és szabályozza a női megszentelt élet sajátos formáját, amely a szüzek rendje nevet viseli.

Az Instrukció három részből áll. Az első, amely a szüzek rendjének hivatásával és tanúságtételével foglalkozik, a megszentelt szüzesség bibliai és krisztológiai alapjaiból indul ki, bemutatja a karizmát, annak spirituális jellegét, a rend tagjait alkotó nők által vállalt életformát.

A második rész a helyi és az egyetemes Egyházba való betagozódásról szól.

Az instrukció harmadik része a hivatás megkülönböztetését, valamint a spirituális és pedagógiai képzést foglalja magában. A hangsúly az egyházmegyes püspök szerepén van, akinek a feladata a jelölt hivatásának tisztázása, a megfelelő képzés biztosítása számára, a megszentelés kiszolgáltatásához vezető megkülönböztetés, a szertartás

⁹⁵ CIC 604. kán. 1. §.

vezetése, majd a továbbiakban a megszentelt életű nő állandó képzésének elkísérése és támogatása.

Ha a megszentelt szűzek szeretnének társulást létrehozni a 604-es kánon 2 §. alapján, akkor az új 579-es kánon értelmében ehhez a Megszentelt Élet Dikasztériumának engedélye szükséges.

AZ EGYHÁZMEGYÉNKBEN MŰKÖDŐ KÖZÖSSÉGEK

1. Ferences Szegénygondozó Nővérek Kongregációja

1992, Siófok (jelenleg 4 fő)⁹⁶

Alappillérek: lelkiség, közösség, küldetés. A legszegényebbek szolgálatára kötelezik el magukat.

„Rendünk lelkiségét képezi:

- az Oltáriszentség mélységes tisztelete [...],
- Krisztus követése Szent Ferenc atyánk példájára [...],
- az apostoli szolgálat, amelyben a szenvedő Jézust szolgáljuk,
- a minoritás, felismerve és elfogadva kicsiny voltunkat a legkisebbek között hatalom és kiváltságok nélkül,
- a testvériség, ahol közösségben egymásra figyelve megosztjuk egymással, amink van,
- a máriás lelkület, akinek anyai szeretetével karoljuk fel az elesetteket.”⁹⁷

A nővérek a város meghívására érkeztek Siófokra, a szociális gondok enyhítésére végzendő szolgálatra. Önkormányzati ingatlanban laknak, a Gondozási Központtal és a Családsegítő Központtal rendszeres kapcsolatban vannak. Közösségi termükben Anonim Alkoholisták, kórházi beteglátogatók és imacsoportok tartanak alkalmakat.

⁹⁶ 2021.szeptemberi adat

⁹⁷ vö. Direktórium I. Lelkiség

2. Ferences Világi Rend

Tényleges rend, vagyis az Egyház intézményes szervezetébe beépülve, regula alapján működik. Saját szervezeti felépítése és szabályzata van. Minden olyan hívő előtt nyitott, aki nem kötelezte el magát véglegesen más szerzetesi intézményben vagy a megszentelt élet egy másik intézményében. Így világi emberek és egyházmegyés papok egyaránt lehetnek tagjai. A rendbe való belépés az ismerkedéssel kezdődik, ezt követheti a rendbe való befogadás, majd a kezdeti képzés (újoncképzés vagy noviciátus). A jelölt szándékának és a helyi közösség tanácsának egybehangzó véleménye esetén a kezdeti képzést egy évre szóló, majd végleges fogadalom (az evangéliumi életre tett, életre szóló ígéret) követheti.

Magyarországon jelenleg 42 alapközösségben körülbelül 450 testvér és nővér van. Egyházmegyénkben Kaposváron, Nagykanizsán és Nagyatádon van szervezett közösség, valamint Siófokon is alakulóban van egy csoport. Több helyi testvéri közösség életét Regionális Tanács hangolja össze, és segíti kapcsolódni más régiókhoz. Az országban jelen lévő közösségek életének egységes szolgálatát az Országos Tanács látja el. Az országos közösségek összességét a Nemzetközi Tanács hangolja össze a Nemzetközi Elnökség vezetésével.

3. Nyolc Boldogság Közösség

1990, Homokkomárom (jelenleg 5 fő)⁹⁸

A Közösség, mint lelki család férfi szerzetesekből, női szerzetesekből, valamint világi hívekből (családosok és egyedülállók) áll. A lelkiség alappillérei: Szentlélekben való élet, életállapotok kommuniója, apostolkodás. A Közösség mind életének rejtett, mind apostoli tevékenységeinek nyílt tanúságtételével aktívan részt kíván venni az Egyház küldetésében és az új evangelizációban. Mindez nem egy

⁹⁸ 2021. szeptemberi adat

konkrét tevékenységben nyilvánul meg. Igyekszik nyitott lenni a helyi egyház és az adott kor szükségletei iránt. Homokkomáromban a 13-i zárándoklattal foglalkoznak, lelkigyakorlatokat tartanak, különböző egyházi közösségeket fogadnak, és imacsoportot vezetnek.

4. Szeretet Misszionáriusai

Varga László megyéspüspök 2018-ban meghívta a Szeretet Misszionáriusait (Teréz Anya Nővérei) az egyházmegyébe, akik havi egy hetet töltenek Kaposváron.

5. Piarista Rend

Eredetileg 1765, újraalapítva 2003, Nagykanizsa (jelenleg 3 fő)⁹⁹
A piarista szó a „pius” latin kifejezésből ered, jelentése: „kegyes, hittelteli”. A Rend kifejezetten a gyerekek (különösen a szegények és rászoruló) nevelésére és oktatására alakult. A piaristák tanárok, akik egyben papok és közösségekben élő szerzetesek. Egész életüket a gyerekek nevelésének és oktatásának szentelik. Küldöttek, akik a világiakkal együtt szolgálatuknak, a nevelésnek szentelik magukat. Nagykanizsán óvodát, általános iskolát, gimnáziumot és kollégiumot tartanak fenn, ahol Kalazancius Mozgalom is működik, mely Magyarországon 2015 óta van jelen, Nagykanizsán nyolc csoporthoz 16 vezető és mintegy 100 diák tartozik.¹⁰⁰

6. Szent János apostolról és Remete Pálról Nevezett Közösség

1996, Miskolci (jelenleg 2 fő és 1 növendék)¹⁰¹

A közösség lelkipásztorkodó szerzetes papokból és papságra készülő testvérekből, valamint külső testvérekből áll. A külső testvérek lehetnek

⁹⁹ 2021. szeptemberi adat

¹⁰⁰ 2021. szeptemberi adat

¹⁰¹ 2021. szeptemberi adat

családos emberek is. Céljuk, hogy munkájuk, értékmentésük, mindennapi életük láttán az Isten ügye, az Egyház megbecsültebb legyen. Apostolkodásuk szemlélődő életükből fakad. Főleg falusi lelkipásztorkodással foglalkoznak. 11 falu van rájuk bízva.

7. Istennek szentelt szüzek

Nagykanizsa 2011; Kaposvár 2017, 2021 (jelenleg 4 fő)

A szüzek rendje az egyik legrégebbi kifejezetten Istennek szentelt életforma. Már az első században Szent I. Kelemen pápa szólt azokról a szüzekről, akik „a mennyek országáért”¹⁰² mondtak le a házasságról. Az elmúlt fél évszázadban ezt a sajátos női hivatást újra megismerték és megszerették az egész világon. Az Istennek szentelt szüzek tanúságot tesznek a társadalom és az egyház minden területén, részben világi munkahelyen dolgoznak (családsegítő, pedagógus). Szolgálataik többek között: hitoktatás, liturgiákon segédkezés, imacsoport vezetése, részvétel az Irgalmasság Háza szolgálatban, lelki napok, lelkigyakorlatok szervezése stb.

¹⁰² Mt 19,12

AJÁNLÁSOK

1. Az Egyházmegye pappai és hívei keressék a kapcsolatot és az együttműködés lehetőségét az itt élő szerzetesekkel! Érezzék, ők is, hogy az „egyházmegyei családhoz” tartoznak.
2. A szerzetesek támogassák a helyi hivatásokat, akár az egyházmegyes klérushoz, akár a megszentelt életformára szólnak.
3. Saját intézményük jelöltjeit a szerzetesek úgy neveljék, hogy alkalmas munkatársai legyenek az Egyházmegye papságának. Ugyanakkor ügyeljenek arra, hogy el ne veszítsék intézményük sajátos hivatását, küldetését és értékeit (Mutuae Relationes 629)!

RENDELKEZÉSEK

23. Egy felkért bizottság vizsgálja meg és szorgalmazza az egyházmegyénk területén lévő üres szerzetesházak, kolostorok lelkipásztori hasznosításának lehetőségét.

24. A megszentelt életet élők és a krisztushívők társulásai ügyeljenek arra, hogy működésük során mindig megtartsák a rájuk vonatkozó előírásokat.

KRISZTUSHÍVŐK TÁRSULÁSAI

Az egyházban vannak olyan, (...) társulások, amelyekben a krisztushívők, akár klerikusok, akár világiak, akár klerikusok és világiak együtt közös tevékenységgel igyekeznek a tökéletesebb életre, (...) az evangélium hirdetésére, a vallásosság vagy a segítő szeretet gyakorlására és a világi élet keresztény szellemmel való átítatására.”¹⁰³ Ezek a társulások lehetnek egyházmegyei vagy pápai jogúak. A pápai elismerést a Laikusok Kongregációja, hivatalos nevén Világiak, a Család és az Élet Dikasztériuma adhatja.

A társulás lehet hivatalos (312. kánon); magán (321. kánon), laikus vagy klerikus. A klerikus társulásokat a Klérus Kongregáció ismeri el. Jelenleg több mint 200 pápai jogú krisztushívők hivatalos és magántársulása létezik, egyházmegyei jogú pedig több mint 1000.

Az egyházmegye területén több pápai jogú, nemzetközi társulás is jelen van vagy tevékenységet folytat:

1. Cursillo Mozgalom¹⁰⁴
2. Emmanuel Közösség¹⁰⁵
3. Házasság Hétvége¹⁰⁶
4. Schönstatt Mozgalom¹⁰⁷
5. Mécs Családközösség¹⁰⁸
6. Antióchia Közösség¹⁰⁹
7. Magyar Kolping Szövetség
8. Bencés oblátusok

¹⁰³ CIC 298. kán. 1. §.

¹⁰⁴ <http://www.cursillo.hu/>

¹⁰⁵ <http://www.emmanuel.hu/>

¹⁰⁶ <https://hazashetvege.hu/>

¹⁰⁷ <https://www.schoenstatt.hu/>

¹⁰⁸ <https://mecshonlap.hu/>

¹⁰⁹ <https://www.antiochia.hu/>

AZ EGYHÁZMEGYÉNKBEN MŰKÖDŐ KÖZÖSSÉGEK

1. Cursillo Mozgalom

A Cursillo de Cristiandad elnevezés jelentése: a keresztyénység rövid tanfolyama. Több lelkeségi mozgalom is (pl. Házas Hétvége, Antióchia, Neokatekumenális út, Mécs) merített a Cursillo karizmájából, alap gondolataiból és módszeréből, amelyek a barátság, a természetesség, az őszinteség és a belső tűz. A Cursillóban a résztvevő találkozik önmagával, Istennel és az embertársaival.

Spanyolországban 1944-ben, Magyarországon 1989-ben, a Kaposvári Egyházmegyében 2010-ben tartották az első Cursillót. Azóta egyházmegyénkben (a világjárvány kivételével) évente két-két női és férfi Cursillót tartanak, és többnyire havi rendszerességgel egyházmegyei találkozót (ultreyát). Egyházmegyénkben közel tucatnyi településen működnek cursillós imacsoportok. A választott világi vezető testület két kinevezett pap lelkivezető segítségével szervezi a mozgalom egyházmegyei programjait.

2. Emmanuel Közösség

Magyarországon 1992 óta, a kaposvári Egyházmegyében 1995 óta van jelen. Egyházjogilag az Emmánuel Közösség krisztushívők pápai jogú, nemzetközi nyilvános társulása. Az Emmánuel Közösségben a tagok együtt élik meg a Közösség alapkegyelmeit, a napi szentségimádás (adoratio), a közös dicsőítés, a másokkal való együttérző szeretet (kompassió) és az örömhírről való tanúságtétel (evangelizáció) által.

A hivatások egymást kiegészítő kegyelme, a papok, a magánfogadalmasok, valamint a világiak közös szolgálata az Egyház megújulása felé mutat, ahol a család, mint az egyház alapsejtje az evangelizáció elsődleges helyévé válik. A Közösség emellett az egyedülállók, a dolgozók és a fiatalok körében is fejt ki tevékenységet. Kiemelt helyet kap a Jézus Szíve- és a Mária-tisztelet a Közösség lelkiségében.

Világban élő közösség. Ez azt jelenti, hogy tagjainak többsége megmaradt eredeti foglalkozásában, és igyekszik ebben a környezetben hiteles módon megélni hitét, valamint tanúságot tenni Isten szeretetéről. A Kaposvári Egyházmegyében Kaposváron van házicsoportjuk, ahol hetente jönnek össze dicsőíteni és megosztani egymással, hogy mit tett Isten az életükben, és hogyan szólt hozzájuk Igéjén keresztül. Emellett a közösség kegyelmeiről is megosztják egymással tapasztalataikat. A tagok lehetőségeik szerint naponta mennek szentmisére.

Az Egyházmegyében az elmúlt időszakban lelkigyakorlatokat, táborokat, egyházmegyei programokat szerveztek, továbbá részt vesznek a plébániák szolgálataiban. Az Emmánuel Közösség Papi Társulásához két pap tartozik. Ők a Kaposvári Egyházmegye inkardinált tagjai, akiket a megyéspüspök a Közösség papi eljárójával egyeztetve disponál. Egyházmegyénk területén jelenleg egy magánfogadalmas nő él. Rajtuk kívül több egyedülálló és házas tag van.

3. Házas Hétvége

A Házas Hétvége katolikus közösség fő célja, hogy segítse a házaspárokat és a papokat abban, hogy hivatásukat megújult szenvedéllyel tudják élni. A közösségben a párok és az atyák a folyamatos képzéseken és a közösségi találkozókra keresztül felfedezik a tartós, megújuló és folyamatosan fejlődő házasság és papi hivatás titkait. Magyarországon 1983-ban tartottak először ilyen hétvégét.

Az egyházmegyénkben a közösséghez hat atya és mintegy félszáz aktív házaspár tartozik, elsősorban Nagykanizsán, illetve Kaposváron és Siófokon tevékenykednek. A havi kiscsoportos találkozókra kívül a kanizsai közösség évente többször tart nagy, családi találkozót (80-100 fő, ebből kb. 40 gyermek). Évente szerveznek Homokkomáromban Első Hétvégét. A közelmúltban ott állítottak schönstatti mintára Házaspárok Útját is. A siófoki közösség minden nyáron szervez a

nemzeti közösségnek nyári találkozót Siófokon, ahol kb. 30 vendég házaspár és 3-4 atya szokott megjelenni.

4. Schönstatt Mozgalom

A nemzetközi apostoli Schönstatt Mozgalmat 1914-ben P. Josef Kentenich szerzetes alapította Németországban. Alapításának célja az önévelés erősítése volt, hogy a következő korszak számára egy új keresztény embertípus és közösség jöjjön létre. A mozgalomban központi helyet foglal el a Máriával kötött Szeretetszövetség. Magyarországon 1985-ben tartottak először lelkigyakorlatot (ún. családnapokat) a családok számára.

A Kaposvári Egyházmegyében élő családok közül már a 90-es évek elején kapcsolódtak néhányan a mozgalomhoz. Jelenleg Kaposváron és környékén élnek elkötelezett családok, de néhányan a Balaton parti városokban, illetve Nagykanizsán is tevékenykednek. A nyitott nyári családnapokon és a Schönstatti Családakadémia rendezvényein ennél sokkal több családdal kerülnek kapcsolatba, és válik a lelkiség a családi és Isten-kapcsolatok megerősítőjévé.

5. MÉCS Családközösség

A házaspárokból álló közösségek a házasság és a házas lelkiség tanulmányozása révén megélték és megújították az Egyház világi apostolkodását. A MÉCS 1999 óta Magyarországon is rendszeresen szervezi Gabriel Calvo atya eredeti lelkigyakorlatos programjait, a MÉCS Napokat házaspárok, fiatalok, fiatal párok, egyéni résztvevők, családok, sőt papok, szerzetesek számára is. A FIRES/MÉCS programok, amelyeken nem csak a közösségekhez tartozó családok tagjai vehetnek részt, jelentősen hozzájárulnak a MÉCS lelki és számbeli növekedéséhez.

Az Egyházmegyében 2001 óta tartoznak családok a mozgalomhoz Balatonboglár és Fonyód környékén. De egy időben aktívak voltak Barcsen és Nagykanizsa közelében is.

6. Antióchia Közösség

Az Antióchia-programot az 1960-as években fejlesztették ki az Egyesült Államok Indiana államában lévő Notre Dame katolikus egyetemen és kollégiumi programként szervezték. 1973-ban alakították át a középiskolás korosztály számára, és plébániai alapokra helyezték. 1994-ben jutott el Magyarországra.

Az Antióchia célja, hogy a keresztyén közösség megtapasztalása által segítse a fiatalokat abban, hogy növekedjenek Krisztus és az Egyház szeretetében – olyan közösségben, amely mindig befogadja és támogatja őket. A fiatalok szervezik meg találkozósaikat és az úgynevezett Antióchia Hétvégét, felnőttek („háttérszülők”) segítségével. A Kaposvári Egyházmegyében a 2000-es évek elejétől három helyen működött Antióchia: Kaposvár, Siófok és Nagykanizsa. Jelenleg Nagykanizsán aktívak.

7. Magyar Kolping Szövetség

Egyházmegyénkben Csurgón és Nagybajomban működtet szakképző iskolát a Kolping Oktatási és Szociális Intézményfenntartó Szervezet. Több plébánián működik Kolping-csoport, amelyek a körzeti szövetséghez és az országos Magyar Kolping Családhoz csatlakoznak.

8. Bencés oblátusok

Az oblátusok/obláták egy monostorhoz tartoznak, annak lelki javaiban részesednek, de családban és a plébánia közösségében élnek. Ígéretet tesznek az evangélium vezetésével életük jobbítására. Naponként zsolozsmáznak otthon vagy közösségben, havonként közösen elmélkednek dékániákban, és lelkigyakorlaton vesznek részt.

Egyházmegyénkben Nagykanizsán és környékén vannak oblátusok/obláták.

Itt említjük meg, hogy egyházmegyénkben közel tucatnyi pap tartozik a Máriás Papi Mozgalomhoz, és hozzájuk csatlakozik a híveket összegyűjtő Máriás Mozgalom.

AJÁNLÁSOK

1. Az egyházmegye plébániáin és intézményeiben fordítsanak figyelmet arra, hogy megismertessék a híveket és az érdeklődő embereket egyházmegyénkben működő katolikus mozgalmakkal és közösségekkel.
2. A papok kérjenek segítséget ezektől a mozgalmaktól ahhoz, hogy plébániájukon lelkinapokat, találkozókat szervezzenek, ezáltal is gazdagabbá téve a pasztorációs, missziós tevékenységet.
3. Az egyházmegye törekedjen a papképzésben résztvevők számára biztosítani a területén lévő szerzetesi közösségekkel és egyházi mozgalmakkal való ismerkedést (pl. ifjúságpasztorációban vagy sajátos ellátást igénylő csoportok pasztorációjában.)

RENDELKEZÉSEK

25. Az egyházmegye támogassa a lelkeségi mozgalmak egyházmegyei munkáját hirdetéssel, ajánlással és anyagilag is.

26. A megszentelt élet napjához hasonlóan legyen egy liturgikus napja az egyházmegyénkben működő lelkeségi mozgalmaknak, amikor az egyházmegyében minden templomban imádkozunk értük és a plébániáink hívei is megismerhetik őket.

27. Az egyházmegyében legyen a megszentelt élet és a krisztushívők társulásai, különös figyelemmel a harmadrendek ügyeivel megbízott referens, aki biztosítja az egyházmegye és ezen társulások, illetve szerzetesi intézmények pasztorális tevékenységének összehangolt működését.

PLÉBÁNIAI LELKIPÁSZTORKODÁS

BEVEZETÉS

Szent II. János Pál pápa tanítása szerint „az egyházi közösség, jóllehet mindig bizonyos egyetemes jelleggel rendelkezik, mégis közvetlenül és láthatóan a plébániában jelenik meg. A plébánia bizonyos értelemben maga az Egyház, amely fiai és leányai között él.”¹¹⁰

A plébánia „a krisztushívők részegyházon belül állandó jelleggel alapított közössége, melynek lelkipásztori gondozását a megyéspüspök felügyelete alatt a plébánosra bízák, aki annak saját pásztora.”¹¹¹ Bár a plébánia II. Vatikáni Zsinat után megújított definíciójában a közösségi elem a döntő, mégis „az általános szabály az, hogy a plébánia területi jellegű legyen, vagyis foglalja magába egy bizonyos terület összes krisztushívőjét.”¹¹² Vagyis a plébánia területén lakó összes római katolikus a plébánia híve, függetlenül attól, hogy milyen mértékben gyakorolják vallásukat. Ebből következőleg a plébánia működésének közösségi és intézményes jellege van egyszerre.

Az ősi veszprémi püspökségből 1993-ban létrehozott Kaposvári Egyházmegye területén a középkor végén összesen 291 plébánia állt fenn. A török hódoltság és a reformáció következtében missziós területté vált. Ebben a korszakban a katolikus vallásgyakorlat megőrzése terén az Egyház sokat köszönhetett a licenciátusoknak, azoknak a híveknek, akik felhatalmazást kaptak a közös imádság vezetésére és bizonyos szentségek kiszolgáltatására. A XX. század második felében egyházmegyénk területén 156 plébánia működött. Ma a lakosság elvándorlása és a társadalom szekularizációja, valamint a

¹¹⁰ Christifideles laici 26–27.

¹¹¹ CIC 515. kán. 1. §.

¹¹² CIC 518. kán.

papság létszámának csökkenése következtében a betöltött plébániák száma 65, az oldallagosan ellátottaké 37.

HELYZETKÉP

Egyházmegyénk területén a 2011. évi népszámlálás adatai szerint 217 ezer fő vallotta magát római katolikusnak (a világjárvány előtti lelkipásztori jelentés szerint hetente 20.381 ember jár templomainkba). A két megyei jogú város (Kaposvár: 30 ezer róm. kat., Nagykanizsa: 28 ezer róm. kat.) területén több – hét, illetve öt plébánia – osztozik, de általában az a jellemző, hogy egy plébániához több település, ebből kifolyólag több templom/kápolna és – a tradicionális kifejezéssel élve – több egyházközség tartozik.

A betöltött plébániákat tekintve, átlagosan 4-5 állandó misézőhely és 3.100 római katolikus hívő alkot egy plébániát. Néhány esetben a misézőhelyek száma meghaladja a 10-et, a hívek száma pedig a 7-8 ezret is elérheti.¹¹³ Ezen kívül a Balaton déli partján és a gyógyfürdőknél külön feladatot ró a papságra a nyaralók és fűrdővendégek vallási igényeinek időszakos kiszolgálása.

A plébániai pasztoráció sajátos helyi kihívásai közé sorolhatjuk, hogy a plébánosnak több településen kell helytállnia; néha a filiák hasonló lélekszámúak, mint a máter; a hívek ragaszkodnak saját templomukhoz és egyházközségi identitásukhoz, még az erősen lecsökkent lélekszám ellenére is. A korábban ismert „egy közösség – egy pásztor” modell néhány városi plébániát kivéve megszűnt. Az atyáknak a megnövekedett településszám többletfeladatokat jelent, ami a személyes kapcsolatokra szánható időt csökkenti. Ennek is következménye, hogy a hívek száma radikálisan csökkent az elmúlt évtizedekben, emiatt megújulási cselekvési tervre van szükség.

¹¹³ A Sematizmus 2015-ös és 2018-as adatai alapján

1. A PLÉBÁNIA, MINT KÖZÖSSÉG

A plébániai közösség „vezeti be a keresztyényeket a liturgikus élet rendes menetébe és gyűjti össze őket az ünneplésre; tanítja Krisztus üdvözítő tanait; testvéri jócselekedetekben gyakorolja az Úr szeretetét.”¹¹⁴ Ezekben a feladatokban a plébánia minden tagjának, helyzetének megfelelően küldetése van. A nevelés elsődlegesen a családban történik, ez a hitélet nevelésében is igaz kell, hogy legyen.

1.1. A plébánia, mint liturgikus közösség

- Az Eucharisztia ünneplése és imádása a hívek plébániai közösségének középpontja.
- A szentségek méltóságteljes kiszolgáltatása segítse a híveket az életszentség útján!
- Járuljon hozzá a hívek imaéletének elmélyítéséhez a templomban és a családban!
- A plébános ösztönözze a hívek tevékeny részvételét a liturgikus életben!
- Lásd még „Az Egyház megszentelő feladata” című munkaanyagot.

1.2. A plébániai közösség, mint Isten szavának hallgatója és hirdetője

- Az igehirdetés (prédikáció) középpontjában valóban Isten Igéje álljon!
- A híveket segítse, hogy jobban megismerjék a Szentírást és a Katolikus Egyház tanítását (felnőttthittan, bibliakör)!
- A gyermekek és a fiatalok az állami iskolák vallásismereti oktatása mellett a plébániai hitoktatás keretében nyerjenek bevezetést a szentségi és imaéletbe!

¹¹⁴ Katolikus Egyház Katekizmusa 2179.

- Ahol egyházi iskola, óvoda van, az legyen szoros kapcsolatban a plébániai élettel!
- A plébániai közösség az evangélium szelleméről tegyen tanúságot a társadalomban!
- A közösség minden tagja érezze feladatának az evangélium hirdetését a környezetében, a társadalomban!
- Lásd még a „Hitoktatás és katolikus nevelés” című fejezetet!

1.3. A szeretetszolgálat gyakorlása

- A plébániai közösség legyen az osztozás helye egymás örömében és bánatában!
- A plébános szeretettel kísérje híveit életük útján, erősítse és bátorítsa őket, s nyújtson lelki vigaszt nekik nehéz élethelyzetükben!
- A plébániai közösség ne zárkózzon el a kritikus helyzetbe került hittestvérektől, s legyen nyitott a szükségét szenvedők felé!
- A plébániai közösség különösen is támogassa a katolikus családokat, s képviselje a családi élet és a gyermekáldás vállalásának méltóságát a társadalomban!
- A hívek figyeljenek fel az idős, beteg vagy elmagányosodott testvérek gondjaira, és keressék velük együtt a megoldás lehetőségeit!
- A plébániai karitászcsoportjai adjanak szervezett keretet ezeknek a feladatoknak!
- Lásd még a „Karitás, mint szeretetszolgálat”, illetve „Családpasztoráció” című fejezeteket.

1.4. A testvéri közösség építése

- A plébános törekedjen megismerni hívei élethelyzetét, s ehhez a tapasztalathoz igazítsa lelkipásztori stratégiáját!
- A plébános erősítse meg a közösségi élet hagyományos formáit (rózsafüzér-társulat, harmadrendi csoportok, imacsoportok, énekkar stb.), és legyen nyitott az olyan kezdeményezésekre, melyek a hívek mind szélesebb körét vonják be tevékenyen a plébánia közösségi életébe (lelkiségi mozgalmak stb.)!
- A plébános és munkatársai fáradozzanak azon, hogy a filiákban és a megürült plébániákon is legyen lehetősége a híveknek a testvéri közösség megélésére!
- Legyen közösségi összefüggésekre alkalmas helyiség (akár faluházak, családi ház)!
- „A világi hívőknek, mivel részesei Krisztus papi, prófétai és királyi küldetésének, aktív szerepük van az Egyház életében és működésében. Enélkül a legtöbb esetben nem lehet teljesen eredményes a lelkipásztorok apostolkodása.”¹¹⁵
- Lásd még az „Ifjúságpasztoráció”, illetve az „Evangelizáció” című munkaanyagokat!

Megfontolandó egyházmegyénk első püspökének útmutatása: „Az új lelkiségi mozgalmaknak, ha nem hagyják magukat a szekták felé sodródni, és a plébániáknak, ha nem akarnak múzeumokká sorvadni, össze kell fogniuk!”¹¹⁶

¹¹⁵ Apostolicam Actuositatem 10.

¹¹⁶ Körlevél 4200-47/2009

2. A PLÉBÁNIA, MINT INTÉZMÉNY

Az Egyházi Törvénykönyv szerint a plébánia jogi személyiséggel rendelkezik.¹¹⁷ Az állami törvények is elismerik a plébánia jogi személyiségét: „a belső egyházi jogi személy a bevett egyház belső szabálya szerint működik, és a bevett egyház belső szabályában meghatározott viszonyokban a bevett egyház képviseletében jár el”. Minden jogügyletben a plébános képviseli a plébániát, s ő gondoskodik arról, hogy a plébánia javait az egyházjog előírásainak megfelelően kezeljék.¹¹⁸ Egyházmegyénkben egy példa van arra, hogy több pap közösségben¹¹⁹ lát el több plébániát.

2.1. *Plébániai képviselő-testületek és munkatársak*

A plébánia irányításának felelősségében a plébánossal együtt osztozik a **plébániai képviselő-testület**, amely az Egyházi Törvénykönyvben nevesített pasztorális és gazdasági tanácsok feladatait látja el.¹²⁰ Mindkét vonatkozásban tanácsadó szerv a plébános mellett, de a plébániai javak kezelése terén meghatározott hatásköre van, melyet a „Kaposvári Egyházmegye plébániai képviselő-testületeinek szervezeti és működési szabályzata”¹²¹ ír körül.

A testület tagjai részben hivatalból, részben választás vagy kijelölés útján töltik be tisztségüket. A választott képviselők jelölésekor „figyelemmel kell lenni arra, hogy a plébánia híveinek lehetőleg minden rétege képviselve legyen, életkor, nem, foglalkozás és a

¹¹⁷ CIC 515. kánon 3. §.

¹¹⁸ CIC 532. kánon

¹¹⁹ CIC 517. kánon

¹²⁰ CIC 536-537. kánon

¹²¹ Kaposvári Egyházmegye plébániai képviselőtestületeinek szervezeti és működési szabályzata 24–28. §§.

település földrajzi részei szerint”¹²², valamint, hogy a filiák tagot delegáljanak a plébániai képviselőtestületbe¹²³. „Ahol a településeken és filiákban régóta jól működő egyházközségek vannak, a plébános a helyi szokások figyelembevételével őrizze meg és támogassa ezeket.”¹²⁴

Egyházmegyénk első püspökének iránymutatása szerint „a jól válogatott és rendszeresen foglalkoztatott világi testület kifelé megszokszorozza a plébános jószágát, befelé tájékoztat, továbbá támadás esetén megvédheti az egyházat. A képviselők megérdemlik, hogy törődjenek velük.”¹²⁵

A plébániai lelkipásztorkodásban a plébánost munkatársak segítik:

- felszentelt személyek, akik *püspöki dispozició* alapján látják el feladatukat (káplán, diakónus);
- alkalmazottak, akik *szerződéses munkaviszonyban* állnak a plébániával (kántor, sekrestyés, irodista, házvezetőnő);
- az egyházmegye alkalmazásában álló hitoktatók, akiknek ugyanakkor együtt kell működniük a plébániával;
- *önkéntesek* (hitbuzgalmi egyesületek és imacsoportok vezetői, karitászcsoport tagjai stb.). Őket a plébános ne alkalmazottaknak tekintse, hanem munkatársainak és „házanépének”; segítse keresztény elkötelezettségük és tehetségük kibontakoztatását az egész közösség javára.

¹²² Kaposvári Egyházmegye plébániai képviselőtestületeinek szervezeti és működési szabályzata 13.§.5.

¹²³ Kaposvári Egyházmegye plébániai képviselőtestületeinek szervezeti és működési szabályzata 11. §. 1.

¹²⁴ Kaposvári Egyházmegye plébániai képviselőtestületeinek szervezeti és működési szabályzata 2. §. 2.

¹²⁵ Körlevél, 2012. IV.

2.2. Plébániahivatal és építkezési ügyek

A plébános kötelességei közé tartozik a plébániahivatal vezetése.¹²⁶ Ennek is megvan a maga lelkipásztori jelentősége, mivel a hívek egy része csak a hivatalos ügyintézésen keresztül kerül kapcsolatba az Egyházzal. A plébános álljon ezen hívei rendelkezésére is, akár úgy, hogy kijelöli és megfelelően közzéteszi a hivatali időt.

Egyházmegyénk demográfiai viszonyai közepette minden plébániára súlyos terheket ró az egyházi tulajdonú ingatlanok, mindenekelőtt a templomok és kápolnák karbantartása. A plébániai képviselőtestület fontos feladata, hogy megteremtse a felújítások, fejlesztések anyagi hátterét, lehetőleg saját erőforrások bevonásával.

3. TANÚSÁGTÉTEL A TÁRSADALOMBAN

3.1. Ökumenikus párbeszéd

Az ökumené, vagyis a keresztény egységtudat ápolása kiemelt feladat egyházmegyénkben, ahol egy községben általában két (katolikus és református/evangélikus) templom áll, a városokban pedig több – a reformáció folyamatában kialakult – egyházi közösség is jelen van. Az Anyaszentegyház tanítása szerint „jogosan illeti őket a keresztény név, a katolikus egyház gyermekei pedig méltán ismerik el őket testvéreiknek az Úrban.”¹²⁷ Vegyük fontolóra, hogy „a megszentelődés sok eszköze és sok igazság létezik a katolikus egyház látható határain kívül: az Isten írott ígéje, a kegyelmi élet, a hit, remény és szeretet, és a Szentlélek többi benső ajándéka, de látható elemek is. Krisztus Lelke használja ezeket az egyházakat és egyházi közösségeket, mint az üdvösség eszközeit.”¹²⁸

¹²⁶ CIC 535. kánon

¹²⁷ Unitatis redintegratio 3.

¹²⁸ KEK 819.

Az ökumené előmozdítása érdekében a plébániák törekedjenek részt venni az ökumenikus imahét megszervezésében, ápolják a testvéri kapcsolatokat a protestáns gyülekezetekkel, működjenek együtt velük a település javát keresve (ünnepi alkalmak, karitatív kezdeményezések). Különös figyelemmel forduljanak a vegyesházasságban élő híveik felé, erősítsék az ilyen családok egységét. Öröndetes, hogy az egyházmegye területén több helyen tartanak havonta ökumenikus lelkésztalálkozókat (Kaposvár, Nagykanizsa, Siófok, Balatonlelle, Dráva-vidék).

3.2. Kapcsolat a polgári társadalom vezető testületeivel és egyesületeivel

A plébánia feladatai közé tartozik, hogy helyi szinten kapcsolatot ápoljon a közhatalmat gyakorló szervekkel, és részt vegyen a helyi közéletben. Ahol élnek a **nemzetiségi** (német, horvát) hagyományok, a plébánia nyújtson támogatást ezek megőrzéséhez. A települések ünnepein (állami és nemzeti ünnepek rendezvényei, falunapok, stb.) a plébánia kellő képvisellel legyen jelen. Ugyanakkor szem előtt kell tartani: „Nem az egyház pástorainak a dolga, hogy közvetlenül beavatkozzanak a politikai akciókba és a társadalmi élet megszervezésébe. Ez a feladat a világi hívők hivatásának része, akik saját kezdeményezésükből honfitársaikkal együtt cselekszenek. A társadalmi cselekvés a konkrét utak sokféleségét foglalhatja magában. Mindig a közjóra kell irányulnia, és igazodnia kell az evangéliumi üzenethez és az Egyház tanításához.”¹²⁹

¹²⁹ Katolikus Egyház Katekizmusa 2442.

4. SAJÁTOS ELLÁTÁST IGÉNYLŐ CSOPORTOK PASZTORÁCIÓJA

Az Anyaszentegyház mindig is figyelmet szentelt azon csoportok és egyének lelkipásztori ellátásának, akik a rendes, plébániatemplomhoz kötődő lelkipásztori ellátásban helyzetük miatt nem részesülhettek.

A plébániai közösség szolgálatai közé tartozik, hogy megmutassa az Egyház szeretetét a különböző okokból perifériára szorult emberek felé is. Ennek a szolgáltatnak ad keretet a plébánia karitászcsoportja, amelynek tevékenységét a plébánosnak ösztönöznie kell. Ugyanakkor fel kell ismerni, hogy bizonyos élethelyzeteket, problémákat nem oldhatunk meg csak jámborsági tanácsokkal, imádsággal, hanem igénybe kell venni a szakemberek szaktudását és az általuk felkínált lehetőségeket. Ez különösen igaz a **szenvedélybetegek, pszichés betegek** lelkipásztori gondozására, amelyhez a katolikus egyház szervezetei (Katolikus Alkoholistamentő Szolgálat, Magyar Máltai Szeretetszolgálat Pszichoszociális Szolgálat, Katolikus Karitászcsoport RÉV Szenvedélybeteg-segítő Szolgálat), illetve a helyi szociális intézmények (Családsegítő hálózat) és önszolgálati csoportok (Anonim Alkoholisták) szakmai tapasztalatára és segítségére szorulunk. A plébánia elsősorban azzal segíthet, hogy továbbítja az információkat, a szakpasztorációs intézményektől érkező hirdetések, szóróanyagok kihelyezésével, tájékoztatást ad honlapján, illetve a speciális gondozásra szorulókat egyénileg is felvilágosítja a lehetőségekről.

Az **idősothonokban** a plébánia éljen a felkínált lehetőségekkel a misézés, rendszeres lelkipásztori ellátás tekintetében. A plébános tartsa lelkiismereti kötelességének, hogy az otthonok katolikus lakói a szentségekkel ellátva távozzanak a földi életből. **Sérültek ellátását végző intézményekben** is legyen jelen a lehetőségekhez mérten az

egyházi közösség (részvétel ünnepi alkalmakon, vallási jellegű foglalkozások).

Cigánypasztoráció

Jézus megbízása szerint az evangéliumot minden népnek hirdetni kell. Ez kötelező és nem szabadon választható gyakorlat.

Az evangélium hirdetője büntől sebzett ember, aki megismerte Isten szeretetét, irgalmát. Isten irgalma teszi képessé és alkalmassá az evangélium hirdetésére. Nem tökéletes, aki lehajol, és felemeli a cigány testvéreket, hanem szamaritanus, aki az úton nem megy el a szenvedő mellett, és tőle telhetően segít és vele megy, amíg szüksége van rá.

„A cigányságnak szüksége van sajátos lelkipásztori ellátásra, amely vigyáz, figyel kultúrájukra.”¹³⁰ A cigányok ragaszkodnak a keresztséghez és ezért beletartoznak az Egyházba. Hisznek az örök életben, így közös cél felé tartunk. Küldetésünk a kilencvenkilenc igaz pasztorálása mellett az elveszettnek utána menő jó pásztoré. „Nyájszagú pásztor!” A szeretet mindig személyes, de emellett szükség szerint intézményesül is. Ezért anyagi vonzata is van. Pl.: közösségi házak, tanodák, játszóházak, ügyek intézése, stb. A pasztoráció csapatmunka. Különböző szakemberek és segítők együttműködése. Az együttműködők állapota, hite, testi-lelki egészsége fontos pasztorális feladat.

2012-től áll fenn egyházmegyénkben a Boldog Ceferino személyi plébánia a magukat romának valló hívek számára, melynek célja a cigányság evangelizációjának segítése. Az egyházmegye területén a kánonjog és a liturgikus előírások szerint gyakorolja a megszentelő és a tanító feladatot, továbbá tanodák működtetésében vesz részt. A helyileg illetékes lelkipásztor értesítése után, annak beleegyezésével a területi plébániák templomaiban is szolgáltatathat ki szentségeket és

¹³⁰ Vándorlók és Utazók Lelkigondozásának Pápai Tanácsa: Irányelvek a cigánypasztorációhoz, <https://regi.katolikus.hu/konyvtar.php?h=445>

szentelményeket. Ugyanakkor a roma hívek ügyeikkel továbbra is fordulhatnak plébánosukhoz.¹³¹ Tényleges ellátásuk nagyobb részt a plébániákon a többi hívőtől nem elkülönítve és megkülönböztetve, hanem közösen zajlik (hitoktatás, szentségi felkészítés, szentségek és szentelmények kiszolgáltatása).

Kórházi és börtönpasztoráció

A kórházi pasztoráció sajátossága a betegség szükséghelyzetében lévő felebarát szolgálata. Ez egyrészt a szentségek kiszolgáltatását jelenti a felmerülő igények szerint, másrészt az együttműködést az egészségügy szakapparátusával az egészség helyreállítása érdekében. Egyházmegyénkben jelenleg Kaposváron működik függetlenített **kórházlelkész**, a többi helyen a területileg illetékes plébánia hatáskörébe tartozik a kórházi betegek ellátása. Ebben nagy segítségére vannak a plébánosnak az önkéntesekből álló beteglátogató csoportok.

A **börtönpasztoráció**, melyet egyházmegyénkben erre kijelölt papok végeznek, a börtönökben fogvatartottak lelkigondozását és a szabadultak utógondozását öleli fel, valamint önkéntesek bevonásával lehetőség van a levelező szolgálat kiterjesztésére. Ez a lelkipásztori tevékenység természeténél fogva mélyen érinti a bűn, bűnbánat, kiengesztelődés, emberi sorsközösség, lélekmentés témaköreit.

CSELEKVÉSI TERV

A zsinati kérdőív alapján jelentős igény és vágy van megszólítható papokra, közösségi programokra, megtartó közösségre, minőségi lelki nevelésre és mindezekben hitelességre. Az egyes plébániákon belül szükséges kialakítani, illetve erősíteni a plébániai csoportok és a helyi civil (és testvérfelekezeti) társulások közötti együttműködést. A

¹³¹ Irányelvek és szabályozás: Körlevél 2011. IV. 4200-89/2011, 4200-90/2011

plébániák közötti együttműködés segítésére egyházmegyei szintű bizottságok kialakítása ajánlott (pl. a központi karitásztovábbképzések/lelki napokhoz hasonlóan), a kórházi beteglátogatók, idősgondozók, romapasztorációban stb. résztvevők számára egyházmegyei találkozók és közös fórumok szervezése. Ebben más egyházmegyék vagy testvérfelekezetek jó gyakorlata, tapasztalata segítség lehet.

AJÁNLÁSOK

1. Legyen a plébániáknak vagy pasztorális egységeknek a közösség fogadására alkalmas terme, ahol rendszeresen szervezzenek közösségi alkalmakat és érdeklődőket is fogadó nyitott programokat! Az egyházmegye vizsgálja meg a közösségi tér kialakításának és fenntartásának lehetőségét.
2. A plébániák keressék a hittanosok (pl. bérmlásra készülők), a felnőttek számára közösen tartott lelki napok, programok lehetőségét.
3. Ahol csak lehet, be kell vonni a világi híveket (hitoktatókat, akolitusokat, megbízhatónak bizonyult laikus híveket és közösségeket, a plébánia területén működő egyházi oktatási intézmények munkatársait és diákjait) a plébániai élet szervezésébe, pasztorációs munkába, imacsoportok koordinálásába, illetve gazdasági ügyek intézésébe, például pályázatok írása, könyvelés stb. Ehhez kapjanak megfelelő segítséget és képzést, hogy a plébános felszabaduljon a lelkipásztori munkára.

4. A betöltetlen plébániák pasztorális ellátását lehetőség szerint állandó diakónusok, akolitusok segítségével kell megszervezni. Előzetesen megvizsgálva, mit jelent mindez a diakónus/akolitus családjára nézve egzisztenciális szempontból is.

5. Egyházmegyénk területén szervezzünk imaiskolákat, Cursillo-alkalmakat, Élet a Lélekben szemináriumokat és más katolikus lelkiségi programokat!

6. A szinodális folyamatban megfogalmazott ajánlások és rendelkezések gyakorlati megvalósulásáról az egyházmegye szervezzen rendszeres közös reflexiós alkalmakat a papok, szerzetesek és elkötelezett világi hívek számára.

RENDELKEZÉSEK

28. Az újonnan kinevezett plébániavezetők tegyenek plébánosi vizsgát, melynek anyagát a felállítandó Pasztorális Tanács határozza meg. A káplánok kapjanak vezetői és kommunikációs képzést.

29. A helyettesítést szükség esetén a plébánosok szervezzék meg, erről az esperest értesítsék. Ha másképp nem megoldható a helyettesítés, alkalmanként vasárnap is tartható igeliturgia.

30. A plébániai képviselőtestületi tagok és plébániai munkatársak számára a felállítandó Pasztorális Tanács szervezzen lelki napokat, továbbképzéseket a püspökségen vagy esperesi kerületekben.

A KARITÁSZ, MINT SZERETETSZOLGÁLAT

BEVEZETÉS

„Ne csak úgy gondoljunk a szegényekre, mint a heti egyszeri önkéntes munka jó gyakorlatának célcsoportjára, vagy még kevésbé, mint olyan emberekre, akiket időnkénti felbuzdulásból megsegítünk egy-egy gesztussal, hogy megnyugtassuk a lelkiismeretünket.”¹³²

„A Karitás, mint szeretetszolgálat” zsinati dokumentum azzal a céllal készült, hogy bemutassa feladatunkat, támogató-tanácsadó szerepünket. Szeretnénk tiszta képet alkotni e szervezet jelenlegi helyzetéről, tevékenységünk hatékonyságáról, esetleges nehézségeiről. Feladatkörünk a kor igényeivel, a gazdasági és társadalmi helyzet változásával folyamatosan bővül, ezért fontos időről időre átgondolni az egyházban és a világban betöltött szerepünk irányvonalát. Már régóta nemcsak az anyagi hiány jelenti a szegénységet, hanem egyre nagyobb teret kap a szabadságtól, a méltóságtól és a szeretettől megfosztott lelkek nyomora. A világunkat jellemző nehézségek, mint a szegénység ezer arca jelennek meg nap mint nap előttünk.

TEOLÓGIAI MEGFONTOLÁSOK

A keresztény hit alapjául szolgáló kettős szeretet parancs, amelyet Jézus, az Isten fia tanított nekünk az Isten-szeretet és a felebaráti szeretet egységét kell, hogy tükrözze életünkben. A kettő nem elválasztható és egymás nélkül nem működik. „A szeretet nem enged kibúvót („alibit”): aki úgy akar szeretni, ahogyan Jézus szeretett, az Ő

¹³² Ferenc pápa: Üzenet a szegények első világnapjára 2017.nov.19.

A karitás, mint szeretetszolgálat

példáját kell követnie, főként akkor, ha a szegények iránti szeretetről van szó.”¹³³

A szeretetszolgálat múltja egészen az Ósegyházig vezethető vissza. Péter apostol hét „jó hírben álló, lélekkel eltelt, bölcs férfit”¹³⁴ választott ki, akik vállalták a szegényekről való gondoskodást. Ők voltak az első „karitás” szervezet, a diakónusi testület, melynek tagjai az igehirdetésnek és a szeretetszolgálatnak szentelték életüket, az első pünkösöd után.

Az Egyház elmúlt évszázadaiban Krisztus parancsát követve nagyon sok ember fordult a szegények és nélkülözők felé. Voltak, akik egyénileg, és voltak, akik szervezeten vagy szerzetesrendek tagjaiként szolgálták embertársaikat. Az irgalmasság gyakorlására hazánkban is egyre nagyobb, szélesebb körű lehetőség nyílt egészen a kommunisták hatalomra jutásáig. A szociális tevékenységeket folytató szervezetek feloszlását követően a hívők a plébániákon gondoskodtak a szegényekről.

„Az evangélium olyan életre szólít minket, amely gyakorta kényelmetlenséggel jár, ugyanis, aki Jézust követi, az szereti a szegényt és egyszerű embereket”¹³⁵ A szeretetszolgálat önkénteseinek, munkatársainak a nélkülözőkről történő gondoskodása, hivatás és egyben találkozás a társadalom peremére jutott emberekben megbúvó Krisztussal. Ennek fényében válik érthetővé és valósággá Matteo Zuppi, bolognai érsek irányt mutató gondolata: „Amikor az egyház és a keresztény ember rá akar találni a saját arcára, nem tehet mást, mint hogy elindul a szegény ember felé.”

¹³³ Ferenc pápa: Üzenet a szegények első világnapjára 2017. nov.19.

¹³⁴ ApCsel 6,3

¹³⁵ Ferenc pápa: Nem elméletek kellenek a szegények segítéséről, hanem melléjük kell állni, Aleszanóban tett látogatásakor 2018.

HELYZETKÉP

Szeretetszolgálatunk megalakulása a Kaposvári Egyházmegye alapításával egyidejű. Az elmúlt közel harminc évben nagyon sok változáson ment át. A kezdeti csak önkéntességen alapuló vezetőséget felváltotta egy munkatársakat foglalkoztató egyházmegyei központ, melynek székhelye 2015-től áttevődött Marcaliból Kaposvárra. A plébániai csoportok száma megnövekedett. Jelenleg 30 bejegyzett csoportunk van, melynek tagjai továbbra is az idejüket, energiájukat, szeretetüket nem sajnáló emberek, akik lelkes keresztény közösségekből jönnek. Ők azok, akik személyesen ismerik a támogatottakat, felmérik körülményeiket, és lehetőségük szerint segíteni próbálják őket. Így nyílik lehetőség arra, hogy személyes szeretetünk által Isten szeretete eljusson a támogatott emberekhez. A világunkat jellemző körülményekhez igazodva a segítségnyújtás formája is módosult, átalakult.

A mára kialakult nyolc súlyponti területen komoly munkát folytat a Karitás. Feladatkörünk a kor igényeivel, a gazdasági és társadalmi helyzet változásával folyamatosan bővül, de időnként úgy érezzük, hogy szinte naponta új terület nyílik. A meghatározott nyolc súlyponti terület közül különös hangsúlyt fektetünk a családok támogatására. Élelmiszerrel, ruhával, gyógyszerrel segítjük őket. Rendszeres a krízistámogatás, amikor egy-egy akut probléma adódik (rezsifizetés, tűzifa hiánya, hirtelen haláleset, súlyos betegség stb.). Támogatjuk őket gyermekeik iskoláztatásában, nyári családi programokat, táborokat szervezünk, és természetesen nem feledkezünk meg a velük ünneplésről sem.

Az Országos Központ segítségével olyan öngondoskodásra ösztönző lehetőségeket kínálunk a családoknak, melyek hosszútávú, minőségi változást eredményezhetnek életükben.

A második kiemelt területünk az idősek és betegek gondozása. Az előzőhöz hasonlóan ezt a tevékenységet is minden önkéntes csoportunk

végzi. Ez történhet kórházi látogatás formájában, illetve otthoni szolgálatban. Míg a kórházakban a látogatás során beszélgetünk és együtt imádkozunk a betegekkel, addig az otthonaikban látogatott időseinknek segítünk bevásárolni, gyógyszereiket kiváltani, ügyeiket intézni, esetleg a takarításban, de nagyon sok esetben élelmiszerrel is kell támogatni őket. Ebből a korcsoportból tevődik össze láthatatlan segítőkiből álló imahálónk, melynek szolgálatát ma 140 önkéntes végzi.

Nem elhanyagolhatók azon tevékenységeink sem, amelyeket csak néhány helyen vagy csak időközönként végzünk. Ilyen szolgálatunk például az ételosztás, amely központunkban mindennapos, vidéki csoportjainknál viszont programokhoz kötött. De itt említhetjük meg a két éve beindított mosatási lehetőséget vagy a teadélutánjainkat idősek részére, az adományok átvételét és szortírozását. „Ruhapiacot” és csomagmegőrzőt működtetünk hajléktalanok és rászorulóknak részére. Környezettanulmányokat végzünk, és kapcsolatot tartunk más szociális intézményekkel (hajléktalanszálló, Borostyánvirág Anyaotthon, Indít Alapítvány, Gondozási Központ, Somogy Megyei Rendőr-főkapitányság, Családsegítő Szolgálat, Védőnői Szolgálat, Bethánia Rehabilitációs Központ, Kaposi Mór Kórház Szociális Szolgálat).

A 2017 őszén elindított Szt. Lázár Ház – ahova hajléktalan férfiakat fogadunk be – további olyan szolgálatot igényel, amely tevékenységünk palettáját szélesíti. A ház elindításával egyidőben indítottuk be utcai szolgálatunkat, érintetté váltunk a szenvedélybetegek problémáinak megoldásában is. Ahhoz, hogy ezen embereknek minél szélesebb területen teljes körű segítséget tudjunk nyújtani, az eddig kialakított kapcsolatrendszerünket bővítenünk kellett, mind támogatókkal, mind szakértelemmel bíró segítőkkel.

Próbálunk a helyi igényeket figyelembe véve, jelen lenni és megoldást találni a fogyatékkal élők, a kisebbségben élők és a menekültek nehézségeiben is. Az elmúlt néhány évben egyházmegyénkben is számtalanszor fordult elő természeti katasztrófa, amikor az adott

körülményekhez igazodva lehetőségeink szerint igyekeztünk a családoknak azonnali segítséget nyújtani, illetve a helyreállítási munkálatokban is támogatni őket. Ahogyan Máriáé, a miénk is különös küldetés. Isten azért küldött bennünket, hogy az Ő jelenléte, szeretete, együttérzése legyünk a világban.

CSELEKVÉSI TERV

Jövőképünk megfogalmazása, az önkéntesség felébresztése

Az eredményes segítséghez három dolog szükséges: szeretet, szaktudás és szervezettség. Ennek megvalósítása érdekében negyedévente egyházmegyei karitásnapot szervezünk önkéntes munkatársaink számára. Ezek az alkalmak lehetőséget adnak tapasztalatcserére, egymás megismerésére, közösségi élmények megélésére. Szakmai ismeretekkel és lelki töltődéssel próbáljuk inspirálni önkénteseinket, hogy ne égjen ki bennük a buzgalom. 2017-ben elkészítettünk egy saját, a mi egyházmegyénkben tevékenykedő karitászcsoportok számára összeállított kézikönyvet.

Egyházmegyénk területén számos olyan család, egyedülálló ember él, akik sokat nélkülöznek. Célunk, hogy ezeknek a szociálisan rászoruló embereknek a nélkülözését mérsékeljük és boldogabbá tegyük életüket. Nem a szociális hálót szeretnénk felváltani, hanem annak hiányosságait szeretnénk pótolni.

Az Egyházmegyei Karitás jelenlegi helyzetének vizsgálata során megállapítható, hogy bár tevékenysége, a szegények felé irányuló szolgálata sokrétű, de számos helyen átalakításra vagy bővítésre szorul.

- Kiemelten fontos hangsúlyt kell helyeznünk új karitászcsoportok létrehozására, főként azokon a területeken, ahol mélyszegénységben élő emberek, családok támogatására lenne

A karitás, mint szeretetszolgálat

szükség. Jelentősen hatékonyabbá tehetnénk munkánkat, ha karitászcsoportjaink hálózata az egész egyházmegyét lefedné.

- Ennek megvalósításában hangsúlyos szerepet kaphatnának a helyi plébánosaink, akik felhívják híveik figyelmét a szervezett segítő szolgálat fontosságára, ezzel lehetőséget biztosítva számunkra, hogy bemutatkozhassunk az adott egyházközségben.
- Mint a többi egyházmegyében, nálunk is nagy gondot jelent, hogy önkénteseink több mint 70%-a nyugdíjas, 60 év feletti, idős hölgy. Ők ugyan teljes odaadással, idejüket, energiájukat nem sajnálva végzik szeretetszolgálatukat, de nagyon hiányzik a középkorosztály és a fiatalság dinamizmusa, ötletgazdagsága. Mivel az utánpótlás nem könnyű feladat, ezért kiemelten kell törekednünk a fiatalok megszólítására, és el kell ültetnünk bennük a segítségnyújtásra irányuló szeretet magvait.
- Több karitatív rendezvény megvalósítására lenne szükség, ahol vendégül látjuk azokat az embereket, családokat, akik a szeretetszolgálatunkban érintettek. Célunk, hogy a szolgálattevők és a támogatottak jobban megismerjék egymást, kapcsolataikat mélyítsék.
- Az elmúlt évek tapasztalata azt mutatta, hogy hatalmas probléma az anyagi nélkülözés mellett a lelki elszegényesedés a társadalom szinte minden korosztályát illetően, és az elmagányosodás időseink körében. Több olyan önkéntesre lenne szükségünk, akik idejüket ezen emberek látogatására, a velük való beszélgetésre tudnák fordítani.
- A keresztény emberek hitét, szeretetét, küldetését megmutatva jó lenne egy olyan Egyházat képviselni, ahol szinte minden nagyobb

vagy központban lévő plébánián jelen lehetne szeretetszolgálatunk. Élő közösségeink szolgálnák a környezetükben lakó, nem csak anyagiakban mérhető, nélkülözést szenvedő embertársaikat. Jó lenne, ha nagyobb hangsúlyt kapna a fiatalok szociális érzékenyítése, hiszen a jelenlegi önkéntesek létszáma csökken, így hamarosan alig marad olyan ember, aki ezt a szolgálatot végezné. Dinamikus merítési terület lehetne akár a hittanórai bemutatkozás vagy a táborok szociálisan érzékenyítő programjaként egy-egy előadás. Ezekben az esetekben a hitoktatókkal történő közös munka lenne a leggyümölcsözőbb megoldás.

Egyre nagyobb a közöny a társadalom peremére szorult emberek felé. Amennyiben át tudjuk törni a közönyösség és a bezárkózás, elzárkózás falait, igazán előremutató és hallatlanul értékes szolgálatunk lesz.

Mindazok a tapasztalatok, amelyeket a karitatív tevékenység során szerzünk, alkalmassá tesznek bennünket arra, hogy egyre érzékenyebbé váljunk a szeretetszolgálatra, és Krisztust még mélyebben megismerjük.

Fontos azonban megjegyezni, hogy szolgálatunk alapja nem lehet a hasznosság elve. Ugyanis, ha ez lesz az érték tevékenységünkben meggátoljuk Istent abban, hogy kegyelmének élővíz-folyamai lehessünk azok között, akikkel nap mint nap találkozunk.

BEFEJEZÉS

Szolgálatunkat mi nem mérhetjük sikerekben, – még akkor sem, ha a mai világban ez a legfontosabb érték vagy mérce a munkában –, mert Isten azt fogja mérlegelni, hogy mire használhat bennünket és mit adhat át rajtunk keresztül.

„Az tehát a feladatunk, hogy kinyújtsuk kezünket a szegények felé, találkozzunk velük, nézzünk a szemükbe, öleljük meg őket és

éreztessek velük a szeretet melegét, amely megtöri a magányt. Felénk nyújtott kezük egy meghívás is, hogy lépünk ki saját biztonságunkból és kényelmünkéből, és ismerjük fel az értékeket, amelyet a szegénység önmagában hordoz.”¹³⁶

AJÁNLÁSOK

1. Fektessek hangsúlyt a fiatalok megszólítására, és ültessék el bennük a segítségnyújtásra irányuló szeretet magvait! Az önkéntesség kultúráját kialakítani a fiatalok és felnőttek körében.
2. Több karitatív rendezvényt valósítson meg a helyi Karitás, ahol vendégül látjuk azokat az embereket, családokat, akik a szeretetszolgálatunkban érintettek, hogy a szolgálattevők és a támogatottak jobban megismerjék egymást, kapcsolataikat mélyítsék.
3. Tekintsük fontosnak a küzdelmet a lelki elszegényesedés ellen a társadalom szinte minden korosztályát illetően, és törekedjünk csökkenteni az elmagányosodás következményeit időseink körében.
4. A karitás igazgató legyen tagja a Pasztorális Tanácsnak.
5. Az Egyház karitás feladatának megvalósítása során a segített személy testi és szociális szükségének enyhítése mellett tartsuk szem előtt a katolikus hitünkre szóló meghívását is.

¹³⁶ Ferenc pápa: Üzenet a szegények első világnapjára 2017.nov.19.

RENDELKEZÉSEK

31. A plébániák alakítsanak új karitászcsoportokat, a régieket pedig újítsák meg, főként azokon a területeken, ahol mélyszegénységben élő emberek, családok támogatására lenne szükség. A cél, hogy karitászcsoportjaink hálózata az egész egyházmegyét lefedje.

32. A KEKIF és az Egyházmegyei Karitás szervezésében ösztönözzük a katolikus iskolák diákjait, hogy a kötelező közösségi szolgálatot a Karitás keretén belül teljesítsék.

33. Az önkéntességre nevelést emeljük be a hitoktatásba, és az egyházmegyei hitoktatói képzésekbe, amelynek tananyagát és módszertanát a Hitoktatási Bizottság és az Egyházmegyei Karitás együttműködve dolgozza ki.

34. A Karitás szervezzen helyi képzéseket konkrét célcsoportoknak (hitoktatók, önkéntesek, fiatalok).

AZ EGYHÁZMEGYEI SZERVEZET

BEVEZETÉS

Jézus azért alapította az Egyházat, hogy a világban az üdvösség eszköze legyen, az idők végéig szolgálja a megváltás és a megszentelés művét. „A Szent Egyház misztériuma megmutatkozik már magában az alapításában. Az Úr Jézus ugyanis azzal indította el útjára egyházát, hogy hirdette a jó hírt, azt, hogy elérkezett Istennek az Írásokban ősidők óta megígért országa: „Betelt az idő, és elközelgett az Isten országa.”¹³⁷

Ez az ország Krisztus igéjében, tetteiben és jelenlétében ragyogott föl az emberek előtt. Az Úr igéje ugyanis a földbe vetett maghoz hasonlít¹³⁸: akik hittel hallgatják, és Krisztus kicsiny nyájához számláltatnak, azok magát az Országot fogadták be; a mag azután saját erejéből csírázik ki és növekszik egészen az aratásig.¹³⁹

Jézus csodái is azt bizonyítják, hogy az Ország már elérkezett a földre: „Ha én Isten ujjával űzöm ki a gonosz lelkeket, akkor bizony eljött hozzátok az Isten országa.”¹⁴⁰ Ez az Ország azonban mindenekelőtt magának Krisztusnak, az Isten Fiának és Emberfiának személyében nyilvánul meg, aki „azért jött, hogy szolgáljon és odaadja az életét váltságul sokakért”.¹⁴¹

Miután pedig Jézus az emberekért elszenvedte a kereszthalált és föltámadt, úgy jelent meg, mint Úr, Krisztus és örökre rendelt Pap¹⁴², és kiárasztotta tanítványaira az Atyától megígért Szentlelket.¹⁴³ Ezért az

¹³⁷ Mk 1,15; vö. Mt 4,17

¹³⁸ Mk 4,14

¹³⁹ vö. Mk 4,26—29

¹⁴⁰ Lk 11,20; vö. Mt 12,28

¹⁴¹ Mk 10,45

¹⁴² vö. ApCsel 2,36; Zsid 5,6; 7,17–21

¹⁴³ vö. ApCsel 2,33

Egyház, fölruházva alapítójának ajándékaival és hűségesen megtartva a szeretet, az alázatosság és az önmegtagadás parancsát, küldetést kapott Krisztus és Isten Országának hirdetésére és a népek közötti terjesztésére, s ennek az Orzágnak csírája és kezdete a földön. Miközben lassanként növekszik, maga is az Ország beteljesedésére áhítozik, és minden erejével reménykedik és vágyódik arra, hogy Királyával a dicsőségben egyesüljön.”¹⁴⁴

A RÉSZEGYHÁZ MŰKÖDÉSE ISTEN NÉPÉBEN

Az egyházmegye Isten népének olyan részegyháza, amelyet a papság támogatásával a püspök vezet saját pásztorként, és amelynek feladata, hogy a maga területén maradéktalanul ellássa az üdvösség szolgálatát. A püspök Krisztus helyetteseként és követeként kormányozza a reá bízott részegyházat, mégpedig nemcsak tanáccsal, meggyőzéssel és jó példával, hanem tekintéllyel és szent hatalommal is. Ezt az utóbbit azonban kizárólag arra használja, hogy népe igazságban és szentségben gyarapodjék.¹⁴⁵ Mivel a püspök az egyházmegyéjében személyesen nem tud mindenhol és mindenkor jelen lenni, ezért az egyházmegye területén kisebb közösségekben gondoskodik híveinek lelki ellátásáról. Az egész egyházmegyére kiterjedő munkáját helyettesei és munkatársai segítik.

HELYZETKÉP

A Kaposvári Egyházmegyét II. János Pál pápa alapította 1993. május 30-án a Veszprémi Egyházmegyéből leválasztott területekből. Az egyházmegye szervezeti felépítését az egyházi hagyomány és az Egyházi Törvénykönyv fő vonalakban szabályozza.

¹⁴⁴ Lumen Gentium (továbbiakban LG) 5.

¹⁴⁵ vö. LG 27.

1. AZ EGYHÁZMEGYEI HIVATAL

Az egyházmegyei hivatal¹⁴⁶ azon intézmények és személyek összessége, amelyek és akik a püspököt az egész egyházmegye kormányzásában, főként a lelkipásztori tevékenység irányításában, a közigazgatásban és a bíraskodásban segítik. Az egyházmegyei hivatal ezért alkalmas eszköz a püspök számára az apostolkodásban.¹⁴⁷ A hivatalban állandó szolgálatot teljesítő személyeket csak a megyéspüspök nevezheti ki.¹⁴⁸ Ő gondoskodik az egész egyházmegye vezetésével kapcsolatos ügyek összehangolásáról Isten népének megfelelő szolgálata érdekében.¹⁴⁹

Az egyházmegyei hivatal munkatársai kötelesek a jog és a püspök által meghatározott keretek között és módon a hivatali titoktartásra, valamint ígéretet tenni arra, hogy feladatukat hűségesen ellátják.¹⁵⁰

1.1. Az általános helynök (Vicarius generalis)

A püspököt az egész egyházmegye kormányzásában rendes hatalommal segíti. Maga a főpásztor, az általános és a püspöki helynökök az egyházjogban ordinárius néven szerepelnek. Az általános helynök kinevezése és elmozdítása a megyéspüspásztor részéről szabadon történik. Jogait az Egyházi Törvénykönyv szabályozza.¹⁵¹

1.2. Az irodaigazgató (cancellarius)

Az Egyházi Törvénykönyv szerint látja el teendőit. Legfőbb feladata a hivatal iratainak megszerkesztése, kiküldése és a levéltárban való

¹⁴⁶ vö. CIC 469. kán.

¹⁴⁷ vö. Christus Dominus (továbbiakban CD) 27.

¹⁴⁸ vö. CIC 470. kán.

¹⁴⁹ vö. CIC 473. kán. 1–2. §

¹⁵⁰ vö. CIC 471. kán.

¹⁵¹ CIC 479. kán.

gondos megőrzése.¹⁵² Kinevezése és elmozdítása a megyéspüspök szabad elhatározásából történik.

1.3. A szertartó

A főpásztor liturgikus ténykedéseit szervezi és segíti, megbízás alapján egyéb munkában is rendelkezésre áll.

1.4. A Gazdasági Tanács, a vagyonkezelő és munkatársai

A Gazdasági Tanács segíti a főpásztort a gazdasági ügyek intézésében. Rendszerint tanácsot ad, de bizonyos esetekben beleegyezése (és a Tanácsosok Testülete beleegyezése) is szükséges a püspök intézkedéseihez. Feladata bizonyos számadások felülvizsgálata, az egyházmegye központi vagyonkezelésének évvégi jóváhagyása, kalkuláció készítése az egész egyházmegye kormányzatában a következő évben várható bevételekről és kiadásokról.¹⁵³

A vagyonkezelőt (oconomus) a főpásztor szabadon nevezi ki, előbb azonban meg kell hallgatnia a Tanácsosok Testületét és a Gazdasági Tanácsot.¹⁵⁴ A vagyonkezelő kinevezése öt évre szól, de ennek elteltével továbbra is kaphat megbízatást. A vagyonkezelőnek megfelelő iroda (gazdasági osztály) áll rendelkezésére.

1.5. A referensek

Az ügyek egyes csoportjaira (pl. ifjúság, oktatás, család, kórház, börtön, mozgalmak) a főpásztor a Tanácsosok Testületének előterjesztésére referenseket vagy más tisztségviselőket nevez ki ügyintézői feladattal. Mindezek a személyek – akár kapnak díjazást, akár önkéntes segítséget nyújtanak – egyházi közfeladatot látnak el. Tevékenységüket a főpásztor megbízásából az Egyház nevében végzik. Kinevezést (missio

¹⁵² CIC 482. kán. 1. §

¹⁵³ vö. CIC 493. kán.

¹⁵⁴ vö. CIC 494. kán. I. §

canonica) csakis szakértelemben kiváló klerikusok vagy olyan katolikus hívek kaphatnak, akik a Katolikus Egyház iránti hűségben, vallási és erkölcsi életükben példásak.

1.6. Az Egyházi Bíróság

Egyházmegyénk ügyeiben elsőfokon illetékes. Vezetője a bírósági helynök. Szükség esetén az ügyeket másodfokra a Veszprémi Érseki Bírósághoz továbbítja.

2. TANÁCSADÓ TESTÜLETEK

A II. Vatikáni Zsinat óta különösen is hangsúlyt kaptak a püspök munkáját elősegítő, Isten népe közösségének szervességét kifejezésre juttató egyházmegyei tanácsadó szervek. Közülük a Papi Szenátus és a Tanácsosok Testülete a papság és a püspök bensőséges együttműködését szolgálják. Bennük az egyházmegye presbitériuma eleven közösségként nyilatkozik meg. Az egyéb bizottságok szaktanácsadói jellegűek. Természetük a fentiektől eltér. Tagjaik általában az Egyházmegyei Hivatal megfelelő osztályainak, referenseinek tanácsadói.

2.1. Az Egyházmegyei Papi Szenátus (EPSZ)

Állandó testület. Megalakítása kötelező. A papok olyan csoportja, mely a papságot képviseli, s feladata, hogy a püspököt a jog előírása szerint segítse az egyházmegye kormányzásában, Isten népe lelkipásztori érdekének lehető legjobb szolgálatára.¹⁵⁵ A Papi Szenátus működésének alapelveit a Püspöki Konferencia adja ki, ezek keretei között a szabályzatot a főpásztor hagyja jóvá. (Legutóbbi jóváhagyott egyházmegyei módosított EPSZ Szabályzat kelte 2017. november 27.)

¹⁵⁵ vö. CIC 495. kán. 1. §

2.2. A Tanácsosok Testülete

Tagjait a főpásztor nevezi ki öt évre a Papi Szenátus tagjai közül¹⁵⁶. A Testület felállítása kötelező. A püspöki szék megüresedése esetén feladata az egyházmegyei kormányzó megválasztása.¹⁵⁷ A püspöknek meg kell hallgatnia a testületet például vagyonkezelő kinevezése és leváltása előtt.¹⁵⁸ A Testület beleegyezése szükséges a rendkívüli vagyonkezelés körébe tartozó ügyletekhez.

2.3. Egyéb bizottságok és tanácsok.

Az Egyházmegyei Hivatal egyes osztályaihoz vagy referenseihez tanácsok, illetve bizottságok kapcsolódnak, melyek feladata az egyes szakterületeken megfelelő szakmai segítségnyújtás.

3. A PLÉBÁNIÁK ÉS A SZEMÉLYI PLÉBÁNIA

A plébánia a krisztushívőknek a részegyházon belül állandó jelleggel megalapított közössége, melynek lelkipásztori gondozására a megyéspüspök felügyelete alatt plébános nyer megbízatást, aki annak saját pásztora.¹⁵⁹ A plébánia tehát Isten népének az a közössége, amelyet a püspök megbízásából a plébános vagy plébániai kormányzó vezet a szolgálati papságból eredő küldetéssel. A plébánia fogalmában a közösségi elem a döntő. A közösségteremtés elsősorban a plébános fontos feladata, és akkor halad helyes irányban, ha egységben van püspökével és munkatársaival. Ferenc pápa így fogalmaz: „A plébánia az adott területen az Egyház jelenléte: a szó hallgatásának, a keresztény élet növekedésének, a párbeszédnek az igehirdetésnek, a nagylelkű szeretetnek, az imádnak és az ünneplésnek a tere. Minden

¹⁵⁶ vö. CIC 502. kán. I. §

¹⁵⁷ vö. CIC 421. kán. 1. §

¹⁵⁸ vö. CIC 494. kán. 1–2. §

¹⁵⁹ vö. CIC 515. kán: I. §; CD 30.

tevékenységével arra bátorítja és neveli tagjait, hogy az evangelizálás aktív szereplői legyenek. Közösségek közössége, szentély, ahová a szomjazók inni járnak, hogy folytathassák útjukat, a folytonos missziós küldés központja.”¹⁶⁰

A *plébánia* maga a plébános által irányított hívő közösség, ezért a Püspöki Konferencia 1993-ban kiadott külön dokumentuma (A Magyarországi Egyházközségi Képviselő-testületek Szabályzata 1,1) értelmében az *egyházközség* mint külön fogalom pasztorális egységet jelöl (értsd: egy település temploma köré rendeződött hívek közössége), azonban jogi vonatkozása nincsen, azaz nem tekinthető önálló jogi személynek.

Egyházmegyénkben a területi plébániák mellett egy személyi plébánia működik a roma hívek lelkipásztori szolgálatára. (*Boldog Ceferino Személyi Plébánia*)

Egyházmegyénk területén egy egyházmegyei jogú szerzetesközösség (*Szent János apostolról és Remete Szent Pálról nevezett közösség*) vezet plébániákat, tagjai a Kaposvári Egyházmegye inkardinált tagjai, ordináriusuk a kaposvári megyéspüspök.

Kaposváron és környékén egy háromfős papi közösség az 517. kánon szerint közösségben öt plébániát vezet.

3.1. A plébános és feladatai

Az Egyházi Törvénykönyv meghatározása szerint a plébánosi tisztség teljes lelkigondozással járó hivatal, ebből kifolyólag az érvényes plébánosi kinevezéshez elengedhetetlen, hogy az érintett személy pappá legyen szentelve. Ezért még paphiány esetén is teljesen ki van zárva annak a lehetősége, hogy olyan valaki kapja meg ezt a tisztséget, aki nem felszentelt áldozópap.¹⁶¹

¹⁶⁰ EG 28.

¹⁶¹ vö. A plébániai közösségek lelkipásztori konverziója az Egyház evangelizáló küldetésének szolgálatában, Kléruskongregáció, 66.

„Mivel a plébános a rábízott plébánia saját lelkipásztora, a plébánia jogi képviselte magánál a jognál fogva őt illeti. Ő a plébániai javak felelős adminisztrátora, melyek egyházi javak, ezért alá vannak vetve a rájuk vonatkozó kánoni normáknak.”¹⁶²

„A II. Vatikáni Zsinat tanítása szerint a plébánosoknak saját plébániájukon rendelkezniük kell azzal a hivatali stabilitással, amit a lelkek java megkíván. Általános elvként szükséges tehát, hogy a plébános határozatlan időre legyen kinevezve.”¹⁶³

A plébánia közösségi és lelkipásztori feladatait a „Plébániák és szakpasztoráció” zsinati témakör fejti ki. Az Egyházi Törvénykönyv részletesen leírja a plébánia igazgatási és anyakönyvezési teendőit.¹⁶⁴ Egyházmegyénkben az anyakönyveket a Magyar Püspöki Kar anyakönyvezési szabályzata szerint kell vezetni.

A plébánia pénztárkönyvét is az előírásoknak megfelelően kell vezetni. A templom pénztárkönyve nem önállóan, hanem a plébánia könyvelésében helyet kapva szerepel a kettős könyvelés szabályai szerint.

A számadást, költségvetést minden évben be kell küldeni a püspöki hivatalba jóváhagyásra. A plébános érezzen teljes felelősséget a rábízott anyagi javakért. Segítségére van a plébánia gazdasági tanácsa, nagyobb ügyekben az Egyházmegye Gazdasági Tanácsa. Beruházásokat, felújításokat csakis szakvélemény és a szükséges engedélyek birtokában végezzen.

Gondosan és rendezve őrizze a plébániai levéltár iratait. Vezesse szabályszerűen az iktatókönyvet. A leltár pontosan tüntesse fel a templom és a plébánia anyagi javait és felszerelési tárgyait. Az évi

¹⁶² uo. 67.

¹⁶³ uo. 68.

¹⁶⁴ vö. CIC 535 kán. 1–5. §

beszerzéseket vegye pótleltárba, és láttamozásra küldje be az illetékes ordináriusnak.

A plébánosnak és a káplánoknak az Egyházi Törvénykönyvben biztosított évi rendes szabadsághoz joga van.¹⁶⁵ A plébános köteles szabadságát az érvényben lévő rendelkezéseknek megfelelően jelenteni az esperesnek vagy az egyházmegyei hivatalba. Ha a szabadság másképp nem oldható meg, elegendő, ha a főpásztor által felhatalmazott világi kisegítő igeliturgiát tart és áldoztat.

Ha a plébános a 75. életévét betöltötte, nyújtsa be lemondását a főpásztornak.¹⁶⁶ A nyugalmazott plébánosok lakását, nyugellátását és segélyezését az Egyházmegye biztosítja.

Plébániai kormányzó

„Ha a plébánosi kinevezés nem oldható meg haladéktalanul, plébániai kormányzók kinevezésére csak a kánoni normákkal¹⁶⁷ összhangban kerülhet sor. Esetükben ugyanis kifejezetten átmeneti tisztségről beszélhetünk, amelyet az új plébános kinevezését várva gyakorol.”¹⁶⁸

Egyetemleges megbízás

További lehetőség, hogy „amikor a körülmények úgy kívánják, egyetlen plébánia vagy egyszerre több plébánia lelkipásztori ellátását egyetemlegesen több papra is rá lehet bízni.”¹⁶⁹ Ennek célja egyrészt a lelkipásztori munka hatékonyságának növelése egy adott – az esetek többségében nagyobb – területen, valamint a papok közösségi lelkületének előmozdítása, melyet már a II. Vatikáni Zsinat is

¹⁶⁵ vö. CIC 533. kán. 2. §

¹⁶⁶ vö. CIC 538. kán. 3. §

¹⁶⁷ CIC 539, 540, 549, 1747 kán.

¹⁶⁸ A plébániai közösségek lelkipásztori konverziója az Egyház evangelizáló küldetésének szolgálatában, Kléruskongregáció, 75.

¹⁶⁹ CIC 517. kán, továbbá: ld. CIC 542-544. kán, A plébániai közösségek lelkipásztori konverziója az Egyház evangelizáló küldetésének szolgálatában, Kléruskongregáció, 76–77.

szorgalmaz.¹⁷⁰ Jelenleg egyházmegyénkben egy papi közösség (3 fő) lát el egy öt plébániából és a hozzá tartozó filiákból álló területet egyetemleges megbízással.

3.2. A plébános munkatársai

Káplán

A plébános első munkatársa a káplán. A főpásztor a káplánt kinevezheti egy vagy több plébániára, vagy plébániára és szakpásztorációs munkakörbe. Ha a kinevezés nem csupán egy plébániai feladatkörre szól, a kinevezőlevél megjelöli a feladatköröket, azok ellátására fordítandó napokat és káplán anyagi ellátásának forrásait. A káplán a plébánossal egyetértésben és az ő felügyelete alatt végzi lelkipásztori szolgálatát, aki köteles gondoskodni a káplán megfelelő lakás- és életkörülményeiről.

Diakónusok

A diakónusok az egyházmegyébe inkardinált, felszentelt szolgálattevők. Közülük egyesek – akár családosaik – állandó formában vállalják ezt a szolgálatot. A diakónusok a püspök és a papok munkatársai a közös evangelizációs küldetésben.¹⁷¹

„A diakónusok identitásának védelme és szolgálatuk előmozdítása érdekében Ferenc pápa óva intett a diakonátus természetével kapcsolatos veszélyektől: Ügyelnünk kell arra, nehogy a diakónusokat félig papnak, félig laikusnak tekintsük. (...) Ugyancsak helytelen a diakónusokat a hívek és a lelkipásztorok közötti közvetítőnek tekinteni: ők nem a papok és a laikusok, a hívek és a lelkipásztorok közti átmenet képviselői. Ezen a helyen két kísértés adódik. A klerikalizmus veszélye áll fenn, ha a diakónus túlságosan papos. (...) A másik a

¹⁷⁰ ld. LG 28., PO 8., CD 30.

¹⁷¹ vö. A plébániai közösségek lelkipásztori konverziója az Egyház evangelizáló küldetésének szolgálatában, Kléruskongregáció, 79.

funkcionalizmus, mely a diakónust csak segítőnek tekinti, akit a pap erre vagy arra a feladatra igénybe vesz.”¹⁷²

Diakonátusra készülő nős férfiakat három évre beosztott, az illető püspöki konferencia által megállapított rend szerint kell képezni.¹⁷³ Amennyiben munkájukat fizetés ellenében végzik, feladatkörüket és illetményüket az egyházi és állami törvények rendelkezésének megfelelően munkaszerződésben rögzítsék. Az MKPK rendelkezése szerint az állandó diakónusnak munkaviszonnyal kell rendelkeznie (akár egyházi munkaadónál). 2021-ben kilenc állandó diakónus van egyházmegyéinkben.

Lelkipásztori kisegítők és akolitusok

A plébániai közösség leginkább világi hívekből áll, akik a keresztény beavatás szentségei által küldetést kaptak az evangelizáció tevékenységére. Egyesek közülük külön megbízást kaphatnak bizonyos szolgálatokra.

A külön szolgálatokkal megbízott világi hívek *A világi személyek lelkipásztori tevékenységének szabályzata*¹⁷⁴ és *A világi lelkipásztori kisegítők kézikönyve*¹⁷⁵ alapján végzik tevékenységüket mindig a megyéspüspök megbízásából és a területileg illetékes plébános irányítása és ellenőrzése alatt.

Az akolitus az oltár körül teljesít szolgálatot. Az Oltáriszentség rendkívüli kiszolgáltatója, áldoztatja a betegeket is, kiteheti az Oltáriszentséget imádásra (szentségi áldást nem adhat). Ruházata (egyszerű fehér) a szolgálat egyszerűségét tükrözi, helyi szokás szerint a liturgikus időszaknak megfelelő színű cingulust is viselhet. Az akolitus három feladat ellátására kap megbízást: közösségépítésre,

¹⁷² A plébániai közösségek lelkipásztori konverziója az Egyház evangelizáló küldetésének szolgálatában, Kléruskongregáció, 80.

¹⁷³ CIC 236. kán.

¹⁷⁴ Szent István Kiadó, Budapest 1986.

¹⁷⁵ Szombathely 1994

Az egyházmegyei szervezet

igeliturgia-vezetésére, áldoztatásra. Egyházmegyénkben 2021-től nők képzése is zajlik, mivel Ferenc pápa Spiritus Domini Motu Proprioja alapján nők is lehetnek hivatalosan lektorok és akoliták. Jelenleg 21 plébánián szolgálnak akolitusok egyházmegyénkben.

A plébániai képviselő-testület szervezetét és működését a Püspöki Kar által készített Szabályzat alapján készült, és 2018. május 7-én jóváhagyott, *A Kaposvári Egyházmegye Plébániai Képviselő-testületeinek Szervezeti és Működési Szabályzata* című dokumentuma írja elő. Eszerint a képviselő-testület megfelelő szervei látják el a plébániai gazdasági tanács és a plébániai pasztorális tanács feladatait.

A hitoktatók munkáját a plébános kíséri figyelemmel, ő segíti őket. Egyházmegyénkben a hitoktatók az egyházmegye alkalmazásában állnak. A plébános kérésére kapnak évente hitoktatási engedélyt, vagyis kánoni missziót (*missio canonica*), a püspöktől. E nélkül nem végezhetnek az Egyház keretein belül hitoktatást.

A kántorok alkalmazásának módját külön szabályzat írja elő. Lehetőség van őket egyházi szolgálattevőként bejelenteni. Kaposváron hosszabb ideje van szervezett kántorképzés. Egyéb alkalmazottak foglalkoztatását pontos munkaszerződés szabályozza.

Önkéntes világiak

Rendkívüli jelentősége van az önként, nem munkaviszony jelleggel segítséget nyújtó világiaknak, ők buzdítják szűkebb lakóterületükön a katolikusokat, hogy kapcsolódjanak be az egyházi életbe, segítsék a kapcsolatfelvételt a plébániákkal a szentségek vétele, a gyermekek hitoktatása, az anyagi hozzájárulás terén és más vonatkozásokban is. A plébános gondoskodik munkatársainak lelki előrehaladásáról.

4. AZ ESPERES

Az a pap, akit az esperesi kerület élére állítanak.¹⁷⁶ Az esperest a főpásztor nevezi ki az esperesi kerület papjainak javaslatát meghallgatva. A kinevezés öt évre szól, és meghosszabbítható. A meghosszabbítás 75 éves korig szól, ha a kinevezett már betöltötte a 70. életévét. A főpásztor az esperes mellé ajánlásra helyettest is kinevez. Az esperesek az egyetemes jogban felsorolt kötelességeik mellett¹⁷⁷ Egyházmegyénkben az alábbi feladatokat látják el:

- a) Hivatalból jelen vannak és irányítják a plébániák átadását-átvételét. Közreműködnek az új plébános beiktatásánál. A felvett jegyzőkönyveket és leltárat négy példányban eljuttatják jóváhagyásra az Egyházmegyei Hivatalhoz.
- b) A kerületüket érintő határidőket nyilvántartják.
- c) Évente legalább egyszer kiszállnak kerületük minden plébániájára hivatalos vizsgálat céljából.¹⁷⁸ Ezt helyettesük által is elvégezhetik. Ilyenkor ellenőrzik a képviselő-testület munkáját is. Kiszálláskor vizsgálják meg az anyakönyveket, ellenőrzik a felnőttek keresztelését, a felmentések iktatását, a házasságkötésekről történt értesítéseket és a pénztárkönyveket. Vizsgálat után küldjenek részletes

¹⁷⁶ vö. CIC 553. kán. I. §

¹⁷⁷ vö. CIC 555. kán. I. §

¹⁷⁸ CIC 555. kán. 4. §

jelentést az illetékes ordináriusnak kerületük helyzetéről, és segítsék az észlelt hibák megszüntetését.

d) Gondosan megszervezik minden évben a tavasszal és ősszel esedékes papi tanácskozást (korona), melyről idejében tájékoztatják az Egyházmegyei Hivatalt, a kerület papságát, előadót kérnek fel a kijelölt téma kidolgozására. Összegyűjtik a kerületet és az egyházmegyét érintő problémákat, és közösen tárgyalják meg azokat. Ahol lelkipásztori szempontból hasznosnak látszik, a korona előtt közös szentmise végezhető a hívek részvételével. A kerület jegyzőjével minél előbb elkészíttetik a korona jegyzőkönyvét, és felterjesztik a Hivatalnak.

e) Gondjuk van arra is, hogy kerületük papjai a rekollekciókon és a teológiai továbbképzőkön részt vegyenek. Találnak egyéb alkalmakat arra is, hogy a paptestvéreket összegyűjtsék (zarándoklat, kulturális kirándulás, templombúcsú, bérmlások, névnapok, jubileumok stb.). Ezzel is erősítik a paptestvérekben az összetartozás tudatát és a szeretet érzését. Arra is törekednek, hogy ezek az együttlétek közösségi élményt nyújtsanak mindenkinek.

f) Különös gondjuk van az idős, nehéz helyzetbe jutott, betegen fekvő és nyugdíjas paptestvérek megsegítése, legfőképpen lelki megerősítése.

g) A kerületi papok halálát azonnal bejelentik az ordináriusnak. Hivatalból hagyatéki biztosok, hacsak az ordinárius másként nem rendelkezik. Gondoskodnak a végrendelet végrehajtásáról, a temetés illő megszervezéséről, az elhunyt lakásának biztonságos őrzéséről.

AZ EGYHÁZMEGYE SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE

1. Területi beosztás

Öt esperesi kerület (Székesegyházi, Andocsi, Segesdi, Somogyvári, Nagykanizsai)

2. Funkcionális beosztás

Az egyházmegye funkcionális szervezetében a püspököt elsősorban a helynökök, a vagyonkezelő, az irodaigazgató és az esperesek támogatják. A szakterületek ügyintézésében kinevezett megbízottak, referensek állnak rendelkezésre.

2.1. *Pasztorális szakterületek*

- ifjúság (ifjúsági referens, egyetemi lelkész, hivatásreferens, ministránsreferens, hitoktatási referens, püspöki biztosok),
- családpasztoráció,
- egyházi mozgalmak,
- Egyházmegyei Karitás,
- sajátos helyzetű csoportok (romapasztoráció, börtönpasztoráció),
- Média Bizottság.

3. A püspök tanácsadó testületei az EPSZ és a Tanácsosok Testülete.

AJÁNLÁSOK

1. A dispozicióknál a következő személyi és településre vonatkozó szempontok is érvényesüljenek: a pap életkora és személyes adottságai; a plébánia területén iskolák és tanulók létszáma; a hívek létszáma; a közlekedési és földrajzi adottságok; van-e világi hitoktató vagy lelkipásztori kisegítő.

2. Városokban, ahol több plébánia is működik, javasoljuk a miserendek, a gyóntatás, az ifjúsági és felnőtt katekézis időpontok összehangolását és a hívek számára elérhetővé tételét.

Az egyházmegyei szervezet

3. Az esperesek hatásköre ellenőrzési joga és kötelessége legyen jobban hangsúlyozva és a gyakorlatba visszavezetve. Mindezt a helyettes esperesekkel együttműködve paptestvéri lelkülettel végezzék (ld. a zsinati dokumentum 4. pontját).
4. Az egyházmegyei vezetés támogassa (szervezésben, és ha szükséges, anyagilag is) és ösztönözze a papok és plébániák együttműködését.
5. Az egyházmegyei honlap tüntesse fel az egyházmegye templomainak miserendjét. Gyűjtse össze és frissítse az egyházmegye területén lévő templomok miseidőpontjait.
6. A következő tanévre tervezett, egész egyházmegyét érintő programok augusztus végéig legyenek kihirdetve, hogy elkerüljük a kereszteszervezést, és az egyházmegyei programokra plébániai szinten is felkészülhessünk.
7. Az egyházmegye vezetése és a Pasztorális Tanács törekedjen arra, hogy a papi továbbképzések mintájára a hitoktatói továbbképzések is hétköznapra essenek. A hitoktató papok tekintsék lelkiismeretbeli kötelességüknek a hitoktatók számára szervezett továbbképzéseken való részvételt!
8. Az egyházmegye vezetése és a Pasztorális Tanács törekedjen arra, hogy a papok számára szervezett központi alkalmak és találkozások hétköznapra essenek.
9. A püspök atya nevezzen ki társadalmi kapcsolatokért felelős referenst/szóvivőt.
10. Az Egyházmegye hozzon létre központi adatbázist megbízható pályázatírókról és kivitelezőkről.

RENDELKEZÉSEK

35. A Zsinat befejeztével fel kell állítani a Pasztorális Tanácsot.

36. A létrehozandó Pasztorális Tanács dolgozzon ki rövidtávú (2-3 éves) és középtávú (5 éves) egyházmegyei pasztorális tervet.

37. A Szentatya által kezdeményezett szinodális folyamathoz csatlakozva a tanácsadó testületek (Papi Szenátus, Tanácsosok Testülete, Gazdasági Tanács, felállítandó Pasztorális Tanács) véleménye, tanácsa legyen negyedévente kikérve.

38. Hozzáértő klerikusok és hozzáértő civilek részvételével fel kell állítani az egyházmegye romapasztorációjáért és a nemzetiségekért dolgozó testületét.

39. A Pasztorális Tanács által adott javaslatokat a Gazdasági Tanács vegye figyelembe az egyházmegye költségvetésében, ezáltal megerősítve a hosszútávú lelkipásztori szempontokat és támogatva a közösséget erősítő programokat.

40. Az irodaigazgató vezetésével gondoskodni kell róla, hogy az egyházmegyén belül a különböző anyakönyvi és egyéb hivatalos iratok egységes formát és kezelési szabályzatot kapjanak (iktatandó iratok körének meghatározása, őrzési idő meghatározása). Meg kell határozni, hogy milyen iratok azok, amelyeket kérni kell, és melyeket nem (pl. házassági tanúi igazolás, a keresztszülőséghez és a bérmaszülőséghez milyen módon kell meggyőződnünk az alkalmasságról stb.).

41. Minden plébánián ellenőrizze az esperes az iktatás, az anyakönyvek, a levéltár és a könyvtár állapotát.

42. Minden templomnál látható módon legyen feltüntetve a miserend, valamint a plébános és az esperes elérhetősége, amit az esperesek ellenőrizzenek.

43. A plébániák kapjanak központi segítséget az építkezésekben egész projekteket végigkísérő módon (pályázatok figyelése, ajánlása, segítség a pályázat megírásában és lebonyolításában, kivitelező keresésében).

44. Az egyházmegye és a plébániák vegyék figyelembe és alkalmazzák a kántorok jogállásáról szóló püspökkari ajánlást (kántorszabályzat).

ZSINATI TAGOK

Püspök

Varga László

Egyházmegyes papok

Bálint Gábor

Bengyák Vince

Bognár Tamás

Bojtor Róbert

Borza Miklós

Göndics János

Horváth András

Kisiván Csaba

Kocsi György

Laczkó-Angi Gyula

Neumajer Zoltán

Pisztora Ferenc

Roca Daniel Celestin

Dr. Rumszauer Miklós

Sajni Balázs

Sifter Gergely

Somos László

Szűcs Imre

Tomanek Ferenc

Tomanek Péter

Vajda Gábor

Varga Péter

Várnai László

Vida Zoltán

Világos Krisztián

Vörös Péter

Állandó diakónusok

Fekete Csaba

Udvardy Márton

Vincze Miklós

Szerzetesek

Bajnóczi Szilvia Sára CB

Dósai Attila SchP

Galbavy Jenő SJP

Ivácson M. Rita SFPS

Világi hívők

Balogh András

Baloghné Békési Beáta

Feketéné Szabó Márta

Gál Gábor

Gyürüsi Zsolt

Jobbágy Zsuzsanna

Kovács Balázs

Németh Imre

Némethné Horváth Emília

Némethné Miháldinecz Olga

Radnai István

Radnai Márta

Szili Zoltán

Tiba Katalin

Tőczik Benedek

Visnyei Katalin

Vucseta Luca

RENDELKEZÉSEK

1. Mivel az Egyház küldetésében az evangelizáció az egyik legfontosabb feladat, ezért minden plébánián készüljön évenként evangelizációs terv, amely magában foglalja a családpasztorációt, ifjúságpasztorációt és a szegények evangelizációját is. A Pasztorális Tanács készítse el az ehhez szükséges útmutatót, melynek segítségével a plébánosok állítsák össze a plébánia evangelizációs tervét. Ezt a Lelkipásztori jelentéssel együtt juttassák el a Püspökségre!

2. A megyés főpásztor útmutatása alapján a hitoktatási igazgató határozza meg az egyházmegyei Hitoktatási Bizottság feladatkörét, működési rendjét. A Hitoktatási Bizottságnak legyenek állandó tagjai a katolikus iskolák püspöki biztosai, a hitoktatási referens, valamint a püspök által kinevezett személyek.

3. A megyés főpásztor útmutatása alapján a Pasztorális Tanács határozza meg a bérmlásra felkészülés minimális időtartamát, valamint a bérmlándók alsó korhatárát. Lehetőleg minden bérmlkozó a saját plébániáján bérmlkozzon.

4. Ahol az Egyház jogi szabályozása a helyi sajátosságokra figyelemmel a fő szabályoktól eltérést enged, vagy lehetőséget biztosít arra, hogy a helyi ordinárius sajátos helyzetekben a fő szabályokban eltérő döntést hozzon, ott egyházmegyei szinten a Pasztorális Tanácson belül a szentségi pasztorációért felelős személyek tegyenek javaslatot szertartásaink végzésének egységes gyakorlatára.

5. A Pasztorális Tanácson belül legyen(ek) kijelölve a szentségi pasztorációért felelős személy(ek).

Rendelkezések

6. Templomainkban, illetve egyházmegyénk és plébániáink honlapjain – ahol ez megoldható – legyen kitéve azon imakönyvek, illetve imádságokat tartalmazó honlapoknak a Pasztorális Tanács által jóváhagyott listája, amelyeket a hívek bizalommal és katolikus hitük veszélyeztetése nélkül használhatnak, lelki életük színesítésére.

7. Meg kell alakulnia az Egyházmegyei Ifjúságpasztorációs Munkacsoportnak, melynek tagjai az ifjúsági, ministráns és hivatás referens, az iskolalelkészek, a püspöki biztosok, az egyetemi lelkész(ek), valamint az esperesi kerületek ifjúsági felelősei. A munkacsoport szükség és igény szerint tartson megbeszéléseket. A munkacsoport koordinátora a mindenkori ifjúsági referens.

8. Esperesi kerületenként az esperes nevezzen ki a plébániák ajánlásai alapján ifjúsági felelőst – akit lehetőleg, de nem szükségszerűen a 16-29 év közötti korosztályból válasszanak ki –, akinek feladata az esperesi kerület ifjúsági életének összefogása, szervezésének segítése, valamint az Egyházmegyei Ifjúságpasztorációs Munkacsoportban képviseli az esperesi kerületet.

9. Az Ifjúságpasztorációs Munkacsoport szervezzen évente legalább egy egyházmegyei szintű ifjúsági programot.

10. Az Ifjúságpasztorációs Munkacsoport szakemberek bevonásával készítsen az egyházmegye számára gyermek- és ifjúságvédelmi szabályzatot.

11. Az ifjúsági referens feladatai:

- Szervezi és elősegíti az egyházmegyében működő ifjúságot segítő mozgalmak, közösségek, szervezetek tevékenységének koordinációját.
- Támogatja és elősegíti az ifjúság önszerveződését.

- Kezdeményezi, ápolja és koordinálja az e tevékenységet érintő belső (egyházmegyei) és külső (egyházmegyén kívüli: regionális, országos és nemzetközi) kapcsolatokat.
- Erőforrásokat szerez az ifjúságpasztoráció feladatainak ellátásához, a gyakorlati ifjúsági munkához.
- Az ordinárius által elfogadott feladatok megoldásához szükséges feltételeket feltérképezi, javaslatokat tesz, reális kéréseket fogalmaz meg. A megvalósításához költségvetést készít, majd a folyamatot ellenőrzi, segíti, koordinálja.
- Az MKPK Bizottság Tanácsadó Testületében képviseli az egyházmegyét.
- Az ifjúságpasztorációs munkacsoport munkáját összefogja, koordinálja.

12. Az ifjúsági referens lehetőség szerint korosztályban is álljon közel a fiatalokhoz. Az egyházmegye anyagilag is támogatja képzéseken történő részvételét.

13. A Gazdasági Bizottság lehetőség szerint biztosítson megfelelő anyagi bázist az ifjúsági referens feladatainak hatékony végzéséhez.

14. Legyen kinevezve ötéves időtartamra egyházmegyei családpasztorációért felelős pap és egy házaspár.

15. A egyházmegyei családreferensek törekedjenek a családpasztoráció folyamatos megszervezésére egyházmegyei szinten. Állítsanak össze az Egyházmegyének írott családpasztorációs tervet világos és egyértelmű célokkal, és évente számoljanak be annak alakulásáról a püspöknek, és tájékoztassák tevékenységükről a papságot.

Rendelkezések

16. A kidolgozandó pasztorális tervnek tartalmaznia kell többek között azt is, hogyan lehet jobban megszervezni a dispoziciókat, a plébániák lelkipásztori együttműködését, valamint a lelkipásztorkodó papság pihenőidejét és szabadságolását.

17. Az egyházi személyek, papok, akolitusok és hitoktatók számára, testi-lelki megújulásuk segítésére, létre kell hozni egy életrendezési gyógyító központot!

18. A szervezett papi rekollekciók legyenek a lelki feltöltődés és az ima helyei, a továbbképzések pedig a lelkipásztori útmutatások és teológiai, pszichológiai, kommunikációs és vezetői ismeretek elmélyítését szolgálják. A továbbképzéseken kerüljön sor az aktuálisan kiadott szentszéki dokumentumok ismertetésére, különös tekintettel azokra, amelyek a papokra, plébániai lelkipásztorkodásra is vonatkoznak.

19. A havi (vagy ahol megvalósítható, a heti) rendszeres szentségimádást gyakorlattá kell tenni a plébániatemplomokban, illetve pasztorális egységenként legalább egy (plébánia)templomban.

20. Az egyházmegye papjai legalább kétévente vegyenek részt minimum háromnapos lelki gyakorlaton, és ennek megtörténtét igazolják is az egyházmegyei hivatal felé.

21. Az Egyházmegye papságának javaslatára legyen kijelölve egy egyházmegyei lelkipásztor atya, aki rendszeresen látogatja a papokat, és őt is fel lehet keresni, akihez bizalommal fordulhatnak az Egyházmegye papjai.

22. Az aktív szolgálatban lévő papoknak évente legyen kötelező egy teljes körű orvosi vizsgálat, amelynek eredményéről tájékoztatni kell a püspököt.

23. Egy felkért bizottság vizsgálja meg és szorgalmazza az egyházmegyénk területén lévő üres szerzetesházak, kolostorok lelkipásztori hasznosításának lehetőségét.
24. A megszentelt életet élők és a krisztushívők társulásai ügyeljenek arra, hogy működésük során mindig megtartsák a rájuk vonatkozó előírásokat.
25. Az egyházmegye támogassa a lelkeségi mozgalmak egyházmegyei munkáját hirdetéssel, ajánlással és anyagilag is.
26. A megszentelt élet napjához hasonlóan legyen egy liturgikus napja az egyházmegyénkben működő lelkeségi mozgalmaknak, amikor az egyházmegyében minden templomban imádkozunk értük és a plébániáink hívei is megismerhetik őket.
27. Az egyházmegyében legyen a megszentelt élet és a krisztushívők társulásai, különös figyelemmel a harmadrendek ügyeivel megbízott referens, aki biztosítja az egyházmegye és ezen társulások, illetve szerzetesi intézmények pasztorális tevékenységének összehangolt működését.
28. Az újonnan kinevezett plébániavezetők tegyenek plébánosi vizsgát, melynek anyagát a felállítandó Pasztorális Tanács határozza meg. A káplánok kapjanak vezetői és kommunikációs képzést.
29. A helyettesítést szükség esetén a plébánosok szervezzék meg, erről az esperest értesítsék. Ha másképp nem megoldható a helyettesítés, alkalmanként vasárnap is tartható igeliturgia.

Rendelkezők

30. A plébániai képviselőtestületi tagok és plébániai munkatársak számára a felállítandó Pasztorális Tanács szervezzen lelki napokat, továbbképzéseket a püspökségen vagy esperesi kerületekben.

31. A plébániák alakítsanak új karítász csoportokat, a régieket pedig újítsák meg, főként azokon a területeken, ahol mélyszegénységben élő emberek, családok támogatására lenne szükség. A cél, hogy karítász csoportjaink hálózata az egész egyházmegyét lefedje.

32. A KEEK és az Egyházmegyei Karitás szervezésében ösztönözzük a katolikus iskolák diákjait, hogy a kötelező közösségi szolgálatot a Karitás keretén belül teljesítsék.

33. Az önkéntességre nevelést emeljük be a hitoktatásba, és az egyházmegyei hitoktatói képzésekbe, amelynek tananyagát és módszertanát a Hitoktatási Bizottság és az Egyházmegyei Karitás együttműködve dolgozza ki.

34. A Karitás szervezzen helyi képzéseket konkrét célcsoportoknak (hitoktatók, önkéntesek, fiatalok).

35. A Zsinat befejeztével fel kell állítani a Pasztorális Tanácsot.

36. A létrehozandó Pasztorális Tanács dolgozzon ki rövidtávú (2-3 éves) és középtávú (5 éves) egyházmegyei pasztorális tervet.

37. A Szentatya által kezdeményezett szinodális folyamathoz csatlakozva a tanácsadó testületek (Papi Szenátus, Tanácsosok Testülete, Gazdasági Tanács, felállítandó Pasztorális Tanács) véleménye, tanácsa legyen negyedévente kikérve.

38. Hozzáértő klerikusok és hozzáértő civilek részvételével fel kell állítani az egyházmegye romapasztorációjáért és a nemzetiségekért dolgozó testületét.

39. A Pasztorális Tanács által adott javaslatokat a Gazdasági Tanács vegye figyelembe az egyházmegye költségvetésében, ezáltal megerősítve a hosszútávú lelkipásztori szempontokat és támogatva a közösséget erősítő programokat.

40. Az irodaigazgató vezetésével gondoskodni kell róla, hogy az egyházmegyén belül a különböző anyakönyvi és egyéb hivatalos iratok egységes formát és kezelési szabályzatot kapjanak (iktatandó iratok körének meghatározása, őrzési idő meghatározása). Meg kell határozni, hogy milyen iratok azok, amelyeket kérni kell, és melyeket nem (pl. házassági tanúi igazolás, a keresztszülőséghez és a bérmaszülőséghez milyen módon kell meggyőződünk az alkalmasságról stb.).

41. Minden plébánián ellenőrizze az esperes az iktatás, az anyakönyvek, a levéltár és a könyvtár állapotát.

42. Minden templomnál látható módon legyen feltüntetve a miserend, valamint a plébános és az esperes elérhetősége, amit az esperesek ellenőrizzenek.

43. A plébániák kapjanak központi segítséget az építkezésekben egész projekteket végigkísérő módon (pályázatok figyelése, ajánlása, segítség a pályázat megírásában és lebonyolításában, kivitelező keresésében).

44. Az egyházmegye és a plébániák vegyék figyelembe és alkalmazzák a kántorok jogállásáról szóló püspökkari ajánlást (kántorszabályzat).

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

- CD *Christus Dominus*, határozat a püspökök lelkipásztori szolgálatáról, 1965
- CIC *Codex Iurix Canonici*, Egyházi Törvénykönyv, 1983
- CV *Christus vivit*, Ferenc pápa szinódus utáni apostoli buzdítása a fiatalokhoz, 2018
- EG *Evangelii Gaudium*, Ferenc pápa Az evangélium öröme kezdetű apostoli buzdítása, 2013
- EN *Evangelii Nuntiandi*, VI. Pál pápa Az Evangélium hirdetése kezdetű apostoli buzdítása, 1975
- KEK Katolikus Egyház Katekizmusa, 1992
- LG *Lumen Gentium*, dogmatikai konstitúció az Egyházzól, 1964
- PO *Presbiterium Ordinis* határozat a papi szolgálatról és életről, 1965
- SC *Sacro Sanctum Concilium*, konstitúció a szent liturgiáról, 1963
- SZIT Szent István Társulat
- VC *Vita Consecrata* II. János Pál pápa Apostoli buzdítása, 1996
- ZD *A fiatalok, a hit és a hivatásválasztás* – püspöki szinódus záródokumentum, 2018

